

Upravništvo Ljubljana, Knaflejeva 3
— Telefon števil 3122, 3123, 3124,
3125, 3126
Inseratni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor, Grajski trg št. 7,
telefon št. 2455
Podružnica Celje, Kocenova ulica 2,
telefon št. 190
Računi pri pošti: Ljubljana št. 11842, Praga št. 78.180,
Wien št. 105.241

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina: 200 din mesečno, 25 din
za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflejeva ulica 3, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126, Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65

Rokopisi se ne vračajo.

Ameriška pomoč Veliki Britaniji in Franciji

Pomen ukinitve prepovedi izvoza orožja v Ameriki — Zedinjene države bodo postale sedaj vo na veleobavitelica Anglije in Francije, ki jih bo zalagala zlasti z vojnimi letali vseh vrst

Washington, 28. okt. s. Ameriški senat je sredi poznega zvečer s 63 proti 30 glasovom sprejel v končnem glasovanju zakonski predlog za spremembo sedanjega nevtralnostnega zakona v obliki, kakor ga je predlagala vlada, z nekaterimi senatnimi dodatki. Predlog pride sedaj zopet pred reprezentančno zbornico, v kateri pa je istotako zagotovljena zanesljiva večina.

Pred končnim glasovanjem sta bila dva predloga opozicije odklonjena. Opozicijski senator Nye je predlagal slično spremembo nevtralnostnega zakona kakor jo je določal vladni predlog, toda v taki obliki da bi prepoved izvoza orožja ostala v veljavi. Njegov predlog je bil odklonjen s 67 proti 22 glasovom. S tem se je senat v načelu že izrazil za odpravo prepovedi izvoza orožja in je bilo po tem glasovanju jasno, da bo vlada za svoj predlog dobila veliko večino. S se večjo večino je bil odklonjen predlog opozicije, da naj se o prepovedi izvoza orožja izvede ljudsko glasovanje. Ta predlog je dobil samo 17 glasov, medtem ko je bilo 73 glasov proti. Najvažnejše zakonske odredbe ki bodo stopile v veljavo z ukinitvijo prepovedi izvoza orožja in municije iz Zedinjenih držav so naslednje:

- 1) dopušta se prodaja orožja in municije vojskujočim se državam proti plačilu v gotovini;
- 2) prepoveduje se prevoz orožja in municije v luke vojskujočih se strank ali luke nevtralnih držav z ameriški ladmi;
- 3) z gotovimi izjemami je prepovedano prevažati potnike in blago ameriškim ladjam v vojskujoče se države;
- 4) pošiljanje vojnih potnikov vojskujočim se državam se dovoljuje samo v toliko, v kolikor so te potnike namenjene vladam teh držav, prepoveduje pa se pošiljanje vojnega materiala privatnim trgovskim podjetjem;
- 5) prepoveduje se izdajanje blagajniških bonov ali podobnih vrednostnih papirjev vojskujočim se državam v Zedinjenih državah.

Ker je predstavniški dom že glasoval o zakonskem načrtu o ukinitvi prepovedi izvoza orožja o priliki zadnjega zasedanja, se bo pristojni odbor bavil samo z dodatki v senatu sprejetega načrta. Takoj ko bo odbor končal svoje delo, se bo začela razprava v plenumu. Obveščeni krogi trdijo, da bo zakon o nevtralnosti izglasovan že v petek.

Odmev v Franciji

Pariz, 28. okt. br. Rooseveltov uspeh v senatu so sprejeli tukajšnji politični krogi z izrednim zadovoljstvom. Načelno ugotavljajo, da je Roosevelt dosegel v senatu dobro dvotretjinsko večino, kar je za državo z demokratskim sistemom nekaj zelo redkega, posebno če gre za tako dalekosežno odločitev, kakršno je pomenila naš sprejemba nevtralnostnega zakona. Poleg tega je ta Rooseveltova zmaga v senatu v prvi vrsti v prid zapadnim zaveznicem, katerih materialni in moralni položaj se bo sedaj v odnosu do Nemčije in Rusije še bolj ojačal.

Računati je, da bo Amerika že v drugi polovici novembra pričela dobavljati Veliki Britaniji in Franciji letala in vojni material. Zakon je sicer osnovan na načelu »plačaj in odpelaj«, toda v praksi bo dejansko služil le zapadnim velelaskam, da bosta lahko sproti plačali vsako naročilo. Francija in Anglija obveščata tudi vsa pota do Amerike, tako da o kakršnih ameriških dobavah Nemčiji ne more biti govora.

V ostalem je bila to tudi intencija Roosevelta samega, ki je že ponovno izrazil svoje simpatije do drugih demokratskih držav. Moralno bo novi nevtralnostni zakon odločno vplival tudi na male nevtralne države, ki jih Amerika, kakor je pokazal primer nordijskih držav, prav tako odločno podpira. Zedinjene države same bodo v političnem pogledu imele od tega zakona to korist, da se bo njih dejanski prestiž ojačal tudi v krogu ostalih malih ameriških držav, ki so doslej vedno smatrale Zedinjene države za predstavnike hegemonističnih načel na ameriškem kontinentu.

V praksi se bodo že v drugi polovici novembra pričele dobave 6000 letal in 1000 podmornških loncev, ki sta jih Francija in Anglija že naročili in jih sedaj čaka vrsta ameriških tovornih ladij. Vse to pa ne pomeni ničesar, če bo vojna trajala dalje časa, se bosta Velika Britanija in Francija še v vse drugečrni meri poslužili ogromnega industrijskega sistema Zedinjenih držav.

Zlate rezerve Francoske banke znašajo nad 97 milijard frankov, Angleške banke pa nad 260 milijonov funtov. Poleg tega je treba upoštevati še zlate rezerve britanskih dominijonov, Avstralije, Nove Zelandije, Južne Afrike in Kanade, ki so prav tako v vojnem stanju z Nemčijo. In končno je treba računati še s tem, da je Južna Afrika največji producent zlata sploh in da razpolaga Angleška banka tudi s tem zlatom, čeprav ga nima vključenega v svoje zlate rezerve.

V političnem pogledu je pomenila sprememba nevtralnostnega zakona, odnosno ukinitev prepovedi izvoza orožja iz Zedinjenih držav za Veliko Britanijo in Francijo tudi odločno reakcijo na rusko-nemško gospodarske sporazume. Nemčija se je, kako zatrjuje pariski politični krog, prav zaradi tega, ker je razveljavila na spremembo ameriškega nevtralnostnega zakona, tako poturila, da bi dosegla uspeh v razvoju svojih gosposkih odnosov z Rusijo. A po mnenju francoskih krogov bo morala še

dolgo čakati na otipljive rezultate svojih sporazumov s svojo vzhodno sosedo. Ruska industrija se bo morala še prilagoditi nemškim potrebam in tudi ruska prometna sredstva se bodo morala izpopolniti. Zato je glede na dosedanje dvorezno rusko politiko upravičeno domnevati, da bodo morala Rusi samo izrabiti nemško tehnično pomoč, a na drugi strani ostati v tesnih trgovinskih odnosih tudi z drugimi državami, kakor je to dokazal že njihov poslednji specialni trgovinski sporazum z Veliko Britanijo.

Prva nemška sodba

Berlin, 28. okt. AA. (DNB). Današnji nemški listi prinašajo samo kratke komentarje o glasovanju v ameriškem senatu »Hamburger Fremdenblatt« pravilno med drugim: Rezultat glasovanja v ameriškem senatu je dosti zgovoren pojav. V naši državi smo tak rezultat pričakovali. Zakon pride prihodnji teden pred reprezentančni dom. Rezultat glasovanja v ameriškem senatu po ameriških kakor tudi po enodusnih angleških komentarjih ni treba tolmačiti kot izraz neke želje ameriškega naroda da zapuste nevtralnost. Nasprotno je predsednik Roosevelt precej spretno znal prebrati večino narodnih predstavnikov da ta sklep ne samo da ni na škodo ameriške nevtralnosti temveč nasprotno celo nevtralnost ojačuje.

Veliko zadovoljstvo v Kanadi

Ottawa, 28. oktobra AA. (Reuter). Kanadska javnost je sprejela izid glasovanja v ameriškem senatu z največjim zadovoljstvom. Prvi komentarji naglašajo da bo Kanada takoj naročila v Ameriki veliko število letal.

Kaj in koliko bo lahko Amerika dobavljala

Angleški listi o zmoglosti oboroževalne in ostale vojne industrije v Zedinjenih državah

London, 28. okt. v. Nocojšnji listi prinašajo že prva razmišljanja o tem, kaj in koliko vojnega materiala bodo lahko Zedinjene države dobavljale Angliji in Franciji, ko bo stopil v veljavo zakon o ukinjenju izvozne prepovedi. Listi računajo, da bo v tem pogledu pomen Zedinjenih držav v sedanji vojni še vse večji, kakor je bil v letih 1914—1918. V prvi polovici svetovne vojne so dobavljale Zedinjene države zapadnim velelaskam razmeroma majhne količine orožja in vojnega materiala. Prva ameriška letala so se pojavila na zapadni fronti takrat šele poleti 1918, prvi v Zedinjenih državah izdelani težki topovi pa so se oglašili na zapadu celo šele jeseni 1918, torej tik pred koncem vojne. Tankov ameriškega izdelka je bilo ob sklenitvi premirja na vsej zapadni fronti vsega skupaj 18.

Danes so po informacijah angleških listov razmere bistveno drugačne. Ameriška oboroževalna industrija se je po vojni specializirala na nekatere vrste ofenzivnega orožja, ki so baje edinstvene na svetu. Ameriški tanki in srednji tanki veljajo kot vzor za slične izdelke vseh drugih oboroževalnih industrij. Enako slovi ameriška letalska industrija za prvo na svetu. K njej so hodili v šolo Angleži, Francozi, Nemci in Rusi. Ameriška letalska industrija proizvaja najmočnejše letalske motorje in letala z največjo brzino. Prvovrstni so danes ameriški lovski aparati, dvomotorni srednji bombniki in pa

Brušelj, 28. okt. AA. (Havas). Glasovanje v ameriškem senatu predstavlja po mnenju tukajšnjih krogov najpomembnejši dogodek od začetka sovražnosti. Ne glede na materialne posledice bo igralo to glasovanje največjo vlogo pri grupiranju političnih sil v Ameriki. Razen tega predstavlja to glasovanje oseben uspeh predsednika Roosevelta. Tudi zavezniški se bodo čutili ojačani tako materialno kakor moralno.

Kratka Mussolinijeva izjava

Rim, 28. okt. br. Po vsej Italiji je bila danes proslavljena 17. obletnica pohoda na Rim.

V Rimu je bilo dopoldne veliko manifestacijsko zborovanje na Beneškem trgu. Ob 10.45 se je pojavil na balkonu Beneške palače tudi Mussolini, ki je podal naslednjo kratko izjavo:

»Obletnica, ki jo fašisti zmerom bolj svetveno praznujemo, je naša nas vse od Alp do morja strnjena moč in odločne kakor še nikoli. Dandanes ne zahteva fašizem kakor v ostrih in krvavih dneh pred pohodom nič drugega kakor privilegij, da gradi in koraka ob vsaki priliki z narodom in za narod.«

Rim, 28. okt. s. List zunanega ministra Ciana »Telegrafo« piše danes: Mir, ki ga uživa Italija kljub viharju, v katerem se nahaja vsa ostala Evropa, je potrdilo vseh misli, upani in pričakovanj Italijanskega naroda. Nič na ne bo v Evropi odločeno brez Mussolinijeve Italije. Italija ne pušča, da bi na njene odločitve vplivala katerikoli tuja diplomacija in ne bo dopustila, da bi jo katerikoli tuja ideologija pregovorila k intervenciji.

Kaj in koliko bo lahko Amerika dobavljala

Angleški listi o zmoglosti oboroževalne in ostale vojne industrije v Zedinjenih državah

London, 28. okt. v. Nocojšnji listi prinašajo že prva razmišljanja o tem, kaj in koliko vojnega materiala bodo lahko Zedinjene države dobavljale Angliji in Franciji, ko bo stopil v veljavo zakon o ukinjenju izvozne prepovedi. Listi računajo, da bo v tem pogledu pomen Zedinjenih držav v sedanji vojni še vse večji, kakor je bil v letih 1914—1918. V prvi polovici svetovne vojne so dobavljale Zedinjene države zapadnim velelaskam razmeroma majhne količine orožja in vojnega materiala. Prva ameriška letala so se pojavila na zapadni fronti takrat šele poleti 1918, prvi v Zedinjenih državah izdelani težki topovi pa so se oglašili na zapadu celo šele jeseni 1918, torej tik pred koncem vojne. Tankov ameriškega izdelka je bilo ob sklenitvi premirja na vsej zapadni fronti vsega skupaj 18.

Danes so po informacijah angleških listov razmere bistveno drugačne. Ameriška oboroževalna industrija se je po vojni specializirala na nekatere vrste ofenzivnega orožja, ki so baje edinstvene na svetu. Ameriški tanki in srednji tanki veljajo kot vzor za slične izdelke vseh drugih oboroževalnih industrij. Enako slovi ameriška letalska industrija za prvo na svetu. K njej so hodili v šolo Angleži, Francozi, Nemci in Rusi. Ameriška letalska industrija proizvaja najmočnejše letalske motorje in letala z največjo brzino. Prvovrstni so danes ameriški lovski aparati, dvomotorni srednji bombniki in pa

Anglija pokupila skoro ves baker v Ameriki

Ottawa, 28. oktobra AA. (Reuter). Angleško ministrstvo za preskibo je sklenilo s kanadskimi in drugimi ameriški podjetji pogodbo o nabavi 220 milijonov kilogramov elektrolitičnega bakra. Ta količina se bo dobavila v obrobkih v toku enega leta. Nakupljeni baker predstavlja 80% celokupne proizvodnje bakra ameriškega kontinenta.

Na fronti tišina, v zaledju zbiranje nemških čet

Po nizozemskih poročilih je prevažanje nemških čet na zapadno bojišče končano

Pariz, 28. okt. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je davi izdalo naslednje 107. vojno poročilo:

Mirna noč, v splošnem na vsej fronti.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 28. okt. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo davi naslednje vojno poročilo:

Na zapadu je bilo na področju med Mozelo in Felterwaldom nekoliko živahnije topniško streljanje kakor prejšnje dni. Krajevni napad sovražnih izvidniških čet na meji zapadno od Warndtskega gozda je bil odbit.

Hitler pojde te dni na fronto

Pariz, 28. okt. br. Kakor poročajo iz Amsterdama, namerava kancelar Hitler prihodnji teden priti na zapadno fronto. Nemške priprave za velike vojaške operacije so zaključene. Iz vzhodnih predelov Nemčije in iz Poljske so končani ogromni prevozi čet z vlaki. Velike nemške avtomobilske ceste, ki so bile zgrajene v prvi

vrsti baš v vojaške namene, tokrat še niso videli vojaških transportov, ker v Nemčiji močno štedijo bencin in druga gonilna sredstva.

V »Petit Parisien« poroča Charles Maurice, da so francoska letala večerj izrabila nekaj trenutkov legega vremena ter izvršila v naglici nekaj izvidniških poletov nad Siegfriedovo črto in zaledju. Prodira so do 90 km globoko v Porenje.

Berlin, 28. okt. z. Vse razpoloženje vladnih krogov prča, da se Nemčija v resnici pripravlja na nove velike odločitve. Tudi tisk je danes prišel že razpravljati o velikih borbah, ki se bodo sedaj začele na zapadu.

A tudi na drugi strani so priprave za uspešno defenzivo dovršene. Francoski vojaški krogi naglašajo, da bo Francija v Posaarju prešla popolnoma v defenzivo, ker ji tako taktiko narekuje njen obči vojaški program.

Položaj na severni

švicarski meji

Bern, 28. okt. z. Švicarska brzojavna agencija je objavila uradni komunikate, ki zanika vesti iz angleških in francoskih vi-

rov, po katerih naj bi bilo vzdolž severne švicarske meje koncentriranih 12 nemških divizij. Položaj na severni švicarski meji nikakor ni nevaren.

Nad Firth of Forthom sestreljeno nemško letalo

London, 28. okt. s. Letalsko ministrstvo javlja: Danes dopoldne se je nad Firth of Forthom pojavilo nemško izvidniško letalo in je bil zato dan letalski alarm, ki je trajal pol ure. Angleška borbeno letalo so se dvignila in se zapletla v borbo s sovražnim letalom, ter ga pri neki vasi pri mestu Dalkeith sestrelili. Izmed starih članov posadke sta dva mrtva, eden je ranjen, pilot pa je ostal nepoškodovan. Letalo ni metalo bomb.

O današnji letalski borbi nad Firth of Forthom poročajo opazovalci: Nenadoma se je pojavilo izpod oblakov v veliki višini nemško letalo. Slišati je bilo streljanje protiletalskih topov. Ko so se dvignila angleška borbeno letala, se je spustilo nemško letalo zelo nizko in je letelo le nekaj metrov nad hišami preko več mest in vasi. Angleška letala so ga ves čas obstreljevala in nemško letalo je odgovarjalo s strelji iz streljanih. Borba je bila prav ogorčena. Končno je moralo nemško letalo pristati. Pilot pa še ni opustil borbe, hotel je letalo popraviti ter ga je zopet pognal.

Vojna na morju

Dosedanji rezultat nemških ukrepov proti blokadi Velika nemška podmornica potopljena

Berlin, 28. okt. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo davi naslednje poročilo o trgovinski vojni:

V trgovinski vojni so bili na Severnem in na Vzhodnem morju ter na Atlantskem oceanu doseženi nadaljnji uspehi. Od 12. do 25. oktobra je bilo potopljenih po vseh, ki so bile potopljene od naših pomorskih vojnih sil, 22 ladij (109.370 ton), po vseh tujega tiska pa še nadaljnje tri ladje (12.600 ton), skupno torej 25 ladij (121.970 ton). Tako so se dvignile vse sovražnikove izgube od pričetka vojne na 115 ladij (475.000 ton) registrskih ton. Ker pri tem seznamu vsi nepotrjeni podatki niso bili vpštevani, je treba računati s tem, da je bilo dejansko potopljenih še znatno več ladij. Kljub tem uspehom pomorskih vojnih sil v trgovinski vojni so bile naše izgube zelo majhne. Računati je treba doslej z izgubo treh podmornic, ker se že dolgo niso vrnil v domače luke.

Francozi potopili veliko nemško podmornico

Pariz, 28. okt. br. Francoska vojna mornarica je, kakor poroča francosko mornariško ministrstvo, potopila večerj veliko nemško podmornico. Francoski ribiči so v resnici davi našli na obali trupla nemškega podmorniškega oficirja ter treh mornarjev, ki jih je morje naplavilo na obrežje. Pozneje so našli še dve trupli nemških mornarjev. Vsa trupla so prepeljali v neko francosko pristanišče, kjer bodo svečano pokopana.

Posledice vojne v nevtralnih državah

Moskva, 28. okt. mp. Posledice vojne se močno poznajo tudi v nevtralnih državah. V Stockholmu je zaradi omejitve porabe bencina padel avtomobilski promet za 50%. Na Švedskem so se dvignile cene živil za 30%, za surovo maslo in sladkor pa celo za 60%. Na Norveškem je veliko pomanjkanje premoga, kar se zlasti opaža pri železnici, ki je morala promet delno skčiti. Tudi na Danskem se poznajo posledice pomanjkanja bencina in premoga. Cestni promet se je zmanjšal za 10, železniški pa za 25%. Prebivalstvo je zlasti prizadeto zaradi pomanjkanja kave in sladkorja. Glede konzumiranja kave je bila Danska prej na prvem mestu na svetu. Tudi na Holandskem in v Švici so znižali privatnikom porabo premoga. V Švici bodo od 1. novembra dalje vpeljali nakaznice za živila. V Belgiji so pekarne odprle samo tri dni v tednu. Močno je nazadovale tudi pomorski promet. Iz Anversa je lani v septembru odplulo 1025 ladij, letos v istem mesecu pa le 825. Zaradi povečanja vojaških izdatkov je morala Belgija zvišati nekatere davke in znižati podpore brezposelnim. Tudi vse ostale nevtralne države imajo zaradi oboroževanja in delne mobilizacije velike izdatke.

Kje sta nemški križarki »Deutschland« in »Admiral Scheer«

London, 28. oktobra AA. »Daily Telegraph« piše, da se nemški križarki »Deutschland« in »Admiral Scheer« nahajata v južnem delu Atlantskega oceana, v bližini rta Horn, ter nista mogli povzročiti doslej znatnejše škode angleški mornarici. Potopili sta vsega skupaj dve angleški trgovinski ladji. Nemški križarki bosta mogoče sedaj poskušali spraviti nemške trgovinske ladje, ki se nahajajo v južnoameriških lukah nazaj v Nemčijo. Mogoče bodo poskušale te ladje potovati čez Tihi ocean ter se ustaviti v tajnih nemških oporiščih ob azijski in afriški obali. Angleške pomorske oblasti so že organizirale lov na omenjene nemške ladje.

v tek. Letalo je drselo po zemlji pol milje, nato pa se je končno zaletelo v neki zid in se razbilo. Strell iz strojnica so v nekaterih mestih padali v hiše in na ulice, vendar niso nikogar ranili.

Alarm na Orknejih

London, 28. okt. s. Na Orknejskem otočju je bil danes letalski alarm. Neko nemško letalo je letelo v majhni višini nad otočjem, pa so ga angleška letala pregnala.

Razvaline neznanega letala na Danskem

London, 28. okt. s. Pri danskem otoku Bornholm so danes našli razbitine neznanega letala, najbrže nemškega.

Angleški poleti nad Nemčijo

London, 28. okt. e. Vojni dopisnik »Daily Herald« javlja, da angleška letala vsak dan in vsako noč prelete nemško ozemlje in vrše izvidniške akcije. Dosedaj so preletela že več milijonov kilometrov. Zanimivo je, da so se le redkokdaj spustila v borbo z nemškimi letali.

London, 28. okt. s. Letalsko ministrstvo javlja: Angleška letala so v pretekli noči izvedla nov izvidniški polet nad južno Nemčijo. Vsa letala so se nepoškodovana vrnila.

Zajeto moštvo dveh nemških trgovskih ladij

London, 28. okt. s. Neka angleška oborožena trgovska ladja, ki je sedaj v rabi kot pomožna križarka, je večerj v neki škotski luki izkrcala 80 mož posadke dveh nemških trgovskih ladij, ki jih je angleška mornarica te dni zaplenila. Velika množica občinstva je bila prisotna pri izkrcanju. Vseh 80 nemških mornarjev je bilo odvedenih v koncentracijsko taborišče v notranjosti Anglije.

Pogajanja med Anglijo in Rusijo zaradi blokade

London, 28. oktobra AA. (Reuter) Listi se še nadalje bavijo s sovjetsko-angleškim sporom glede blokade. »Daily Mail« da ni izključeno, da se bodo v tej zadevi začela neposredna pogajanja med Anglijo in Rusijo v Moskvi, kamor bi odpotoval poseben angleški delegat.

»City of Flint« še vedno v Murmansk

Washington, 28. okt. s. Nemška vlada je danes uradno obvestila ameriško vlado, da se ladja »City of Flint« še nahaja v Murmansk.

Nova slovaška vlada

Bratislava, 28. okt. br. (Havas). Danes je bila sestavljena nova slovaška vlada pod predsedstvom dr. Tukey. Durčanski je prevzel zunanje in notranje ministrstvo. V drugih resorih napram prejšnji vladi ni izprememb.

Demonstracije v Pragi

New York, 28. okt. s. Danes so bile v Pragi večje demonstracije in spopadi s policijo, zlasti na Vavelskih namestih pred hotelom Šroubek. Okoli 800 oseb je bilo aretiranih.

Pariz, 28. okt. s. Šef protokola zunanjega ministrstva poljske vlade je danes posetil češkoslovaškega poslanika Osuskega in mu izrazil čestitke k češkoslovaškemu narodnemu prazniku 28. oktobra. Osuski je sprejel tudi zastopstva vseh češkoslovaških društev v Franciji.

Danes volitve v Švici

Bern, 28. okt. AA. V Švici bodo jutri skupščinske volitve. V več kantonih so se stranke sporazumele in bodo brez volitev obdržale svoje dosedanje mandate. Na ta način bo približno četrtina narodnih poslancev ohranila svoje mandate za prihodnje zakonodajno dobo. V tukajšnjih političnih krogih menijo, da bodo volitve prinesle precejšnje pomirjenje v narodni skupščini.

Angleško-ruska trgovinska pogajanja

London, 28. okt. s. Trgovinski minister Stanley in ruski poslanik Majski vodita preliminarne razgovore glede sklenitve nadaljnjih trgovinskih sporazumov med Anglijo in Rusijo na isti osnovi, ki jo je imel že nedavno sklenjeni sporazum. Doslej še niso bili doseženi konkretni rezultati, vendar se pogajanja nadaljujejo.

Obsedno stanje v Boliviji

La Paz, 28. oktobra AA. (Havas). V vsej državi je proglašeno obsedno stanje, ker so ugotovili, da bi morala danes nastati revolucija pod vodstvom generala Bilbao. General Bilbao je eden izmed kandidatov za predsednika republike. Sredi je bil obsojen na izgon zaradi sodelovanja pri zaroti.

Naši kraji in ljudje

Slovenski delavci v Linzu

V Linzu in neposredni okolici je zaposlenih z naše Dolenjske okrog 50 delavcev

Linz, 24. oktobra. Tu nas je kakih 50 delavcev iz Sodrške doline na Dolenjskem. Največ nas je zidarjev, a tudi rešetarji in drugi so tu. Rad bi vam popisal, kako tu živimo in delamo. Ko smo prišli v Linz, smo se morali vsi javiti na policijo. Vsak je moral dati dve fotografiji, potem pa so nas popisali od pet do glave in še za dva rodova nazaj. Bili pa so zelo vljudni in so pri popisovanju vsakemu ponudili stol. Tam smo morali založiti potne liste in delavske

stek s Hitlerjevo ali kako drugo sliko, potem pa te pustijo nabiralcu na miru. Ob nedeljah se dobimo rojaki iz vseh tukajšnjih taborišč. Posvetujemo se o najrazličnejših stvareh, največ o tem, kako bi denar poslali domov. To je namreč najtežje, ker z našo državo še ni urejeno. Slovaki, Madžari in Italijani lahko iz Linza pošiljajo do 60 mark na mesec, seveda če jih toliko prihranijo. Zjaj hodimo od urada do urada, največ pa na devizni urad, da bi lahko pošiljali denar tudi mi.

Del v Linzu in okolici zaposlenih slovenskih delavcev na enem svojih nedeljskih sestankov, o katerih govori naš članek

knjižice. Dobili smo za nje potrdila, katera nam jih sedaj nadomeščajo, dokler živimo v Nemčiji.

S temi potrdili smo šli na delavski urad, kjer je uradnik vsakemu napisal na listek firmo, pri kateri bo delal. Pri delu naši ljudje lahko vzdržijo, ker so vajeni trdega in težkega dela. Zato jih tudi imajo povsod radi.

V Linzu in v okolici je cela vrsta delavskih taborišč, pravijo, da jih je kakih petdeset. V tem taborišču, kjer sem jaz, je 17 barak. Vsaka ima 6 sob, v vsaki sobi pa je 18 postelj. Postelje so železne in razporejene tako, kakor pravijo, da so postelje v železniških spalnih vagonih, kjer pa se še nisem vozil. Se dosti udobno so, železne z mrežami. Kuhinja je velika, svetla in prav sračna ter zelo moderna. Obednica je cela dvorana, saj je v njej nad 50 miz. Za hrano se tu še ne moremo pritoževati. V kantini dobimo še vse brez karte, tudi slanine in klobase. Pivo velja za delavce 35 pfenigov, zunaj po gostilnah pa je po 41 pfenigov. Mi računamo kar okroglo 10 pfenigov za dinar, marko za kovača. Na določene dneve zbirajo za Rdeči križ ali kako drugo stvar. Ko daš nabiralcu 20 pfenigov, ti obesi na gumb li-

Dve prošnji so nam že odbili, obljubili pa so nam, da nam bodo zdaj kmalu dali dovoljenje vsaj za nekaj denarja, da ga bomo poslali domov.

Plačo dobivamo vsakih 14 dni. Na prvi pogled se zdi v primeri s plačami pri nas doma še dosti velika, toda tudi odtegljaji so zelo veliki. Kar se je začela vojna, moramo plačevati še poseben vojni medzidni davek od zaslužka. Nekateri naši fantje so jo takrat, ko se je vojna začela, kar hitro pobrali proti domu. Ker so slišali, da z denarjem ne smejo čez mejo, so si nakupili najrazličnejše stvari. Pri tem so po večini slabo izšli, ker so morali potem na meji plačati še jugoslovansko carino. Tako je eden od njih kupil za 100 mark kolo, plačal je potem vozino iz Linza do meje, na Jesenicah pa je plačal še čez 400 din carine. Tako ga je veljalo kolo skoraj 2000 din, doma bi ga dobil za polovico ceneje. Res bi bilo potrebno, da bi se oni, ki imajo o tem govoriti tam doli pri nas, malo bolj pobrigali, da bi tudi Slovenci lahko pošiljali svoje prihranke domov, saj smo vendar skoro vsi šli samo zato ven, da bi pomagali svojim na domu.

Ivan Cvar

Jubilejna skupščina zagorskega Sokola

Društvo je stopilo v 50. leto svojega požrtvovalnega, plodnega dela

Zagorje, 28. oktobra

Sokolsko društvo v Zagorju je imelo preteklo nedeljo svojo letno skupščino, ki je bila po pravici dobro obiskana — saj je zagorski Sokol stopil z njo v 50. leto svojega obstanka.

Starosta br. Kolenc je v nagovoru predložil vodenostno brzojavko visokemu starešini Nj. Vel. kralju Petru II., kateremu je članstvo priredilo navdušene ovacije. Po zdravni brzojavki je bila poslana tudi br. Engelbertu Ganglu. Starosta je pozdravil še odposlanca župe br. Pahorja in se spomnil nedavno umrlih bratov Matije Pelka in Francita Bleiweisa, katerima so prisotni zaključili trikrat »Slava!« Nato je slavil deda, nekustarskih mož, ki so pred 50 leti ustanovili Sokola v kraju, kjer se je v vseh odličnih krogih šopirilo nemstvo. Razen brata Naroda, ki so ga zborovalci iskreno pozdravili na častnem mestu v svoji sre-

di, so vsi ustanovitelji že pomrli — slava jim! Sokolsko društvo s ponosom gleda na vsa velika dela, ki so bila izvršena doslej, prav tako pa bodo uspešno končana tudi vsa dela, kar jih je zamiljenih v okviru Petrove petletke. Na koncu se je starosta zahvalil tudi vsem članom, ki so odšli iz Zagorja, za njihovo delo in pomoč.

Sledila so poročila tajnika, blagajnika, načelnika, prosvetarja, matrikarija, gospodarja in revizorjev. Društvo se je udeležilo obrambnega zbora v Hrasniku ter okrožnih in drugih nastopov v raznih krajih. Javni nastop v Zagorju in na Lokah je v vsakem pogledu dobro uspel. Prav zadovoljivo je bilo poročilo o biagajni, ki izkazuje izdaten prebitok. V eni sami zadevi se je blagajnik pritožil: precejšen je zaostanek na članarini. Načelnik je odkrito pogrjal nekatere nedostatke. Zanimivo je bilo poročilo prosvetarja, ki je navedel vse

Viktor Pirnat:

Praznik našega morja

Enaindvajsetič se nam vrača dan, ko je Jugosloven otrošel s sebe večje suženjstva in svobodno zadiral v osvobojeni domovini. Po morju nam je prišla svoboda, na dan 31. oktobra 1918. Se je rodila iz bisernih pen sinjega Jadrana. Na vseh ladjah in po vseh pristaniščih vzdolž vzhodne jadranske obale so zaplapolale po dolgih stoletjih spet naše barve, je zavrilo tisočeri vzklil sreče v naši mili govorici. Zato je ta spominski dan dan slave naše kraljevske mornarice in »Jadranski dan« našega edinega pomorsko-obrambnega narodnega društva »Jadranske straže«. Dejanski in umski čuvarji Jadrana bodo slavili praznik jugoslovanskega morja te dni in proslavljala ga bo z njimi vsa širna pomorska Jugoslavija.

Le pičila noč vojnje loči nas Slovence od kršnih jadranskih obal, letalo nas je prineslo doli v kratki pol uri. Približalo se nam je morje, ni nas pa še dovolj zbližalo. Še vedno pogrešamo najkrajše zveze, ki moledujemo zanje že dve desetletji. Sedaj smo pa v mnogocetne še tujci, zato ni čuda, da jih je med nami še toliko, ki morja še nikdar niso videli. In vendar, kateri Jugosloven še ni zahrepenel po onih neskončnih blestečih poljanah, ki že polnih trinajst sto let objemljajo kršno naše Primorje ter poljubljajo s srebrnimi svojimi penami tisoč njegovih otokov? To je objeljavila dežela jugoslovanska, ki se koplje v zlatem soncu tudi sedaj, ko tuli krog naših domov mrzla burja in se kaže po gorah sneg. Ogremo se v žaru njenega

sonca in pohitimo v duhu na juga sončni vrt,

kjer se razkošne rože valov dotikajo, in mehko jih božaje se jim dobrikajo. (Dragotin Kette)

Sedimo v večerni vlak. Potegne nas čez Zagreb, Karlovac in Ogulin ter preko Gospića in Klnina. Jutro nas najde med samim kršjem.

Pokrajina kot zakleta. Sivo, umazano skalovje, le redek je vmes brinjev grm, zviti, usušeni, tu pa tam kosmat žavbelj, morda še osat, to je vse. Nobene hiše, nobenega človeka, nobene ptice, nikakega glasu, le zdihovalje lokomotive moti enakomerno ropotanje koles. Še nebo je svinčeno.

Pa ne za dolgo. Doli v smeri naše poti postaja nekam svetleje, prijazneje. Mi pa hitimo dalje. Odpremo okno. Smokva. Pomalem zelenje. Krivi borovci. Vse odeto nekam v meglo. Sonca še ni na nebo. Drčimo skozi vinograde. Zavore škripajo. Ozračje je polno očena, pomešanega z duhovni rožmarina, oleandra in mirte. Opaja nas ta vzduh, ki se nam zdi pomešan s soljo. Pod nami pa megla, neprodna megla.

Tak je vohod v carstvo sonca, v carstvo veselja, tak je vohod v naše Primorje in ob njegovo mehko zibel Jadrana.

Srce vztrepeče — Vzhajajoče sonce je predrl goste megle, ki se love, trgajo in izgubljajo, pod njihovim prosojnim pajčolanom pa se nam odkriva nov svet, poln prelestnih barv, poln sočnega zelenja, ob-

pomembne dogodke iz delovanja v preteklem polstoletju. Gradivo, ki ga je zbral, bo društvo izdalo v posebni brošuri. Matrikar je navedel, da šteje društvo 248 članov, 88 naraščaja in 169 dece. Vsa sokolska družina šteje torej 505 članov, kar je za Zagorje vsekakor preveliko. Zastopnik nadzornega odbora je predlagal razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

Na koncu je spregovoril nekaj vzpodbudnih besed še župni odposlanec br. Pahor in društvo obenem čestital k lepemu napredku, ki se kaže v spoštovanju vredni dograditvi doma v Zagorju in o novem Sokolskem domu na Lokah. Nato je bila izvoljena v glavnem stari uprava z delavnim starostom br. Kolencem na čelu. Občni zbor je članstvo zaključilo s pesmijo »Hej Slovanci! Novi upravi želimo v jubilejnim letu kar najlepših uspehov. Hkratu sporočamo javnosti, da bo društvo prihodnje leto pred Sokolskim domom odkrilo spomenik velikemu zaščitniku Sokola, Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

Bine Bevc

Ljubljana, 28. oktobra

Danes dopoldne je bil v bolnišnici rešen hudega trpljenja g. Albin Bevc, višji arhivar ljubljanske univerze. Mnogo prezgodaj je moral umreti. Na letošnji božični dan bi bil star komaj 45 let. Zalostna vest bo marsikoga hudo pretresla in potrla, saj je bil Bine Bevc plemenit človek v najčistejšem pomenu besede. Cenili so ga vsi profesorji, spoštovali so ga študentje in mnogo iskrenih prijateljev je imel v ožji in širši domovini.

Lepo, dragoceno življenje je uničila zavratna bolezen — rak. Še ves krepak in izredno delaven je Bine Bevc že lani občutil bolečine v zgornji željosti, nevarnosti pa se je jel zavedati šele letos pomladi in podal se je v Zagreb na kliniko, kjer je sredi maja prestopil težko operacijo, ki pa ni mogla ustaviti uničevalnega dela zavratne bolezni. Hude bolečine je junaški in plemeniti mož stoično prenašal.

Bine Bevc je bil velik prijatelj prirode, ves zavzet za pravico in resnico ter v tem in v svoji dobrotljivosti vedno pripravljen na vsako žrtve. Pred leti je mnogo svojega prostega časa žrtvoval za delo v organizaciji rezervnih oficirjev in pri najrazličnejših dobrodelnih akcijah. Tudi »Jutro« ga je šlo med svoje sotrudnike. Nekdaj je pisal vojaško posvetovalnico. Bil je tako dobroosrečen, da se mu je kar videlo, kako čaka, da bi ga kdo poprosil za kako uslugo. Nikdar ne bo pozabljen, ostal bo v lepem in častnem spominu.

Binetov pogreb bo v ponedeljek 30. t. m. ob 16. izpred mrtvašnice bolnišnice.

Gorenjska v belem plašču

Radovljica, 28. oktobra

Sneg, ki se nam je že skozi nekaj dni ponujal in nas tudi strašil že z nižjih hribov, je zdaj pobelil vso Gorenjsko. V petek zjutraj je bilo krasno solnčno jutro. Preden pa je moglo solnce pregreti čez noč ohlajene doline, se je privlekla po savski dolini gosta megla. Ko se je zdanilo, so bile vse planine, Triglav in Karavanke, čiste brez megle, na nebu pa čista modrina brez oblakov. Megla, ki jo je prignal od Save sever, se je okoli 8. zjutraj dvignila in zatemnila solnce. Videti je bilo, da ne bo nič hudega. Toda solnce ni moglo predreti goste megle. Megla je zatemnila nebo in objela planine. Okoli pol dneva je pričelo nalahno snežiti. Snežinke, ki jih je prignal severozapad, so se jele gostiti in okoli dveh popoldne je snežilo kakor v najhujši zimi. Kljub temu, da so bila tla mokra, se je sneg jel kopičiti. Proti večeru je bilo povsod po dolini kakih 5 cm snega. Ko se je stemnilo, je sneg nekoliko ponehaval. Ker je na nekaterem sadnem drevju, posebno na mladem, še precej listja, je prvi sneg, ki se je močno oprijemal drevja, naredil že precejšnjo škodo. Pa tudi električno razsvetljavo je prvi sneg precej motil. Kljub temu, da so že v preteklem poletju odstranili večjeve ob električnem vodu, je vendar sneg pritisnil nekaj vej na žice in tako je bil električni tok v petek zvečer nekajkrat prekinjen.

Kakor je bilo že v petek omenjeno v »Jutru«, so bili kmetje v radovljiškem sre-

zu zelo zadržani pri svojem delu v jeseni. Zjaj pa so resno v skrb, kaj bo s teletjo. Boje se, da bi se uresničili pregovori: »Če je sveta Uršlja lepa, dobe stelo tudi leni. Če je pa sveta Uršlja grda, je ne dobe niti pridni.« In letos je bila pri nas grda. Večini kmetov je sneg zapadel tudi repo in korenje. Deloma zaradi tega, ker so čakali, da se še nekoliko odebli. Upajo pa, da sneg zaenkrat ne bo zapadel tako debelo, da bi ne bilo mogoče rešiti jesenskih pridelkov in da tudi zemlja ne bo pomrznila.

Precej v skrb, so sadjarji. Poleg škode, ki jo je povzročil prvi sneg s tem, da je bil polomil nekaj mladega drevja, se boje, da bodo v primeru, ako sneg hitro ne skopni, napadli nezavarovano mlado drevje zajci. Kakor drugo poljsko delo ni bilo mogoče izvršiti pravočasno zaradi neprestanega dežja, tako so ostali nezavarovani tudi sadovnjaki. Vendar pa upajo kmetje in sadjarji, da se bo uresničilo staro pravilo, da pred Vsemi sveti zapadli sneg nima obstanke. Bolj nevaren je pač sneg sv. Martina, ki rad obliži do spomladi.

Pa naj bo, kakor že hoče! Eno drži, da letos prav za prav nismo imeli jeseni. Stopili smo iz poletja v zimo. Saj v prirodi, kjer je listje na gozdnem drevju takoj, ko se je prebarvalo, po večini tudi že odpadlo, je videti tako.

Po snegu povodenj v dravinjski dolini

Poljčane, 28. oktobra

Medtem ko smo zabeležili, da je na Boču in bližnjih manjših vrhovih zapadel prvi sneg, smo dobili danes navsezgodaj zjutraj poplavo. Po večeršnjem jasnem jutru se je zvečer vsul dež in je vlivalo nato skozi vso noč kakor iz škafe. Zjutraj so bile njive in travniki pod vodo. Iz svojih strug je stopila Brežnica s pritoki in na nekaterih mestih tudi Dravinja, tako da je vsa dolina podobna jezeru. Ker je nebo še vedno grozeče oblačno in vode še vedno naraščajo, kaže, da bo voda nastopila še više. Že zdaj je napravila mnogo škode. Po nekoč je vdrla v kleti. Odnosla bo mlado žito z njiv in otavič. Nekateri se niso mogli spraviti korenja in repe in upravičeno tarnajo nad škodo — kar jim ni pozeblo, bo zdaj odnesla voda. Na nekaterih mestih je voda prestopila tudi prehode cest ter je tako močno oviran promet. Ker prav zdaj tukaj nalagajo jabolka, bodo imeli trgovci zaradi nastale povodnji škodo. Če bo še deževalo dalje, bo voda v kratkem tako narasla, da bo Dravinjska dolina povsem odrezana od prometa. Mnogo otrok danes zaradi vode ni moglo v šolo. Voda ogroža tudi tukajšnje električno centralo in je bil zjutraj tok prekinjen. Ker se povodenj v naši dolini ob vsakem z manjšem deževju ponavlja in je škoda vselej občutna, zato je ključ po regulaciji, ki se ponavlja od leta do leta, več kakor nujen.

Ivan Senica — 60 letnik

Veletrgovec in posestnik v Šoštanjju g. Ivan Senica je bil in krepak dočakal 60. leto. Doma iz Celja je po končani meščanski šoli in trgovskih študijah vstopil v prakso v trgovini Zanier v Št. Pavlu pri Prebodu. S svojo neizmerno pridnostjo in sposobnostjo se je kmalu osamosvojil. L. 1902 je že imel lastno trgovino v Škalah, štiri leta pozneje pa se je preselil v Šoštanj. Njegovo

življenje je bilo en sam delovni dan in uspehi niso izostali, o čemer pričajo najbolj zgovorno veletrgovina, ki jo vodi danes.

G. Senica pa je tudi značajan narodnjak in je moral zaradi svoje nacionalne zvestobe pretrpeti dosti udarcev. V poklicnem in narodnem delu ga zvesto podpira življenjska družica ga. Ivanka, ki uživa sloves velike dobrotnice revežev G. Senica je kot dolgoletni član trgovskega gremaja s svojimi bogatimi izkušnjami izdatno pomagal in še pomaga pri delu za povzdigo trgovstva. Bil je tudi dolga leta član občinske uprave

v Šoštanjju, nekaj časa tudi podžupan in je bil njegov glas zlasti pri reševanju gospodarskih vprašanj skoraj vedno odločujoč. Požrtvovalno deluje slavljence pri vseh nacionalnih organizacijah in ga bo šoštanski Sokol vedno prišteval med svoje največje dobrotnike. Uglednemu slavljencu velja tudi naše iskrene čestitke!

Slovo ravnatelja Ludevita Vagaje

Novo mesto, 28. oktobra

Od nas se je v sredo zvečer poslovil vzorni šolnik, predčasno upokojeni ravnatelj gimnazije g. Ludevit Vagaja, ki je bil k nam premeščen iz Murske Sobote. Že v kratki dobi je na zavodu uvedel vzoren red ter dvignil zavod na zavidno višino.

Vso skrb je posvetil nacionalni vzgoji mladine. Kakor dijaki in njih starši, tako je tudi vsa naša javnost znala ceniti njegovo uspešno in požrtvovalno delovanje. Zelo aktivno se je udeleževal tudi pri Sokolu. Tako častna in uspešna, kakor so bila njegova službena leta pri nas, je bilo tudi vse njegovo službovanje, odkar je svoje prvo mesto nastopil l. 1910 v Ljubljani. Pred svetovno vojno je bil profesor v Kranju, a ko je bil poslan na fronto, se je kmalu vrstil med kladivarje Jugoslavije — vojne dobrovoljce. Po demobilizaciji se je vrnil v Ljubljano, potem pa je služboval še v Celju in v Murski Soboti, od koder je bil pred 7 leti premeščen k nam.

Svojemu zaslužnemu delavcu je priredil Sokol v svojem domu lep in iskren poslovilni večer, ki je imel številno udeležbo zastopnikov vseh slojev. V slovo so odhajajočemu ravnatelju izrekli mnogi govorniki tople besede, ki so iskreno izražale priznanje in zahvalo za njegovo požrtvovalno delovanje in vrline.

— Pri zlati žili, bolečinah v križu, zaštoju krvotoka jeter in nezadostnem izločevanju želodca, nastalih vsled zapeke, se dosežejo vedno odlični uspehi z naravno »Franz-Josefovco« grenko vodo. Bolniki radi jemljejo preizkušeno »Franz-Josefovco« grenko vodo in jo dobro preneso tudi pri večkratni porabi.

Ogl. reg. S. št. 30474/35.

Praktični učiteljski izpiti na drž. učiteljski šoli v Ljubljani. V dnevi od 19. do 27. t. m. so se vršili na drž. učiteljski šoli v Ljubljani praktični učiteljski izpiti. Izpiti so napravili učiteljski kandidati (—Inje): Ferlež Stefanija, Ternik Marija, Bertonec Ivan, Gaberc Jožef, Gerkman Stanislav, Glavnik Ljudmila, Gorjanc Antonija, Jarec Ernestina, Kovac Pavla s. Felcija, Porenta Marija, Narobe Ljudmila, Semrov Ana, Zajec Jožefa, Znidar Vincencij, Gunčar Josipina, Kocbek Janko, Lah, Marija, Race Jožefa, Samsa Gabriela, Sawicki Cirila, in Štibler Gizela.

Nasip za nasipom, zid za zidom je bilo treba postaviti, nagrabiti vkup zemljo, navleči vodo, razbiti ko cement trdo prst — danes pa se košati žlahtna trta bohodno ko v objubljeni deželi v tisoč in tisoč legah.

Oljni gaji pokrivajo pobočja. Skoro vsakemu deblu je pripravil kmet zemljo v potu svojega obraza. Zeleni smokva, mandljevec, cvete limona, pomaranča, rožič, datjeva palma. Mirta, rožmarin — prelesto cveto in duhte vrtovi na jugu našega Primorja: vse ustvarjeno s trdim delom. Na mnogih krajih sega opojno cvetje doli do bobneče se peniculi valov, ljubkuje se z njimi ter pošilja daljne pozdrave...

Raztresena med vrtovi in vinogradi leže mala mesteca, rumena, rujava in pisana. Vsa so stara, preperela, polna prigod in polna lepote.

Iliri, Rimljani, Obri, Slovani — kdo ni bil tu? Vsako mesto, vsak otok ima svojo zgodovino. Turški vodnjaki in spomeniki tu in tam v Ercegovnem, operutničeni beneški lev ponekod. Razvaline rimske Salone pri Splitu. Mesto, večje od Pompejev, poldrogu tisočletje zasuto pod naplavinami. Danes se pasejo ovce nad palačami. Amfiteater, tempel, kopališča, deloma odkopana nam pripuščajo domnevo, kaj vse krije zemlja.

Razvaline Dioklecijanove palače v Splitu! Nad tri tisoč ljudi biva danes v njenem starem ožidju.

Mestece Trogir ob koncu Kaštelanskega zaliva. Male Benetke, skoro nedotaknjene: prekrasna stolnica, posvetovalnica, ozke palače.

Kje najdete svetišče enako stolnici v Šibeniku? Njeni portali so pravi dragulji. Najdemo tudi mesta, ki so mrtva, kojih

ogrodje pa še stoji: Perast v Boki Kotorski. Benečanske palače, pol razpadle, z rožami preraste.

Kdo pozna te zaklade? Sušak, Jugoslavije najnovejša vrata v širni daljni svet. Crikvenica, kopališče svetovnega slovesa, in bližnje ljubko Selce in gosposki Novi. Otok Krk, otok slovenskih letovisčarjev. Senj, staro uskoško gnezdo ob vzhodni skalnate Velebita in proslulo po svoji burji. Prve palme na zelenem Rabu. Preko z mihoviliško trdnjavo, mrtvo stražo onstran preliva lečnega izgubljenega kočke domovine. Biograd, kraljevsko mesto. Velikašni slapovi Krke pri starodavnem Skradinu. Šibenik, trdi morskari oreh. Divulje, gnezdo jadranskih sokolov. Split, rimski, beneški, jugoslovanski. Split, srce Dalmacije, pljuče našega Primorja z dvema lukama, in ladjedelnico, z divnim Marjanom, sprehajališčem brez primere, Split z bogatimi muzeji, ki dokazujejo tisočletno slovanstvo našega Primorja. In bližnji Vranjci, ribiško selo v Solinskem zalivu, vasica sredi vode, naše druge Benetke. Klis, trdnjava, turška, uskoška. Sinj in njegova slovita alka.

In zunaj na morju: otok Brač, pisana blazina pred splitskimi vrati, Hvar, otoško mesto, jugoslovanski Madeira. Vis, spomenik naše domovinske ljubezni. Modra jama na Biševu, svetovno čudo, ki daleč prekaša Capri. Korčula z znamenitimi kamnolomi, Mljet z morskim očesom, bisernim jezerom sredi temnih borovcev.

Trsteno z edinstvenim subtropskim rastlinjem v stoletnem, pol zdvižnem parku grofa Gučetića (Gozze).

Dubrovnik, morská trdnjava s krasnimi cerkvami in samostani, napolnjen z dragocenostmi do roba. Dubrovnik, slavne zgodovine kraj. Dubrovnik in njegov Gun-

Gospodarstvo

Gospodarsko finančni problem slovenske banovine

Dopis iz vrst slovenskih gospodarstvenikov

O vprašanju bodoče organizacije banovine Slovenije se je v zadnjih tednih pričela v nekaterih listih kampanja, kakršne bi se morali izogibati vsaj v taki, za vse Slovence življenjsko važni stvari. Od bodoče ureditve slovenske banovine v državnoopravnem in finančnem pogledu bo v marsičem odvisen napredek naše ožje domovine in njen gospodarski razvoj. Le koristiti more stvari, če se to vprašanje s temeljito razpravo in resno polemiko razsvetli z vseh strani brez kakršnihkoli političnih računov. Zlasti ne gre kar naprej obsoditi vsakogar, ki gleda stvar v drugačni luči, za »sovražnika slovenske samouprave« ali »sovražnika slovenske banovine«. Kdor objektivno zasleduje potek dogodkov, mora vedeti, da v Sloveniji sploh ni nasprotnikov slovenske samouprave ali »sovražnikov slovenske banovine«.

Usodne važnosti je že vprašanje, ali naj se organizacija slovenske banovine izvede takoj in brez ozira na organizacijo ostalih banovin, ali pa skupaj in istočasno. Kdor danes pri nas svari pred preveliko nadloto, ta riskira, da ga proglašajo za izdajalca. Slovenska JRZ pravi, da je treba »brez odlašanja« rešiti problem naše banovine in da je »vse v redu«. Če je tako, potem prosimo, da se javnosti tudi pové, kako je stvar zamisljena. Dokler se to ne zvedi, pa morajo biti dovoljene neke stvarne pripombe.

Odločilno je finančno vprašanje

Na organizacijo banovine Slovenije ne smemo gledati zgolj s stališča upravne ureditve. Mnogo važnejša in usodnejša so finančna in gospodarska vprašanja, ki so s tem v zvezi. Vsak prenos kompetenc prinaša banovini, ki prevzema te kompetence, obremenitev z večjimi ali manjšimi izdatki. Zato se morajo vzporedno s prenosom kompetenc prenesti na banovine tudi določeni državni dohodki. Ravno ta prenos ustrežajočega dela dosedanjih državnih dohodkov na banovine pa je do celga nemogoč na način, kakor je sedaj urejeno financiranje naših banovin. Sistem financiranja banovin iz skupnih fondov, ki so ga uvedli v zadnjih letih, je prinesel ravno Sloveniji največjo škodo, saj ima za posledico, da plačuje dravska banovina v te skupne banovinske fondе skoro 40 milijonov din, iz fondov pa dobi le 12 in pol milijona, tako da v resnici prispeva ogromen znesek za financiranje ostalih banovin. Brez zadovoljive rešitve vprašanja banovinskih financ ne moremo in tudi ne smemo organizirati slovenske samouprave, sicer se nam lahko zgodi, da nam bodo za prenešene kompetence prepuštili zopet dohodek po kakšnem famoznem ključu, ki bi naši banovini prinesel mnogo manj kakor bi nam pripadalo, ali pa, da nam država prepusti za kritje prenešenih izdatkov take davke, katerih donos je v Sloveniji zelo slab.

V tej zvezi naj navedemo le primer zemljarine, katere donos predstavlja v Sloveniji samo 1 osmino celotnega donosa neposrednih davkov, v dunavski banovini pa 6 osmin. Če bi država v zvezi s prenosom kompetenc na banovine prepuščala banovinam donos zemljarine, tedaj bi bil to za Slovenijo pravi debakel, dunavska banovina pa ne bi vedela kam z denarjem.

Tudi če bi država prepustila banovinam ves osnovni državni davek, na katerega se nalagajo doklade, bi bil račun za Slovenijo zelo slab, kajti dokladam podvrženi osnovni državni davek je v Sloveniji razmeroma majhen, ker predstavljajo precejšen del državnih neposrednih davkov v Sloveniji samo taki davki, na katere se ne nalagajo samoupravne doklade (uslužbenški davek, prometni davek ter del rentnine iz zgradarine). To je tudi eden izmed razlogov, da moramo v Sloveniji nalagati neprimerno višje samoupravne doklade, kakor v ostalih banovinah. Leta 1937/38 je znašala v Sloveniji davčna osnova, ki tvori podlago za odmero samoupravnih doklad, le 65,7 milijona din (55 din povprečno na prebivalca), v dunavski banovini pa 250 milijonov din (100 din povprečno na prebivalca) in v samem Beogradu 48 milijonov din (120 din na prebivalca). Res je, da je delež, ki ga

prispeva Slovenija v skupno državno blagajno, izredno velik, toda ni ta delež enak pri vseh davčnih vrstah. Največji je pri posrednih davkih, med katerimi so le redki taki, katerih dohodki bi se dali v celoti prenesti na banovine. Sploh prihajajo za prenos na banovine v poštev le nekatere davčne vrste, zlasti oni davki, ki se ne prevažajo naprej. Tako si ni mogoče zamisliti, da bi banovine dobile dohodek od skupnega prometnega davka, ker se ta davek pobira v trgovinah, plača ga pa končno potrošnik blaga, ki ni vedno iz one banovine, kjer se davek pobere.

Vprašanje prenosa dela državnih dohodkov še ni rešeno niti za banovino Hrvatsko in se tudi ne da rešiti za vsako banovino posebej. Brez predhodne ureditve tega finančnega vprašanja bi bilo zlasti za banovino Slovenijo sila riskantno, prenašati kompetence. Zato moramo v naprej vedeti, kaj lahko dobimo v finančnem pogledu preden se lotimo upravne organizacije slovenske banovine in njenih kompetenc. Zelo verjetno pa je, da bo prav v finančnih vprašanjih borba za pravice Slovenije najtežja.

Kakor izhaja iz izjav uglednih faktorjev JRZ se na ostale banovine ne namerava prenesti iste kompetence, kakor na banovino Hrvatsko, ki naj bi torej imela v naši državi izjemen položaj. Če samo ta okolnost hudo komplicira vprašanje financiranja banovin celo v primeru, če bodo vse ostale banovine imele povsem enake kompetence. Poleg skupnih financ za vso državo in ločenih banovinskih financ bomo morali imeti še skupno blagajno ostalih banovin brez Hrvatske, iz katere se bodo krili stroški ostalih banovin za vršenje kompetenc, ki bodo med ostalimi banovinami ostale še skupne, ali pa bo morala banovina Hrvatska dobiti iz skupne državne blagajne določen denarni znesek za vršenje kompetenc, ki bodo v ostali državi ostale skupne.

Pravi finančni kaos pa lahko nastane, če bi bile kompetence posameznih banovin povsem različne. Končni rezultat takega diferenciranja kompetenc bi bil, kakor nam potrjuje to že dosedanja praksa da bi finančno najboljše izhajale one banovine, ki bi imele najmanj kompetenc in zaradi tega najmanj izdatkov. Tako diferenciranje bi s časoma dovedlo do tega, da bi pričele banovine iz zgolj finančnih razlogov tekmovali med seboj, katere bi imela manj kompetenc. Do take situacije pa nikdar ne sme priti, ker bi prinesla največjo škodo ravno slovenski banovini.

Problem upravnega področja Beograda

Do kakšnih anomalij lahko dovede diferenciranje kompetenc nam najbolj zgovorno priča primer Beograda. Upravno področje Beograda (Beograd, Zemun, Pančevo) je sicer nekaka banovina zase, vendar brez kompetenc, ki jih imajo ostale banovine. Gospodarski razvoj Beograda v naravnost ameriškem tempu je brez primerne med evropskimi velikimi mesti. Ta nagli razvoj je skoro v celoti posledica izjemnega položaja, ki ga uživa Beograd v okviru sedanje upravne ureditve države. Ker Beograd nima kompetenc banovine, tudi nima nobenih bremen za banovinske davščine Beogradska občina pa nima niti kompetence upravnega oblastva prve stopnje, kakor n. pr. Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj. Zato občina tudi nima bremen ki jih morajo druga manjša mesta nositi za posle upravnega oblastva prve stopnje. Vsa ta bremena nosi za Beograd država iz skupne državne blagajne. Posle upravnega oblastva prve stopnje reši uprava mesta Beograda, ki izvršuje tudi nekatere kompetence, ki drugod pripadajo banovinam (poleg poslov krajevnega policijskega oblastva). Samo po proračunu notranjega ministrstva znašajo državni izdatki za to upravo mesta Beograda preko 21 milijonov dinarjev na leto, v ostalih proračunih pa so skriti še nadaljnji zneski. Mnogo poslov, ki spadajo v samoupravni delokrog banovin in drugje obremenjujejo banovinske proračune, vrše v Beogradu posamezna ministrstva, kar zopet obremenjuje skupno državno blagajno. V tem pogledu so najbolj kričički predpisi glede gradnje srednješolskih poslopj. V vseh banovinah morajo banovine same zgraditi srednješolska poslopja, kar obremenjuje banovinske proračune. Beogradu pa tega ni treba, kajti tam gradi srednje in trgovske srednje šole država. Samo od leta 1931 je država v Beogradu zgradila za 45 milijonov din srednješolskih poslopj. Tako morajo davkoplačevalci v posameznih banovinah s plačevanjem banovinskih davščin kriti stroške za gradnjo srednjih šol, vrhu tega pa morajo prispevati preko skupne državne blagajne za gradnjo srednjih šol v Beogradu ki je onemogočeno dolžnosti, da bo sam zgradil srednje šole.

Veliko usodnost uživa Beograd tudi zaradi tega, ker mu ni treba nič prispevati za izdatke one banovine, v katero bi pravzaprav spadali to je dunavsko banovino. V dravski banovini odnada na Ljubljano zelo velik del banovinskih davščin, med tem ko so izdatki banovine za področje ljubljanskega mesta mnogo manjši. Tako mora Ljubljana prispevati za kritje stroškov samoupravnih nalog, ki jih vrši banovina izven Ljubljane, kar pa je doela v redu, kajti precejšen del dohodkov Ljubljane izvira posredno s podeželja.

Isto načelo bi moralo veljati tudi za Beograd, ki črna velik del svojih davku podvrženih dohodkov iz vse države. Tako prispeva vsa država za izdatke številnih državnih namestencev centralnih ustanov in bi se morali v Beogradu — če bi hoteli vprašanje pravično urediti — ti dohodki prav tako obremeniti z banovinskimi davščinami. Iz donosa teh banovinskih davščin na bi moral Beograd dajati prispevke ostalim banovinam, ne pa obratno, kakor je sedaj, ko ostale banovine preko državnega proračuna prispevajo k stroškom za banovinske samoupravne naloge Beograda.

Ali naj se po vsem tem čudimo, če ima Beograd tako nizke samoupravne davščine in če pri tej ureditvi finančno tako lepo izhaja, da lahko leto za letom znižuje obremenitev navzlic naraščajočim nalogam. Po podatkih, ki so bili letos pomladi iznešeni v beogradskega mestnem svetu,

je znašala leta 1931 povprečna obremenitev Beogražanov z občinskimi davščina 1612 din na osebo, v tekočem letu pa znaša le še 840. Pri tem pa se občinski dolg vsako leto zmanjšuje.

Niso pa važne samo finančne koristi, ki jih ima Beograd zaradi svojega izjemnega položaja, še večje so posredne koristi, ki jih ima mesto zaradi nizkih samoupravnih davščin. V zadnjih letih so se pričela industrijska podjetja v velikem številu naseljevati na upravnem področju Beograda, kjer rastejo na vseh koncih nove tvornice. Vrhu tega pa se pričelajo preseljevati v Beograd tudi že obstoječe industrije iz notranjosti države, odnosno prenašajo tja svoje sedeže. Samo v Pančevu, ki spada v upravno področje Beograda, je bilo po vojni (zlasti v zadnjih letih) investiranih 400 milijonov din v nova industrijska podjetja. Nedavno je zopet eno od slovenskih industrijskih podjetij, ki je zelo blizu vodilnim krogom slovenske JRZ, pohitelo s svojim sedežem iz Ljubljane v Beograd.

Tudi vprašanje Beograda se mora rešiti

Vprašanje bodočega državnopravnega položaja uprav. področja Beograda je za nas Slovence skoro tako važno kakor vprašanje ureditve slovenske banovine. Če naj Beograd tudi v bodoče uživa enak izjemen položaj kakor sedaj, potem lahko računamo s tem, da se bo šele prav prišlo preseljevanje industrije v Beograd. V najboljšem primeru pa bodo podjetja, ki obratov ne morejo prenesti, prenesla v Beograd svoj sedež, da bodo plačevala manj davkov. To pa bi prineslo gospodarstvu Slovenije največjo nesrečo, saj je neizpodbitno dejstvo, da je gospodarska bodočnost Slovenije odvisna predvsem od razvoja industrijske in obrtne delavnosti. Tam, kjer ni industrije in obrti, tudi ni davčnih virov.

Vsi navedeni razlogi govorijo torej za to, da ne moremo reševati vprašanje banovine Slovenije za sebe in ločeno od ostalih banovin, ker zahtevajo finančni razlogi, da imajo vse banovine, če bo že izveza Hrvatska, povsem enake kompetence, ker se ne smemo izpostavljati nevarnosti, da bi diferenciranje kompetenc prineslo finančne koristi onim banovinam, ki bodo imele manj kompetenc.

Popolno namerjenje med vlagatelji

Širši upravni odbor Narodne banke je imel v petek svojo redno mesečno sejo pod predsedstvom guvernerja dr. Dragutina Protića. Na tej seji so med drugim proučili trenutno stanje naših denarnih zavodov in je bilo ugotovljeno naslednje.

Naši denarni zavodi so po izkušnjah iz prejšnjih let zlasti letos stremili za tem, da imajo na razpolago čim več likvidnih sredstev. Previdnost v naloganju razpoložljivega denarja se je že ponovno izkazala kot koristna in potrebna, tako lani jeseni in letos v marcu, ko se je pojavila zaradi mednarodnih dogodkov vzemirjenost med vlagatelji, znova pa letos ob koncu avgusta, ko je prišlo zaradi pričetka vojne v Evropi do novega vzemirjenja. Nekateri denarni zavodi, ki so bili ravno v tem času precej angažirani s krediti v zvezi s sezonskimi posli in vnovčenjem letine, so izrazili bojazn, da bodo prišli v težaven položaj, če bi se dviganje vlog nadaljevalo. Večina denarnih zavodov pa je tudi brez večjih težav izplačevala vloge. Zaradi nesigurnosti glede razvoja mednarodne situacije pa je bilo treba s posebnimi ukrepi zaščititi denarni trg in tako je izšla uredba o izplačilu vlog, ki dopušča brez posebne odpovedi takojšen dvig zneskov do 5000 din.

Omejitev vojne nevarnosti in strogo nevtralnost zadržanje naše države pa je kmalu zopet pripomoglo k pomirjenju. Obseg dvigovanja vlog je prišel nazaj na pričetek leta, vlog je ugoden vti, da so denarni zavodi v okviru predpisov uredbe izplačevali vloge točno in kulturno. Po potrebi je zavodom pomagala tudi Narodna banka s krediti, Poštna hranilnica in Državna hipotekarna banka pa sta z eskontiranjem državnih blagajniških zapisov prav tako nudili svojo pomoč. Tako se je dviganje vlog docela ustavilo. Upravni odbor Narodne banke je z zadovoljenjem ugotovil, da se dvignjene vloge zopet vračajo v denarne zavode, vlagatelji pa tudi ne dvigajo že odpovedanih vlog. Do 26. t. m. so denarni zavodi v celoti izplačali 522 milijonov din hranilnih vlog, kar predstavlja le 5% vseh vlog pri denarnih zavodih. Vrhu tega so pri denarnih zavodih dosepele v plačilo odpovedane hranilne vloge v znesku 100 milijonov din, ki jih pa vlagatelji niso dvignili. Vse kaže, da se razmere pri denarnih zavodih naglo zopet normalizirajo.

Gospodarske vesti

V septembru je narasla produkcija premoga, nazadovala pa je ostala rudarska produkcija. Najnovejši podatki o rudarski produkciji v septembru nam pričajo, da je bila tudi v tem mesecu naša produkcija premoga prav znatna. Dosegla je 517.744 ton nasproti 496.120 tonam v lanskem septembru in 428.290 tonam v predlanskem septembru. Produkcija železne rude je bila manjša nego v avgustu vendar še večja nego lani v istem mesecu; znašala je 55.106 ton (lani 49.700). Nasproti avgustu je nekoliko nazadovala tudi produkcija bakrene rude, ki je znašala 75.400 ton (lani 22.360). Po končani stavki v Treptu se je zopet povečala produkcija železnice-cinkove rude, ki pa je dosegla le 48.900 ton (lani 70.020). Zaradi izvoznih težav pa je hudo nazadovala produkcija bavitstva, in sicer na 27.120 ton (lani 45.500), pravtako se je zmanjšala produkcija pirita na 6950 ton (lani 15.990).

Vprašanje ustanovitve direktorije za zunanjo trgovino. O načrtu za ustanovitev direktorije za zunanjo trgovino je bilo te dni v Beogradu več konferenc, ki pa se niso dovedle do potrebnega soglasja. Pri to vprašanje ponovno proučeno. Zri direktorije se ima ustanoviti centrala za oskrbovanje domače industrije z inozemskimi surovinami. Ker pa je vprašanje racionalne organizacije oskrbe industrije s surovinami v sedanjem trenutku zelo aktualno, se bo to vprašanje najbrž posebej reševalo, in sicer ločeno od vprašanja direktorije za zunanjo trgovino.

Vreče, v katerih se izvažajo blago v kirinske države, se morajo vrniti. Devizni odbor pri Narodni banki je izdal odločbo, ki pravi, da se morajo vreče, v katerih se izvažajo blago v kirinske države, vrniti naši

državi po izvršenem izvozu, ker moramo surovine za vreče (juto) uvažati iz inozemstva proti plačilu v devizah. Izvozniki so dolžni pri prodaji blaga postaviti pogoj, da se vreče vrnejo. Pooblaščenim denarnim zavodim morajo v takem primeru izročiti Narodni banki pisмено garancijo, da bodo vreče vrnjene v 40 dneh od dne izvoza. Taka garancija pa ni potrebna v primeru, če uvoznik iz kirinske države da na razpolago svoje vreče.

Strokovni tečaji zavoda za pospeševanje obrti Zbornice za TOI. V tečajih za strokovno risanje za mizarje, za notranjo arhitekturo, za pripravo na mojstrski izpit, za obrtno knjigovodstvo in kalkulacijo, slogoznanstvo in tehnologijo, ki se bodo vršili ob nedeljah in večernem času med tednom v Ljubljani, je še nekaj prostih mest. Zavod vabi interese, da se najkasneje do 8. novembra t. l. prijavi pisмено s točno navedbo naslova in z označbo tečaja, ki bi ga želeli obiskovati na naslov: Zavod za pospeševanje obrti Zbornice za TOI v Ljubljani.

Borze

Na ljubljanski borzi je znašal pretekli teden devizni promet 10.46 mil. din nasproti 9.80, 9.17, 8.37 in 9.40 milijona din v prejšnjih štirih tednih. Na efektnem tržišču so tečaj državnih papirjev tudi v prvi polovici tedna nadalje naraščali in se je vojna škoda v četrtek povzpela na 442 (prejšnji teden 428), potem pa se je tečaj v petek ustalil na v.šini 438. Tudi ostali državni papirji so se v primeri s prejšnjim tednom nadalje nekoliko okrepili.

ZDRAVILNO DELOVANJE ROGASKE MINERALNE VODE:

Pri lenem delovanju črev.

je dovolj večkrat piti izvir Tempel in v kratkem času neugodnosti prestanejo.

Devize

Curli. Pariz 10.11, London 17.84, New York 446, Bruselj 74.15, Milan 22.50, Amsterdam 236.80, Berlin 178.50, Stockholm 106.25, Oslo 101.30, København 86.10.

Blagovna tržišča

Zito

+ Chicago, 28. oktobra. Začetni tečaj: pšenica: za maj 85.75, za julij 83.375; Kozurica: za dec. 49.875, za maj 52.375.

+ Winnipeg, 28. oktobra. Začetni tečaj: pšenica: za dec. 69.625, za maj 71, za julij 76.

Zovina

+ Mariborski svinski sejem. Na sejem 27. oktobra je bilo prigranih 221 prašev. Prodanih je bilo 115. Cene so bile naslednje: 5-6 tednov stari prasci 65-80 din, 7-9 tednov stari 85-120, 3-4 mesece stari 130-210, 5-7 mesecev stari 270-390, 8-10 mesecev stari 395-490, eno leto stari 680-870 din za komad. Svinje so se prodajale za kilogram žive teže po 6-8.50, za kg mrtve teže pa po 8-11 din.

Beleške

Ministri in senatske kandidature

V politični javnosti je vzbudilo pozornost, da na kandidatnih listih vladnih strank za volitve v senat ni nobenega aktivnega ministra. Za ministre, ki pripadajo Hrvatski seljaški stranki, je to razumljivo, ker stoji stranka na stališču, da ne pripisuje važnosti volitvam v senat in tudi ne senatu samemu v sedanji obliki. JRZ pa ne stoji na enakem stališču in je zato razumljivo, da se pojavljajo uganjane, zakaj ministri ne kandidirajo. Včerajšnji »Obzorje« pravi o tem, da bodo aktivni ministri prišli v senat kot senatorji, imenovani s kraljevim ukazom.

Finančni minister

o plačevanju davkov

Kakor smo že včeraj poročali, je v petek prišel iz Beograda v Zagreb finančni minister dr. Šutej. Ko so ga novinarji prosili za kako izjavo, jim je smej se odvrnil: »Pustite me pri miru. Sem minister financ, ki ne daje izjav, dokler ni izvršil tega, kar je nameraval Kadar pa kaj storim zopet nima smisla dajati o tem naknadne izjave. Če bo izšla kakva uredba, jo boste že brali.«

Na vprašanje kako je s plačevanjem davkov, je dr. Šutej dejal: »Davki se seveda morajo plačevati. Posojal po svetu je tako in drugače ne more biti. Brez davkov ne more obstajati niti država, niti banovina Hrvatska. Ako ne bi plačevali davkov, potem bi samo otežili življenje tako države, kakor Hrvatske. Tc je tako razumljivo stvar, da bi o tem pač ne bilo treba še posebej vpraševati finančnega ministra. To ve vsak pameten človek.«

Nova uredba o kmečkih dolgovih

»Vreme« poroča, da bo prihodnje dni izdelana nova uredba o razdelitvi kmetov na podlagi sklepa ene zadnjih sej ministrskega sveta. Nova uredba naj ublaži dosedanje odredbe zakona o razdelitvi kmetov z olajšanjem obveznosti pri plačevanju obrokov Privilegirani agrarni banki. Sestavljen je bil poseben odbor, v katerem so ministri dr. Lazar Marković, Boža Maksimović in dr. Branko Čubrilović. Odbor bo izdelal končni tekst nove uredbe.

SDS in imenovani

občinski odbori

Izvršni odbor Samostojne demokratske stranke za Vojvodino je sklenil, da pristajajo stranke ne smejo sodelovati v imenovanju občinskih odborov in komisariatih. Prepoved se utemeljuje s tem, da se imenovanje občinskih odborov ne strinja z osnovnimi načeli demokracije.

O ukinjenju vlakov

Vilderjeva »Nova riječ« objavlja z naslovom »Politični vlaki« beležko o ukinjenju dolge vrste osebnih vlakov. Po objavi generalne direktorije bodo naše železnice prevozile odsej 12.054 voznih kilometrov na dan manj, in bodo priletele vsak dan 145.000 dinarjev. Redukcijo utemeljuje generalna direktorija državnih železnic s tem, da se je prejšnje čase viz političnih razlogov zahtevalo čim večje število vlakov na vseh progah brez ozira na to, da li so bili polno izkoriščeni ali ne.

»Nova riječ« ugotavlja, da znaša število reduciranih vlakov v beogradskega direktoriji 14 odstotkov, v ljubljanski 20 odstotkov in v

V obrambo politike slovenske JRZ

»Domoljub« je posvetil poseben članek obrambi dr. Korošca, o katerem pravi, da je vodil vedno odločno in jasno, nikdar pa revolucionarne borbe. Med drugim piše: »Izšli smo iz najhujših bojov nezlomljivi ter brez velikih izgub. Bratje Hrvati nas dostikrat niso razumeli. Sedaj ko je boj za široko samoupravo v močni jugoslovanski državi v glavnem dobojevan, pa počasi tudi Hrvati spregledavajo in priznavajo, da bi brez naše vztrajne borbe za široko samoupravo ne bilo prišlo do pametnega sporazuma. Če ne bi bil naš voditelj pripravil razpoloženja med hrvatskim narodom, bi se bila mogla naša država razbiti v veliko škodo Hrvatov in Srbov ter v pogubo nas Slovencev. Zato nas ne moti neobojeno bevskanje nekaterih užaljenih »politikov in diplomatov«, ki so sprevideli, da niso ničesar stvarnega storiili in da nimajo nobenih zaslug za doseženi boj, pa bi radi sedaj v zadnjem trenutku dopovedali, preden je objavljena uredba o banovini Slovenije, da naš voditelj vseh 20 let ni ničesar storil za nas. Zavedajo se očividno, da naš vo-

zagrebški vsega skupaj samo 3 odstotke. Dalje pristavlja, da »bo izvajala sedaj to redukcijo ista generalna direktorija, ki je do sedaj mirne duše prepeljavala te »politične« vlake, čeprav je s tem škodovala državno blagajno za 145.000 dinarjev na dan.«

Kulturbund

v Dravski dolini

Glavno glasilo nemške narodne manjšine v naši državi, novosadski »Deutsches Volksblatt« poroča, da je dovolila kr. banska uprava v Ljubljani ustanovitev krajevnih organizacij Kulturbund v Mutli in na Vuzeu. Občni zbor obeh organizacij bo v najkrajšem času. Kulturbund v Vuzeu ni imel tudi pevski odsek, za katerega vlada baje med tamošnjimi pripadniki nemške manjšine veliko zanimanje.

Težke razmere

v Hercegovini

V terek je obiskal bana dr. Šubašića mostarski škof dr. Alojzij Mišić in ga informiral o položaju v Hercegovini. Po razgovoru z banom je sprejel škof Mišić novinarje ter jim izjavil o položaju v Hercegovini:

»Letošnje leto je bila letina zelo slaba. Med prebivalstvom pustoši legar, ki je zahteval že celo vrsto žrtev. Največ žrtev je med deco. Posebno razširjen je tifus v ljubuškem srezu. Bolniki umirajo brez zdravniške pomoči, ker kmetije nimajo denarja za zdravila in zdravila.«

»Hrvatsko seljaštvo ni stan«

Glavni tajnik HSS dr. Juraj Krnjević je imel v Splitu v zvezi z reorganizacijo tamošnje krajevnih organizacij HSS načelen govor, v katerem je pozval vse člane HSS, da takoj izstopijo iz »Težakega združenja«, ki ima stanovski program. Svetovni je naj vstopijo v »Gospodarsko slogo«, ki ima nalogo reševati vsa kmečka gospodarska vprašanja. Dr. Krnjević je mnenja, da »daje že sam naslov tega združenja smisel, ki ni v skladu s temeljnimi načeli HSS, ker stoji ta na stališču, da hrvatsko seljaštvo ni stan, nego narod.« Po mnenju dr. Krnjevića je zato članstvo v »Težakem staleškem združenju« nezdravljivo s članstvom v vrstah HSS. Krajevna organizacija HSS v Splitu je sedaj sklenila, da se morajo vsi njeni člani, ki so vključeni v Težakem združenju v 14 dneh odločiti za članstvo v tej ali oni organizaciji. Težaksko združenje je podobna stanovska organizacija kakor pri nas n. pr. Kmečka zveza.

Reforma italijanske civilne zakonodaje

Poročali smo že o reformi italijanske civilne zakonodaje na področju osebnega prava (Prva knjiga reformiranega civilnega zakonika je že stopila v veljavo). Sedaj poročajo italijanski listi, da je komisija za reformo italijanskih zakonikov izvršila tudi že reformo zapuščinskega in daritvenega prava. Novo knjigo je italijanski pravosodni minister že predložil Mussoliniju. Te dni jo bo podpisal tudi kralj, nakar bo 28. oktobra tega leta, ob 17. obletnici fašističnega pohoda na Rim, objavljena.

★

Naš vojaški ataše v Rimu

Beograd, 28. sept. p. Službeni »Vojni list« objavlja ukaz, s katerim je imenovan za našega vojaškega atašea pri poslanstvu v Rimu generalštabni polkovnik Velimir Ranošević.

duli in njegov Vojnović. Biser Jadrana Lokrum, otoček, ki vrača naši mladini izgubljeno zdravje. Cavtat, stari Epidaurus. In slednjič Boka Kotorska, naravna trdnjava, velikansko jezero, obrobjeno s palmami; povsod pa se spenjaajo v brda ali silijo v morje sela in mesta. V zrcalni gladini se ogledujejo črnogorski veličani ter se kopeljejo naši hidroplani. Kumbor, Gjenović, Tivat, ognjišča naše pomorske sile, domovi našega upa in naše nade, domovi mlade naše mornarice.

V ozadju nad samim Kotorom »Lovčen gora pod nebes se dviga, na Lovčeno izba mala« (Mažuranić) in v tej izbi, na vidiku vsakemu daljnemu potniku, sniva vedno sen pesnik Njegoš tiho in zadovoljno, ker mu je uresničena želja: zedinjeni so vsi trije bratje v veliki in svobodni domovini, in ta naša domovina ima danes spet svoje svobodno morje, naše bodočnost.

In še niže pod črnogorskimi planinami čarobno skalno mestce Budva s slikovitim sosedom Svetim Stefanom in Kraljevskim Miločerom ter slednjič orientalski Ulcinj, pol turški, pol kršćanski.

Prelestna in nepopisno lepa je naša obala, čudovito in nepoznano je naše morje.

In kdo pozna to divno obalo, kdo sluti njeno lepoto?

Tujič! kaj mnogo bolj kot mi! O tej sončni deželi je skoro več tuje kot domače literature. Pa je vendar to naša zemlja, sveta naša očetnjava izza davnih stoletij!

Pokažimo se vredne potomce starega pomorskega naroda, zavedajmo se silnega pomena, ki ga ima morje za nas in za našo očetnjavo. Izkoristajmo njegove dobrotnice, v prvi vrsti pa ga spoznavajmo! S spoznanjem pride zavest z zavestjo ljubljene, z ljubljenojo pa navdušenosti, ki bo poznalo le en ključ: Čuvajmo naše morje!

V paradizu stradajo

Stotisoči farmerjev se potikajo po širni Kaliforniji Beda „oklejev“

Los Angeles, v začetku oktobra. Po ameriških uradnih podatkih je Nemčija vsako leto uvažala 50.000 ton suhih sliv iz Kalifornije. 1938, pa je kupila le 7.600 ton, kar znači pomanjšanje nad 40.000 ton. Izostali so še drugi kupci. Zato so morali lansko leto v Kaliforniji uničiti 60.000 ton suhih sliv, da bi zadržali padec cen pod pridelovalne stroške, država pa je pokupila 40.000 ton, ki jih je shranila za slabe čase.

V New Yorku, Chicagu, Los Angelesu in drugod za zadržanje široke mase nemške izdelke, s prazne protestantskih cerkev proglašajo dunovniki protinemški bojkot. V Kaliforniji, eni najbogatijih dežel sveta, pa pogosto stotisoči Američanov. Otroci umirajo v obsestnih jarkih, kjer jih zagrebajo nasrtniki kakor muhovit. »Mnogo je bolnih, vsi pa so strahotno podhranjeni,« píše suho poročilo ameriške zdravstvene oblasti. »Vsa, to se ne reče morda 10.000 ali morda 100.000, temveč strahotno število 500.000 moških, žensk in otrok, ki ne vlačijo sestradanih med sadovnjaki in obilno rodatimi polji. Niso to potepuhi in delavci, temveč spodobni ameriški farmerji, ki so se celih sto let obdelovali to zemljo, iz katere je vlekla Amerika svoje strahotne profite.

Večina Američanov ve, da sta suša in veter uničila skoro tretjino ameriške polne zemlje. Mnogo se čuje o bedi 10 milijonov sešarcepropejev, ki padajo na vedno slabših tleh bombazni delci. Brez doma, brez strehe brez prava, to je usoda oklejev. Oni, ki taborijo ob cestah, preživljajo iz dneva v dan kraljeve oblasti, kakor pri vas v domovini nadležne cigane, to pa zato, da ne ostanejo nikjer toliko časa, da bi si priborili volilno pravico. Drugi živijo kot uličniki v taborniških velikih plantažah: svobodni ameriški

državljeni za ograjo iz bodičaste žice, zastraženi kakor zločinci. Gorje okleju, ki bi se upri pasjim plačam ali načinu izplačila na bolete za plantažno kantino, kjer so cene 10 do 20% višje kakor zunaj v kraju. Kraljeva policija, ki jo pomaga vzdrževati lastnik plantaže samo čaka na to, da bi mogla iztrčiti te »hudičeve komunistične tolpe«. Prav pogosto so v lokalnem časopisu kratke novice: »V jarku ob cesti so našli jutraj mrtvega potepuha. Nobeden pes se ne zmeni za to. Potepuha« zagrebejo, njegova žena in otroci pa stradajo.

Letos spomladi bi mogla ameriška javnost se truditi, da ne ve prav nič o tej bedi oklejev. Danes tega ne more več. V dveh mesecih je doživela Steinbeckova knjiga »Grapes of Wrath« (Grozdije hudobnih), ki opisuje usodo oklejev, naklada 300.000 izvodov. Danes je to najbolj citana knjiga v Združenih državah. »Strica Toma koča« 20. stoletja imenujejo kritiki to knjigo, primerjajo jo s Stowesovo veliko obtožnico proti suženstvu pred pol stoletjem.

Volja, ki se zna razpasti po Evropi, bo sicer dvignila cene bombazna, da bodo bile banke od svojih železnih kultiv — traktorjev — obilno poplačane vse dozdne izkuhe ki so jih utrpeli pri malih farmerjih, ki niso zmogli več plačevati visokih obresti za 16 halipranega peska. Morda bo vojna pobrala vse zaloge suhih sliv v Kaliforniji in bo povpraševanje po njih dvignilo cene, da si bodo lastniki plantaž spet začeli ogledati meli roke. Oklejem, ki niso imeli in ne znajo, razen starinskega obdelovanja polja nesar, ne bo od vsega blagoslova vaše vojne ostalo ničesar, da, prav ničesar, razen zamazanih šatorov ob cesti in gladi v njih.

J. K.

Nova šola CMD na Kozjaku

Družba sv. Cirila in Metoda je zgradila svojo tretjo šolsko zgradbo na Kozjaku, tik ob jezikovni meji na severu. Nova trdnjava stoji 800 m visoko na prisojni gorski planoti uro hoda od sloveče cerkvice Sv. Treh kraljev nad Marenbergom. Pred dobrim tednom so zidari, tesarji in kleparji končali svoje delo, pridrili smreč o na mlaj in vrh strešnega izbošili državno zastavo. Likof je bil pri srečnem prazniku s pogostitvijo delavcev, ki jih je dobil tesarski polir Pukl. Likofu so

prisostvovali tudi prvomestnik CMD inž. Mačkovec, glavni tajnik ravnatelj Gruden, predsednik marborske CMD nadzornik Tomažič in gradbeni tehnik Šemrl kot zastopnik Vrablovega gradbenega podjetja.

Mož, ki se je največ trudil za novo šolo je član glavnega odbora CMD g. Ivan Rožnik. Pozna ga vsa naša severna meja. O pomenu nove šole in o njeni zidavi nam je Rožnik napisal v kolektoru CMD 1940 spodbuden in informativen članek. Opisuje lepo to izletu k Sv. Treh kraljem in na Radelsko sedlo, kjer samuje Pernikova domačija. Očka Pernik daje gostoljubno, toda sila skromno stredo enozračnico. V nizki, leseni hišici se počuje šolski upravitelj Leopold Redl 47 otrok, ki so nprani v trilih klopih, razvrščenih tik do vrat. Učitelj, tabla in peč se tišijo ob srednjo steno, koda in oterana pa se družita na šolski klopi. Dva metra široka veža s stopnicami na podstrežje tvori vez med šolsko sobo in učiteljevo sobo. V sobi se tišijo med seboj postelja, miza, omara in pločevnast štedilnik. Ze pred letoma so učitelji črtali stanano z moti-

vajo, da itak uživa naravno stanovanje v šoli. Na ta način so mu posredno zaračunali za sobo nad svinjskimi hlevi 150 dinarjev mesečno, kolikor znaša celotna najemnina za šolske prostore...

Potreba nove šole v tej gorski samoti je tem očitnejša, če veš, da je na ozemlju vsega šolskega okoliša Svetih Treh kraljev 2 km² in 4 žetlarje. Le dve posejti sta večjega obsega. Prebivalstvo ima skope prihranke, god mora dati dohodek za potrebščine in davke. Zato se ni čuditi, če postaja obmejni Kozjak od leta do leta hujše plešast. V tem šolskem okolišu ni prav nobene skupne naselbine. Posamezne kmečke domačije so raztresene po rebrih in pobočjih, a nizke lesene hiše čepijo pod drevmi kakor gobice pod mahom. Le kadar je treba vzeti na posodo kruha ali soli, se prestopi sosedov prag. Gorski kmet ne pozna sožitja, živi le samemu sebi in svoji kmečki grudi. Daleč v dolini je Marenberg. Le poredkoma se prikaže kmet s poboja Sv. Treh kraljev s svojim vozlovom v Dravsko dolino. Les prodaja po večini na panju, odvažajo, žagajo in z dobičkom ga prodajajo drugi. Kljub vsej samotnosti pa je ta borni obmejni narod vendar že pomladi 1936 ustanovil na pobudo svojega takratnega vrliga učitelja Vilhelma Kolarja lastno podružnico CMD, ki je takoj ob ustanovitvi štela 32 članov. Ze po dveh mesecih je odprla svoje javno knjižnico, ki šteje danes 507 knjig. Mladina in odrasli pridno segajo po njih. Ustanovitve podružnice je bila v najlepše priznanje vodstvu Družbe sv. Cirila in Metoda, ki je že nekaj let prej z denarjem in knjigami podpirala obmejno šolo pri Sv. Treh kraljih ter zlasti ob božičnih postala stalna dobrotnica te šole. Pod novim šolskim upravljavcem Leopoldem Redlom se je, 19. maja 1938 šola nad Sv. Treh kralji na pobudo CMD osamosvojila, lansko jesen pa so se prečele priprave za zidavo nove šole.

CMD je kupila na Pernikovem posestvu lepo njvsko parcelo s 3259 kv. metri, ki nudi dovolj prostora za stavbišče, igršče in šolski vrt. Stavbenik Franjo Vrabl je postavil najnižjo ponudbo. Po njegovem načrtu so ledeti prostori zidani v pritrčju z razredom, pravno in pritičnimi ter v nadstropju z učilskimi stanovanjem je izvedena lesena konstrukcija v kladen sistem in v istem slogu, kakor poslonje za enozračnico na Martinjvrbu. Družba je nakupila pri domačih posestnikih stav-

Jaz Vam varu em kožo!

Rdeča, hrapava in spokana koža dokazuje, da Vaša koža nima dovolj odporne sile, da je torej slaba. Zato je potrebno, da jo krepčate in sicer z NIVEO. Kajti NIVEA vsebuje »Eucerit« in prodira skozi kožne luknjice globoko v kožo, ji dovaja hrano, jo krepča in ji zvišuje odpornost silo. Zato uporabljajte redno NIVEO, da bi Vam ostala koža nežna, mehka in gibčna kljub vlažnemu in hladnemu vremenu!

beni les, ki so ga domači tesači pozimi posekali in letošnjo pomlad obtesali. Domačini sami so darovali 34 kub. metrov plohov in 200 din v denarju. Ko so delavci pripravili potrebni pesek, kamenje in gramoz in so vozili ostalo gradivo na stavbišče, je CMD položila temeljni kamen tretji svoj šolski stavbi na Kozjaku. Zidarska kladiva, tesarske sekire in cepini so zapeli veselo pesem dela in ustvarjanja ob meji. Splošna mednarodna napetost, beganje in vznemirjanje našega obmejnega ljudstva — vse to je reklo med gradnjo skušalo tudi tu omajati zaupanje in so bila pripravljena dela prekinjena. Čim pa je odbor CMD razgrnil nekaj jurjev v plačilo in dal navodila za nadaljevanje, je delo veselo steklo dalje. Zidaj je lina zgrajba pod streho. Zima jo bo odela z belde odeje in prihodnjo pomlad bodo pridele roke dokončale še poslednja dela, da bo imela šolska mladež pri Sv. Treh kraljih ljubeč in ponosen prosvetni hram. Tako si je Družba sv. Cirila in Metoda postavila nov spomenik na naši severni meji. S točnim izplačilom za pošteno delo je dala najboljši zgled vsem, ki morajo skrbeti za gospodarski, prosvetni in socialni napredek naroda, še zlasti na meji. Nikomur, ki bo stopil na krasni obmejni razglednik na Radelskem sedlu, ne bo treba več zardevati od sramu zavoljo šolskega razreda s trilihi klopi nad svinjskim hlevom. Vsakdo bo moral priznati, da ustvarja naša stara šolska družba lepe nove in potrebne postojanke. Toda CMD ni kapitalist, ki bi iztrel iz polne malhe. CMD venomer potrebuje naše podpore, zato ji zvesto stojmo ob strani!

Dvojno sluje naprednega obrtnika

Novo mesto, 28. oktobra

V krogu svoje družine je nedavno praznoval svoj 60. rojstni dan in 30letnico svojega mizarskega podjetja ugledni in splošno priljubljeni podjetnik g. Karol Jevšček.

V naše mesto je prišel pred 30 leti s pokojnim Unkom, zgradil v Kandiji veliko mizarsko podjetje s strojnim obratom. Živo je posegel v naša društva, saj je iz ljubljane, kjer je bil med ustanovitelji Soko-

la II, prinesel s seboj izredne organizatorične sposobnosti. Ze leta 1910 je ustanovil gasilno društvo v Kandiji, kateremu je načeloval do priključitve Kandije k Novemu mestu. Vršil je funkcijo župnega podnačelnika, načelnik novomeške gasilske župe pa je postal kmalu po priključitvi Kandije k mestu ter vršil važno funkcijo 9 let. Velike so njegove zasluge za modernizacijo gasilstva. Prav tako požrtvovalno in uspešno deluje tudi v strokovnih organizacijah. Načelnik mizarskega društva je postal že pred vojno ter ostal do l. 1936. Udeleževal se je tudi v komunalni politiki in je bil več let član občinske uprave.

Slavljenčevu podjetje uživa najboljši sloves in iz njega je izšel lep kader narodnozavodnih pomočnikov in odličnih strokovnjakov. Vsa Dolenjska spoštuje g. Jevščka ter visoko ceni njegove zasluge. Ob dvojnem svojem slavi je prejel mnogo čestitk, katerim se z vso iskrenostjo pridružujemo tudi mi.

Martinove gosi

Ljubljana, 28. oktobra

Z narodom iz tužne Bosne imamo Slovenci že mnogo let dobre trgovske zveze. Ni, da bi govorili o velikih trgovskih zaključkih, dobavah in denarnih poslih, pač

pa gre pri teh trgovskih zvezah za kupčije med malimi ljudmi, kakršne se običajno sklepajo po najbolj zdravih trgovskih načelih: blago za blago.

Posebno poznani so bosanski prekupčevalci s starimi oblekami. Z balo zvitič čilimov hodijo od hiše do hiše, barantajo za ponošeno obleko in sklepajo kupčije, pri katerih sta obe stranki zadovoljni. Včasih se namesto preprog nosili purmanne, za katere pa se ljubljanske gospodinjice niso preveč ogrevale; premalo so bili opitani in jih je bilo treba nekaj tehov redditi, da so zalegli za sočno pečenko.

Te dni j'h zopet srečujemo po mestnih ulicah le skromne Bosance, kako gonijo pred seboj jate gosi. Predobro poznajo ti prekupčevalci s staro obleko običaje naših meščanov: za Martinovo mora biti na mizi gosja pečenka. In naše gospodinjice kaj radi pregledajo omare in kote, da zbero ponošeno obleko, za kakršno je mogoče dobiti gosko. Med jato je dovolj izbire in če najtežje do Martinovega dobro opitajo, bo na mizi o pravem času sočna gosja pečenka, kakor se spodoči za dan beraškega patrona.

Spomini na Poljsko

III.

Iz Krakova je šla naša koncertna turneja naprej proti severu v Katowice in Poznanj. Iz vsake smo se pozdravljali »Kopie (holm) Kosciuszka«, katerega je znošil poljski narod z vseh delov domovine v spomin svojemu narodnemu junaku. Katowice so moderno, veliko ter industrijsko mesto v bivši nemški Šleziji, danes pa spet sestavni del Rajha. Mesto je zvezano z električno železnico z bližnjo Krolewo Hu-to (Königshütte). Na rahlo valovitem ozemlju so velikanski premogovniki, tovarne, separacije, celi gozdovi neprestano se kadečih dimnikov, da nikdar ne vidiš ne sonca ne jasnega neba ter so vsa poslopja prevečena s temnosivno barvo. V Katowicah je bil koncert v nobito polni operi. Tukaj sta nas pozdravila nekdanja člana ljubljanske opere, Romanowski in Step-njewski. Še isto noč po končanem koncertu smo se odpeljali v Poznanj. Kljub dolgotrajni nočni vožnji nas je prijetno presenetila ljubezniva poljska pozornost, da nam je na dveh vmesnih postajah zaigrala železničarska godba v pozdrav. Železniške proge v Poljski so tako ravne, kakor bi jih z ravnilom začrtal. In tako se nismo baš preveč čudili, da se je na pevske tovariš in poet Lvo, tisti iz Prečernove ulice, zjutraj na hodniku vagona v stočnem miru stoje bril.

Poznanj nam je priredil kraljevski sprejem, vsem na čelu predsednik pripravljalega odbora dr. Surzinski, mlad poljski zdravnik. Ljubeznivi doktore, ki si bral slehernemu od nas ves čas bivanja v Poznanju vsako željo z obraza, kakšna je pač danes tvoja usoda? Mesto je povsem moderno, čisto, vse ceste asfaltirane. Povsod najmodernejše stavbe in nasadi, arhitekton-

sko zanimive palače, med njimi prekrasni ratus, magistrat. Naš mentor, vseučiliški profesor dr. Ilesić nas je vztrajno in ne-trudno spremljal in vodil ter nam tolmačil mestne zanimivosti, povezano s slavo, pa tudi grenko poljsko preteklostjo. Baš v Poznanju je imel zadnji nemški Kaiser svoj poletni dvor prekrasen, palačo. In tukaj je izustil osebni Wilhelm odposlanstvo poljskega plemstva, ki ga je prišlo prosit narodnih pravic, strah, krute in čimne besede: »Was für Rechte verlangt ihr? Die Polen haben nur ein Recht, und zwar das Recht zu weinen! (Kakšnih pravic zahtevate? Poljaki imajo samo eno pravico, in sicer pravico jokati!) Bilo je to v oni dobi, ko so na Poznanjskem odstranili iz šol zadnjo poljsko knjigo, katekizem. Po svetovni vojni je nastala iz Viljemove »Trutzburge« poznajska univerza: collegium majus ter collegium minus. In tukaj v prekrasni slavnostni dvorani univerze je odnel naš pevski zbor GM svoj koncert tako dovršeno in s takim uspehom, da bi se dal le še primerjati z onim pol leta poprej v praški Smetanovi dvorani. Po odpetem programu se navzoče občinstvo nikakor ni hotelo raziti, navajilo je prav do odra ter zahtevalo še in še več. Naša glasbenica, zborovodja, ravnatelj Matej Hubad in skladatelj Anton Lajovic sta imela priložnost, da sta se seznanila z vrsto odličnih poljskih skladateljev, med njimi Kaminski, Nowowiejski in še več drugih.

Ogledali smo si veliko zgodovinsko in umetniško zanimivost, tako imenovano »zlati kapelo«, rotundo, sezidano v bizantinskem slogu, po vplivu vzhodnega pravoslavlja. Tukaj počivata v skupnem grobu poljski kralji Mieczyslaw I. in Boleslaw

Chrobry. V zlati kapeli se nahaja velika relikvija na Poljskem, slika sv. Cirila in Metoda. Obiskali smo tudi dobro urejeni zoološki vrt, kjer zbujata posebno zanimanje opicnjak in velik bazen z morskimi psi. Opozorili so nas še na velikanski hangar, iz katerega je v začetku našega stoletja izletel prvi zeppelin ter zbudil s svojim potovanjem nad Evropo splošno stimenje in občudovanje. Ves čas našega bivanja v Poznanju smo bili deležni bogate in prisrčne poljske gostoljubnosti. Za nas južne Slovence je bila neka posebnost poljska vodka (żuranie). Na mizah pri obedih so stale steklenice te narodne pijače v najrazličnejših barvah in odtenkih: žutjovka, mientovka, pomarančevka, jagajčevka, vijoličvka in... kdo bi si zapomnil vsa elška imena! Intimen in nekoliko slovesen je stari poljski narodni običaj ob slovesu od gostiteljske mize: vsa družba vstane in zanoje pečem, ki doni kakor koraj! »Kochajcie sie!« (Ljubimo se med seboj!) Pri tem smo se spominjali naših vinskih gorc bratov in šentjanževca »da Bog nam zdravje da.«

In spet smo sedeli v vlaku, ki je brzel po širnih poljskih ravninah proti vzhodu, na končni cilj naše koncertne turneje v kraljevsko Varšavo. Med vožnjo je še skli-cal mojster Hubad moški pevski zbor v iz-praznjeni odelček. In tu v ropota železniš-kih koles je bila generalna za slovensko ma-to, ki je bila prihodnji dan v Varšavi. Ne, take peske vaje pa še nismo imeli, da Hubad je bil zares mojster! Enolična pokrajina nas je spominjala na naš Srem. Ba-nat in Bačko, le da ni bila tako dobro ob-dešana. Dve uri pred Varšavo so nam pri-li navrotni odposlanci pripravljalega od-bora, ki so nam razdelili program za dneve našega bivanja v prestolnici. Kljub pozni nočni uri je bil na centralni varšavski po-staji velikanski, sijajen sprejem.

Prihodnje jutro je bila naša v cerkvi

Odrešenika kjer počiva v zlati urni srce največjega poljskega glasbenika Chopina. Na koru je pel naš moški zbor Nedvedovo mašo, spodaj v cerkvi pa je bilo štiri do pet tisoč vernikov, glavah pri glavi. In zgoraj na cerkvenih galerijah je bil vence ljub-kih Poljakov v narodnih nožah z belimi krznenimi čepicami. Pa smo sedaj pred ne-kolikoli dnevi brali, da je med občanem tre-tičila granata v to cerkev in ubila mno-go žensk in otrok, ki so bili baš pri maši. Popoldanski koncert je bil v velikanski dvorani Filharmonije s 1400 sedeži.

V udobnih avtobusih smo si v prihodnjih dneh ogledovali poljsko prestolnico, veli-častno, z velikanskim prometom, razkošni-mi trgovinami, arhitektonskimi stavbami in neizmernim bogastvom. Varšava je preživ-ljala slavno zgodovino, pa tudi težke čase in trde preizkušnje. V teku stoletij je pre-hajala iz rok v roke. Sredi 17. stoletja so jo zavzeli Švedi, nato v začetku 18. stolet-ja zopet švedski kralj Karol XII. Proti koncu 18. stoletja so navajali nad njo Ru-si, nato Prusi, Avstrijci in zopet Rusi, mi-mogrede je bila restavrirana z delno osvoboditvijo od Napoleona 1807—13. Vmes so bile revolucije, zadnja z nesrečnim, neuspešnim izidom v bitki pri Ostrolenki 1831. Nato je bila pod rusko nagajko do svetov-ne vojne, ko so jo kmalu zasedli Nemci. Toda v oktobru 1918 jih je iztrgal maršal Piłsudski, ki je nato ustanovil Rzeczpospo-lito Polsko (republiko Poljsko). Da, tako pestro in burno preteklost je imela poljska prestolnica. Pred svetovno vojno so posta-vili Rusi na največjem varšavskem Gle-dališnem trgu velikansko pravoslavna kate-dra, katoličkim Poljakom trn v oko. In je bila prva stvar po osvoboditvi Poljske, da so jo razstrelili do temelja in ni ostal niti kamen na kamnu. Danes pa je razstre-ljena in porušena skoro vsa Varšava. Kakš-ne ste nač široke ceste, prekrasne avenije: Marszałkowska, Nowy Świat, Aleja Ujaz-

dowska itd. s prekrasnimi palačami starega poljskega plemstva! Razbita je katedra-la s kriptu variavskih vojvod, porušena univerza, ki je imela do deset tisoč sluša-teljev in tehnika s štiri tisoč slušatelji. Kraljeva palača, sedež poljskih preziden-tov, je v razsulu. V idiličnem parku Łazien-ki s prekrasnimi oranžerijami je stal grad Belvedere. Semkaj so skicali stari poljski kralji Vladislav, Ivan Kazimir in August III italijanske umetnike, da so okrasili graj-ske dvorane s čudovitimi slikami kipi, go-belimi in štukaturami. V nemem strmenju smo hodili iz dvorane v dvorano in obču-dovali prekrasne umetnine. Danes pa ni več ne parka, ne gradu, ne umetnin... Po-rušena je tudi Velika opera, kjer smo po-slušali »Kraljico Jadvigo«, zgodovinsko ope-ro iz slavne poljske preteklosti. Aleja Ujaz-dowska je bila bivališče inozemskih diplo-matov in varšavske visoke družbe. Tukaj so stale palače starega poljskega plemstva, grofov Zamoyskich, Krasinskih itd. z zaseb-nimi muzeji, ki so hranili mnogo tisočev starodavnih poljskih rokopisov. Kakšna je pač njihova usoda? Tamkaj stoji poleg ostalih inozemskih posaništev tudi naše jugoslovensko. In tja nas je povabil po do-bro uspelem koncertu naš roslanik g. Mi-lanković k recepciji in bogati zakuski, kate-re so se udeležili poleg celotnega pevskega zbora GM tudi poslaniki tujih držav in vi-soka poljska aristokracija. Neizvestna je tudi usoda groba Neznane junaka in pre-lepega spomenika Chopinu, kateremu smo se poklonili s slovensko pesmijo.

Stare Poljske ni več. K trem zgodovin-skim delitvam samostojne poljske države se je zdaj pridružil še četrta. In ko smo brali v listih, da gori Varšava v dimu požarov, so pohiteli naši spomini v polpretek-lo dobo nazaj in na poljsko narodno him-no: »Z dymem pożarów...«

Rudolf Dostal

Domače vesti

* Jubilej uglednega zdravstva in znanstvenika. Nedavno je praznoval svojo 60-letnico dr. Albert Botteri, nekdanji primarij ljubljanske bolnišnice, ki je že dolgo leta profesor za oftalmologijo na medicinski fakulteti zagrebškega vseučilišča. Dr. Botteri je spiski rojak, na Dunaju je l. 1904. dobitelj medicinske študije prvo zdravniško službo je nastopil v zdravniški bolnišnici, potem je služboval na dunajski vseučiliški kliniki, v Innsbriku in v Trstu, dalje časa pa je bil v Egiptu, kjer je študiral pojave trahoma in drugih nalezljivih očesnih bolezni. Prof. dr. Botteri je napisal veliko študij razprav iz svoje stroke v hrvaškem, češkem, nemškem in italijanskem jeziku. Posebno važne so njegove razprave o trahomu. Pred 10 leti je izdal v Zagrebu obširno znanstveno spomenico, pri kateri se sodelovali svetovno znani specialisti za oftalmologijo. Ugledni zdravnik in znanstvenik je se zelo delaven in najdemo njegove zanimive razprave v vsaki številki »Ljubljanskega vjesnika«.

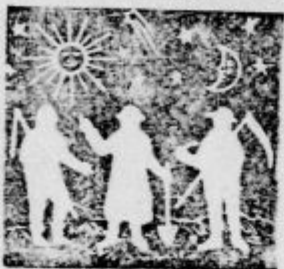
* Sporočilo Narodne odbrane je naslov predavanja, ki ga bo imel dr. v. nacionalni ura našega radia predsednik osrednjega odbora Narodne odbrane g. Ilija Z. Trifunović. Predavanje oddaja vse tri radijske postaje od 1.20 do 19.40.

* Vodnikova družba izda letos zelo krepko in sprotno pisano povest »Nebo gorje izpod peresa pisatelja Ivana Albrehta. Je to povest predvojne Koroske, lepe naše zemlje in žalostne naše usode na njej; boj nemških vojakov, pomencencev in naših korenin. S to povestjo se bomo spomnili 20-letnice koroskega plebiscita. Vsebinska povest je napeta, slog jako prikupen. Vodnikova družba vabi vse prijatelje lepe slovenske knjige v svoj krog. Ne odlašajte torej s prijavo članstva pri naši ljudski knjižnici družbi. Za borih 20 dinarjev dobiti konec novembra štiri lepe knjige.

* Praznik našega morja, Jadranskega dana, bodo po odredbi banske uprave v Ljubljani kot vsa zadnja leta tudi letos praznovali vse šole v banovini v torek 31. t. m. Take praznovanja, četudi kratke, so važni čimtelj v nacionalni in državljanski vzgoji naše mladine.

* Rezervni oficirji, bivajoči na področju sodnega okraja Višnja gora, se vabijo, da se prijavijo v svrhu osnovanja krajevnega odbora Uduženja rezervnih podoficirjev kraljevine Jugoslavije pri tovarišu Zavodniku A. Franju v Višnji gori 67.

* Poročila sta se v Beogradu 24. t. m. gospodinja Radmila Mladenović nčerka podpolkovnika iz Uzič, in gospod ing. Vrečko Friderik pri ministrstvu prometa. Obilo sreče. (—)

VELIKA MASNOVA PRATIK
je izšla 1940

* Pisarna Protituberkulozne zveze v Ljubljani se je preselila z Gosposvetske ceste št. 2/II. v zgradbo šolske poliklinike na Alježevi cesti nasproti Tehniške srednje šole, na kar vse Zvezine edince opozarjamo.

* Pri večerajšnji smrti Katarine Sluga je pomotoma izostalo tudi »Zaljubljeni sinovi«, kar s tem popravljamo. (—)

* Zaradi tehničnih zaprek se za danes najavljena tombola gasilce čete Jablanske doline v Litiji ne bo vršila letos, temveč v maju mesecu prihodnjega leta. Kupljene tombolske karte naj stranke blago voljo shraniti za drugo leto.

ČIK-bonbon posebno zdaj jeseni treba vedno je s seboj imeti!

* Na filozofski fakulteti zagrebškega vseučilišča je bila diplomirana primorsko-rojakinja gđ. Zora Rupena iz poznane na predne družine Rupenovič iz Košakov pri Mariboru. Čestitamo! (—)

* Diplomatske izpite iz farmacije je 26. t. m. na zagrebški univerzi opravil g. Ivo Sajović, odvetnikov sin iz Kočevja. Čestitamo.

* Kaj čakate? Ali hočete zopet naročiti cenik? Ali potem ko bo istega zmanjkalo. Pšite se danes trgovski hiši Stermečki, Celje, po novi cenik in vzorce. (—)

* Pomanjkanje premoga in druge kurjave v Splitu v zadnjih dneh primanjkuje. Dobi se samo briket iz Siverića, a samo v malih količinah in le od časa do časa. Do pomanjkanja premoga je prišlo zaradi uvoza tujega premoga, ki so ga prej dovajale ladje. Ker so v Splitu po večini kupovali tuji premog domači rudniki tam sploh niso imeli svojih zastopnikov in še zdaj ni prodaja domačega premoga urejena. Nekateri prodajalci premoga in drv imajo sicer velike zaloge, a jih prikrikuje v spekulacijskem namenu. Cena premoga se je takoj dvignila od 340 na 460 din za tonno. Premog iz Dubrave prodajajo zdaj že po 500 din za tisoč kilogramov. Prodajalci tujega premoga napovedujejo, da bodo spet prišle večje pošiljave a da bo cena od 600 do 800 din, dočim je bila prej 340 ali 350 din.

* Veliki stroški pobiranja nepismenosti. Hrvatske prosvetne organizacije prireajo zdaj že tretjo serijo zimskih alfabetskih tečajev v vseh hrvatskih pokrajinah. V dobi dveh zim so tečaje obiskovali predvsem moški in so imeli tečaji v vseh pokrajinah velike uspehe. To zimo pa pridejo na vrsto ženske in pravi vrhovno vodstvo arkte za pobiranje nepismenosti v Zagrebu da se bo v zimskih mesecih četr milijona Hrvatov naučilo čitati in pisati. Po dosežanih uspehih tečajev bo to tudi obveljalo. Akcija za pobiranje nepismenosti ima svoj prosvetni fond, ki nosi ime dr. Macka. Iz tega fonda prihajajo denarna sredstva za kritje vseh stroškov alfabetskih tečajev. Prosvetni fond je napravil svoj proračun ki izkazuje, da je potrebno za pobiranje nepismenosti okrog dva in pol milijona dinarjev.

* Nenavadno zanimiv roman A. I. Kuprina »Zavojevalci sonca« je v svoji številki za prihodnji teden začel objavljati »NAS VAL«. »Nas val« za prihodnji teden pa objavlja poleg tega članka »Radikalne razstave letos niso imele srčice« podlistek »Če delata dva ista, pregled najnovejših dogodkov po radijskem in televizijskem svetu, filmski pregled, političen spored ljubljanske radijske oddajne postaje, obširne sporode vseh važnih evropskih postaj in poseben izvirček najboljši oddaji prihodnjega tedna. Da bi svoje naročnike razveselili za bržične praznike bo v prihodnji številki »NAS VAL« začel objavljati tudi nagradne križanke, nagraden pa bo tudi nagrada razdeljena še pred božičem. Zahtevate še danes na ogled brezplačno številko »Našega vala« in naročite se nanj takoj, ker novi naročniki prejmejo ne bodo mogli dobiti vseh številki z začetnimi poglavji romana »Zavojevalci sonca«. Mesečna naročnina stane 10 din naroča pa se pri upravi »NAS VAL« Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

* Gimnazijci ravnatelj bi rad unifikiral dijakinje. Stari mnogih dijakin, ki obiskujejo gimnazije v Subotici so poslali prosvetnemu ministru pismo proti razpisu gimnazij. Radakoviću, ki je poznal čisto in neotrebno skrb za učenčev oblikovanje. Dostoj je bilo v na vadi da so dijakinje v šoli preko običajnih obleke nosile halje iz navadnega črnega klota. Ta nava je bila v mnogih dijakin hvaljena. Halje so varovale obliko in prikrivale med učenkami tudi socialne razlike, ki jih obleke odčitujejo. Premoteno črne halje pa sečemu ravnatelj Rada koviću niso bile všeč in po razredih bi dal razdeliti svoje naredbo, ki določa za halje boljše blago in posebne uniformne podobne kroje. Take uniforme dijakin bi staršem napravile nove neotrebne stroške in zato je bila zdaj vložena prijava, ki z vso upravičenostjo tudi navaja, da ima ravnatelj gimnazije v svojem področju važnejše naloge in brige, kakor so oblačila učenk.

* Originalna izbira letovišča. V Dubrovniku se že nekaj dni mudi na letovišču neka bogata Angličinja iz Londona. Dama pripoveduje, da ji je usoda pokazala pot v Jugoslavijo. Doma v Londonu ji je vojna močno šla na živce in sklenila je: »Proč moram, dokler mi živci ne popustijo.« Rečeno, storjeno, odločitev potovanja v svet in mir pa je prepuстила usodi Vzela je zemljevid, pokrila na njem s posebnim papirjem države, ki so zapletene v vojno, potem je zapela oč in šla s pestjo po ostalem delu Evrope. Prst se je ustavil,

Napeti dogodki in sovražno stanje med bivšo avstro-ogrsko državo in Srbijo po sarajevskem atentatu!

Film, ki se godi deloma v Beogradu, deloma v Zemunu leta 1914 do izruha svetovne vojne!

Predstave ob 10.30 (po znižanih cenah) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri.

odprla je oči in vica je napis »Jugoslavija«. Potem se je seveda takoj pobrigala, da dobi kakke podatke o deželi, kamor jo vodi usoda na odhiti in ko je šla prvič po nekaterih ulicah, da obišče turistične urade, je nehote obstala pred agencijo Express in najprej ji je padel v oči velik napis »Obiščite Jugoslavijo«. V agenciji so jo založili s prospekti in odločila se je za Dubrovnik, kjer je zdaj prav zadovoljna.

* Neza kanadskih petorčkov. Amerika in Kanada se zanimata za prehrano in nogo kanadskih petorčkov in posnemajo njih nogo tudi ostale matere v naši državi uporabljajo matere za nogo kože dojenčkov in deca znano »Babymira-kremo«, ki se je vedno »kazala kot odlično sredstvo zoper spuščanje, hraste lisaj itd. in za ozdravitev od mokrenja odrgnjene in vnete kože. Ako želite svoji dobi dobro, ne zujte jo z »Babymira-kremo«. (—)

VELY N. KLSBACHER

absolventka umetnostno-obrtno šole na Dunaju

JE ODPRLA

NA BLEIWEISOVI CESTI 5-1

Telefon 26-92

ATELJE SENČNIKOV

Iz velike zaloge najmodernejših materialov izdeluje senčnike vseh stilov in tehnik po individualnih osnutkih in željah, v skladu s potrebami arhitektonsko okolice od najpreprostejšega in najbolj praktičnega do najbolj rafiniranega umetniško dovršenega komada v specialni antilni izdelavi z ročno slikarjo, perorisbo, slikarjo na svilo itd. študij in praksa v inozemstvu sta jamstvo za pivovitost in solidnost slehernega izdelka ateljeja

Iz Ljubljane

u— Poslednja pot majorja Josipa Ušeničnika. Včeraj popoldne je postajalo sonce izza poznojesenskih oblakov vprav, ko je upokojeni major Josip Ušeničnik nastopil svojo zadnjo pot. Njegov pogreb je bil skromen, a lep in pristen, kakor je bila skozi vse njegovo življenje skromnost njegova velika krepost. Mrtvaški sprevod je otvorila godba 40. pešpolka, pred križem pa je stopal oficir, noseč na blazinici odlikovanje in palmovo vejico. Za godbo se je zvrstila častna četa vojakov. Trije pari konj so vlekli lafeto s krsto, prekrito z venc. Na vsaki strani častna vojaška straža. Za žalujočimi svojci pa so stopali zastopnik divizionarja, oficirski zbor in dolga vrsta pokojnikovih soboljnikov, prijateljev in znancev. Počasi se je pomikal turbojni sprevod proti pokopališču. In ko so po končanih pogrebnih molitvah spustili krsto v grob, se je marsikomu oroslo oko. Častna četa je oddala častno salvo, da je odjeknilo daleč pod nebo. Zagrnila se je prst nad krsto moža, ki mu bo ohranjen vsakdar svetel, časten spomin v nas vseh.

Kaj kratke čas! LEPO DARILO

za dijake ali vojaka:

- 1 aparat za britje
- 1 šopik za britje
- 10 britvice
- 1 mila za britje
- 1 zobna ščetka
- 1 zobna pasta
- 1 kom toaletnega mila
- 1 doza za mila
- 1 steklenica kolonske vode

tane sam Din 30.—

Ako želite da vam pošljemo po post. pošljajte gotovo znesek plus Din 4.— za priporočeno na ček rač 13285 ali v znanj na naslov:

Foto Tourist LOJZE ŠMUC

Ljubljana — Aleksandrova cesta 8.

u— Zdravna krajevna odbora Jadranske strazne Ljubljane-mesto in železnica proslavita 30. t. m. ob 20. v dvoran Trgovskega doma svoj tradicionalni »Jadranski Juna«.

u— Učrutenje članstva — podedber ljubljana sklicuje članski sestank za ponedeljek 30. oktobra ob 19. uri, in sicer pri Marjatu v Prečni ulici. Člani, ki so že prejeli članske legitimacije naj jih prinesejo s seboj. Točnost in udeležba obvezna.

u— Dobrodelna akademija za bolnega glasbenika M. Kropca je v petek 3. nov. proslavila zletnišče k 20-letni obširnosti, da se te priredbe odloži 2. Vstopnice od 24 din navzdol so v prodaji pri operi Marjatu.

V PETEK DNE 3. NOVEMBORA 2. REDNA PLEŠNA VAJA »SOČKA« V TRGOVSKEM DOMU.

u— Koncertna večerja za pokojnjega dr. Ivana Oražana bo ob 8. uri v gostinjskem sredi 1. novembra ob 8. dopoldne. Oražanovi in drugi članci veliki ga dobrotnika akciji mlkov so iskreno vbojani.

u— Slavnj polji ki pusti igračj Fried man, ki je poleg Ignacija Padaravkega najdijakij pianist a danje dabe bo koncertiral v Ljubljani v pon. eljek 6. novembra ob 20. uri v veliki Filha mončni dvorani. Ostalo slo i.

KRIZANTEME velika izbira

Cvetličarna SIEMENC Selenburgova ulica

u— Zasebna gimnazija v Ljubljani. Sprejemajo se dijaki in dijakinje, ki so izobili pravico do rednega šolanja ali so bili radi starostj odlojeni. Ta leto ni izobubleno, lahko obiskujejo dva razreda istostopne. Nudi se tudi pomoč pri učenju vseh razredov sedanjih št. Informacije na Z. Jankovec cesti 7-II. (—)

u— Plešna šola na Taboru ima ob 20. redno plešno vajo. Ponk. večerjnikov se prične točno četrt ure prej. (—)

Dita Parlo — Abel Jaquin Eric v Stroheim

ULTIMAT

MARIA ANTOINETTA

NORMA SHEARER TYRONE POWER

Najkrasnejši film o zaljubljeni zadnje francoske vladarice, prikazan z vsem sijajem in vso veliko tragiko.

KINO MATICA — Tel. 21-24.

Ob 10.30, 15., 17., 19. in 21.15.

Nabavite si vstopnice v predprodaji.

Upor angleških plemen proti angleški nadvladi! KINO SLOGA — Tel. 27-30.

Ogorcene borbe vstašev — angleški armadi je nastavljena past — angleški novinar in vojni poročevalec odkrije zaroto. Z lastnim življenjem skuša junaki reporter rešiti na tisoče vojakov! Vroča kri res preteka na vročem pustinskem pesku!

Kot dodatek: Najnovejši Metrožurnal in najnovejši dopolnilni film.

Predstave ob 10.30 dopoldne (po znižanih cenah) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri.

ZVOČNI KINO SOKOLSKI DOM

V ŠISKI — Telefon 41-79

Vesela, romantična glasbena komedija

SISI

V naslovni vlogi Grace Moore, nadalje Franchot Tone

Predstave danes ob 3., 5., 7. in 9. uri, jutri ob pol 9. uri.

V torek 31. t. m. pride:

ČUVARJI INDIJE

SHIRLEY TEMPLE

u— Gospodarska in podporna zadruga drž. policijskih namestencev in upokojencev v Ljubljani si dovoljuje cenjenemu občinstvu, društvu in korporacijam sporočiti, da bo tudi v letu 1940 in sicer dne 5. januarja 1940 priredila pod pokroviteljstvom g. bana običajno letno dobrodelno prireditev v Sokolskem domu na Taboru. Ker je ta prireditev edini vir dohodkov za kritje podpor in stroškov za pogrebe revnih članov zadruga, prosimo cenjeno občinstvo, društva in korporacije, da blagovoljno vzeti to naznanilo in datum na znanje. Odbor.

u— Tečaj za ruski jezik priredi Splošno žensko društvo, ako se zgodi dovolj udeleženk. Prijave v dneh knjižnice ob torkih, četrtkih in sobotah od 17—19. ure, Cesta 29. oktobra 9.

GIMNASTIKA

Individualne vaje za vse telesne hibe. Vaje za prožnost in limfo. Dihalne vaje. Tečajji, privatne ure. — Znižane cene za večerne tečaje. — Pojasnila med 17—19. uro.

ILSE DRUŠKOVIC,

dipl. učiteljica telovadbe, Kersnikova ul. 8.

u— Spominska svečanost na vojaških grobovih. Kako običajno prirede tudi letos bojevniki organizacije (oblastni odbor Zdrženja vojnih invalidov, Zdrženje rezervnih oficirjev, Zveza vojnih dobrovoljcev, Zveza bivših bojevnikov in Legija koroskih borec) na dan Vseh svetih ob 16. na pokopališču pri Sv. Križu spominsko svečanost za padlimi in umrliimi borci iz svetovne vojne in umrliimi vojniki-kadrovci. Slavnost se vrši pred spomenikom borca, ki stoji zdaj pred novo vojaško grobnico, ki bo po izrotovitvi v kratkem otvorena. Spored: 1) Vojaška godba otvori slavnost z žalostinko 2) Pevec združenih ljubljanskih zborov zapoje prvo žalostinko. 3) Vojni kurat g. Meračič bo imel spominski govor. 4) Bivši vojni kurati opravijo cerkvene obrede in »Reši nas o Gospode! 5) Pevec zapoje drugo žalostinko. 6) Častna salva 7) Vojaška godba zaključi slavnost. Vabimo ljubljansko občinstvo, da se te slavnosti udeleži. Drugi dan, 2. novembra, ob 9. dopoldne pa bo v frančiškanski cerkvi žalna maša v isti namen.

u— Univ. prof. dr. Karl Ozvald predava pod okriljem Pedagoškega društva v Ljubljani v ponedeljek 30. t. m. o temi »Da bo mlado pokolenje kal novoga človeka«. Pridavanje bo v miniraloški predavalnici na univerzi ob 18 uri. Pedagoško društvo vabijo vabi k temu važnemu predavanju vse svoje člane in ostale prijatelje ter poslušalce naših predavanj iz preteklih let.

Dr. France Debevec do preklica ne ordinira

u— Na razstavi neodvisnih v Jakopičevem paviljonu bo danes ob 11. vodil prof. Marij Pregelj. Razstava bo odprta samo še nekaj dni, zato ne odlašajte z obiskom.

Mraz nam pravi,

da se bo treba preskrbeti s toplo suknjo, plaščem, obleko in gorkim perilom. Za to potrebna blaga dobite v veliki izbiri in po nizkih cenah pri manufakturni trgovini

JEJENIK JANKO LUBJANA LINGARJEVA

u— V evangelijski cerkvi bo na praznik reformacije v torek 31. t. m. ob 10. dopoldne slovesna služba božja, med katero besta p. g. Tutta in Oberwalder na orglah pa ju bo spremljal g. dr. Cerin.

Dr. Eugen Suher ZOPET ORDINIRA

u— »Merkur«, privatno društvena bolniška blagajna v Zagrebu, podružnica v Ljubljani, vabi svoje članstvo na članski sestank, ki bo v ponedeljek 30. oktobra v restavraciji »Pri šestici«, Tyrseva cesta, ob 20. Poročilo se bo o društvenem delovanju in dalo pojasnila zaradi poročil v tiskanih dnevnikih o razmejitvi delovanja »Merkurja« v Sloveniji.

u— Pri akademiji Zdrženja gledaliških igralcev in opernega orkestra, katere namen je gmotno pomagati bolnemu glasbeniku M. Kogoju in njegovi težko prizadeti družini, bodo operni solisti izvajali Kogojeve pesmi, dramski člani nastopili z recitacijami. Operni orkester bo pod vodstvom kapelnika Neffata odigral dve skladbi, dr. Švara pa bo igral Kogojeve klavirske skladbe. Akademija bo 3. novembra ob 20. v operi. Tam je tudi prodaja vstopnic.

u— Lutkovno gledališče Ljubljanskega Sokola priredi danes ob 15. uri v Narodnem domu vhod iz Bleiweisove ceste, lutkovno igro »Potovanje okoli sveta«.

ČEVLJI

sporniti — jesenski — nepremočljivi — močni fantovski in visoki otroški, vseh vrst modernih damskih čevljev — dobite najugodnejše pri

»TRIUMPH«, MIKLOŠICEVA C. 12.

u— Ob priliki 70-letnice br. Mraka je daroval dentist Leopold Leopold 100 din za Kolo jugoslovenskih sester v Šiski. Iskrena hvala!

VOJAKI!

Zdrave noge vam ohrani originalni SANO-PED Vrečica 2 din.

u— Tečaj za žensko smuško telovadbo. Poleg splošnih telovadnih tečajev za žene, dekleta in otroke v licejski telovadnici na Bleiweisovi cesti otvori TKD Atena istotam tudi specialni tečaj za smuško telovadbo pod vodstvom strokovnjaka g. Černiča, če se bo prijavilo do 10. novembra dovolj interesentk. Prijave sprejema v isti telovadnici ga. prof. Vakselj ob torkih in četrtkih od pol 18. do pol 19. ure in pismna Atene, Prečna ul. 2. (—)

Dr. J. KALLAY od 30. X. dalje redno ordinira

u— Zdržene ljubljanske Ciril Metodove podružnice prirede kakor lani zbirko, ki se bo uporabila v delno kritje za božične revnim šolskim otrokom od jezikovni meji. V teh krajih je revščina zelo velika. Starši ne morejo nabaviti otrokom tople obleke, čevljev itd. kaj še šolskih knjig in zvezkov. Zaradi revščine je prehrana otrok nezadostna, kar jim primanjkuje celo kruha. Vsa prireditev ima blag namen, saj je uspeh namenjen naj obsejnej deci.

u— Cirilmetodovo martinovanje. Sentpetrska moška in ženska CMD podružnici priredita v gostilni pri »Bankotcu« na Smartnški cesti v salonu in ostalih prostorih 11. novembra svoj tradicionalni Martinov večer z izbranim sporedom. Začetek bo ob 20. vstopnine pa ne bo. Poleg Martinove gosi, šalije pošte, mačke v zaklju, godbe ter nastopa priljubljene humoristke Mance Komanove bo še ameriška ženitva, pri kateri si bo lahko vsakdo za skromno ceno izbral za ves večer tovarišico ali tovariša. G. Banko, prijazni gostilničar, pripravlja za ta večer še posebne specialitete v svoji kleti in bo v vsakem oziru presenetil udeležence z dobrotami izborne kvalitete in nizke cene. (—)

u— Ljubljanski Sokol sprejema telovadce v telovadnici le do 31. t. m.

u— Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je poklonil katastrski inšpektor g. Jože Verbič 200 din namesto venca na krsto dragoga prijatelja in izvršnega perva g. Viktorja Franzota. (—)

u— Redna plešna vaja maturantov srednje tehnike bo zjemoma v torek 31. t. m. v Trgovskem domu ob 19. (—)

u— Dekliški internat Franje Tavčarjeva je povečal svoje prostore in sprejme še nekaj gojenk. Preseli se iz Bleiweisove 5. na Novi trg 5. v prijazne solne prostore. (—)

u— Avtomobilisti, motociklisti, prevozniki, šoferji hite z naročilom A-ZEF kompasa. Ne odlašajte tudi Vi! (—)

u— Ogledite si zalogo najnovejših pletenin po ugodni cenah pri K. Soss, Mestni trg št. 18. (—)

u— Samo din 75.— plačate za avtobusni izlet v Trst dne 31. t. m. Potreben lasten potni list. Prijave sprejemajo biletarne Putnika v Ljubljani. (—)

ZOBNI ATELJE DENTIST IVAN RADOVAN SE JE PRESELIL iz Selenburgove ulice — v Knafljevo ulico 4-I.

* Nepogrešljivo dopolnilo redne izdaje »Jutra« je ponedeljska izdaja našega lista, zlasti se v teh časih, ko dogodki prehitvevajo drug drugega in človek n. k. ni ve, kaj mu prinese jutrišnji dan. Ponedeljska izdaja »Jutra« prinaša vsak teden obilico zanimivega gradiva in je kot edini tednik te vrste v kratkem času pridobil simpatije širokih množic čitateljev. Ko boste te dni poravnali naročnino za »Jutra«, nikar ne odlašajte primakniti se tistih bore par dinarjev, za katere si lahko zagotovite vsak ponedeljek osem strani zmerom aktualne, resnega, pa tudi vedrega branja. List slane po raznašalca na mesec 5 din po pošti pa samo 4 din. Naroča se pri upravi »Jutra« v Ljubljani, Knafljeva 5.

* Šturt slatnega črnogorskega junaka. V Miloševu blizu Kolašina je umrl 80-letni črnogorski prvak in junak Miloš Milošević, barjaktar (zastavnik), nekdanje vasojeviške brigade. Miloš se je rodil v Lopatah pri Ljeki Reki kot sin ugledne in popularne rodbine Milošević. Na bojiščih se je odlikoval že leta 1876. in ko je bila l. 1891. ustanovljena vasojeviška brigada, je postal njen zastavnik. Najbolj pa se je Miloš odlikoval med balkanskimi vojnami, a v začetku svetovne vojne je svojo brigado, ki je bila v sestavi starosrbijskega odreda, drugič zmagovalno prišel v Skadar. Njegov ded Miloš Marković, ki ga kot velikega vasojeviškega junaka opevajo narodne pesni, je bil ustanovitelj mnogostevilnega bratstva Milošević, ki je dalo mnogo uglednih prakov in junakov, med katerim je tudi pokojni Miloš zavzel častno mesto.

ZUNDAPP GL. ZASTOPNIK KVALITETNI OZUZEK MOTOCIKLI LUBJANA TAVČARJEVA VSAK model dobite takoj.

* Staro postopje narodne skupščine bo do podrli. Spomnili se bo po udarci krampov zrušilo eno izmed najstarejših in najpomembnejših postopij Beograda. Podrli bodo staro srbsko narodno skupščino v Ulici Miloša Velikega, kjer je že nekaj let biskop »Odeon«. Tako bo izgino lo postopje, v katerem se je ustvarjala zgodovina naše Srbije in v katerem so se rešavala mnoga važna in usodopadna vprašanja predvojne Srbije. Na zemljišču nekdanje skupščine bo zgradil Pokojniški zavod moderno palačo, ki bo imela deset nadstropij. Palačo Pokojniškega avoda bodo začeli graditi že meseca marca in bo imel Pokojniški zavod v njej združene vse svoje poslovalnice. Na drugi nove palače so že pregledani in je komaj za priznala prvo nagrado beograjskemu arhitektu Bogojeviću. Stavbišče je Pokojniški zavod kupil od glavne Zadržne zveze.

Pri zaprtju in motnjah v prenavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec navadne Franc Jožefove grenčice.

u— Plesne vaje danes in vsako nedeljo ob 15. uri v dvorani Delavske zbornice. (—)

u— Otvoritev plesnega zavoda »Jenke« v Kazini, edine strokovne šole za družabni ples v Ljubljani bo nepreklicno v ponedeljek 30. oktobra ob 20. uri z začetniškim tečajem za novince-dame in gospe. Oficijska otvoritev nadaljevalnega tečaja z revijo novosti »Booms« a Daisy in »The Park Parade« bo pa v torek 31. t. m. ob 20. uri. Informacije za posebne ure in vpisovanje proti legitimiranju vsak dan od 11. do 13. in 15. do 19. ure. Dijaki-nje imajo popust. (—)

Iz Celja

e— Krajna organizacija Legije koroskih borcev v Celju vabi svoje člane, da se polnoštevilno udeležijo službe boje za padle in umrle tovariše, ki bo o Vseh svetih 1. novembra ob 8. zjutraj v opatijski cerkvi. Po službi bo žalni obred pred spomenikom padlim koroskim borcem na dvorišču vojašnice kralja Petra. K žalni maši in obredu pred spomenikom je vabljeni tudi ostalo občinstvo.

NEPREMOČLJIVE HUBERTUS PLEŠČE za dame in gospe din 220.—, fantovski hubertus plešče od din 120.— dalje, kakor tudi vse zinsko blago po znižanih engros cenah dobite v modni in manufakturni trgovini

A. PETEK — CELJE
PREŠERNOVA ULICA 21

e— Prireditev jubilej. Letos je poteklo deset let, odkar je prišla v Celju obratovati mehanična tkalnica »Metka«. Ob tej priliki je delavstvo in nameščenstvo tovarne priredilo pred dnevi svojemu šefu Henrikju Weinbergerju prijetno presenečenje. Ko je prišel zjutraj v tovarno, so ga z godbo pričakali pred slavnostno okrašenim vhom. Ena izmed delavk je v pozdravnem govoru na kratko prisla razvojnega vodja. Nameščenstvo je iskreno čestitalo svojemu šefu, v tovarni zaposlena delavka pa je v imenu vsega osebja g. Weinbergerja v spomin na ta dan izročila album, iz katerega je razviden razvoj tovarne v slikah. Gosp. Weinberger se je iskreno zahvalil za veselo presenečenje in takoj odredil, da bodi ta dan plačan praznik, pozneje pa je prejel še vsakdo, ki je zaposlen v podjetju, znatno denarno nagrado. Tovarna, katere notranji prostori so bili prav tako okrašeni, je bila dvadsi občinstvu na ogled.

e— Nova avtobusna zveza Celja s Savinjsko dolino. Zaradi ukinitev večernega vlaka v Savinjsko dolino uvaža »Avtobus mesta Celja« na progi Celje—Mozirje novo vožnjo in sicer z odhodom iz Celja ob 20.45 in prihodom v Mozirje ob 21.56 ter s povratkom naslednje jutro iz Mozirja ob 6.19 in prihodom v Celje ob 7.30. Avtobus obratuje vsak dan ter veljajo za nj iste vozne cene in returke kot pri dosedanjih vožnjah, ki ostanejo nelzpremenjene. (—)

DAME! Da boste praktično in lepo kupile vas zimske plašč, perilo in drugo, poiščite modno trgovino GUSTI VRACKO, CELJE.

e— Promet na pokopališču. Mestni potrebni zavod v Celju bo tudi letos preskrbel potrebno število avtobusov, ki bodo vozili ob 31. t. m. do večera 2. novembra izpred celjskega kolodvora na okoliško in na mestno pokopališče.

e— Novi člani mestne občine. Mestni svet je na seji v petek sprejel gostničarja Antona Klajnskega, posestnika Maksa Skamna in Ludvika Travnerja ter šolsko sestro Kocbekovo in trgovko Josipno Šosterjevo v članstvo mestne občine. Prošnji Friderika Löfflerja in Kurta Schulza za zagotovitev sprejema v članstvo mestne občine pa je odklonil.

e— Umrila je v petek v Razlagovi ulici 5 v starosti 81 let vdova po železniškem uslužbencu ga. Antonija Deniša, mati šivilje gđ. Pie Deniše, in zasebnega uradnika g. Draga Deniša. Pokojni bodi ohranjen lep spomin, svojem naše iskreno sožalje!

e— Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel danes zdravnik dr. Josip Čerin v Prešernovi ulici.

Dr. PODPEČAN IVAN

zopet ordinira - Gaberje, Mariborska 15a

e— Žrtev napadalec. V Velikem vrhu pri Šmartnem ob Paki so trije moški v četrtek okrog 17. napadli 35-letnega posestnika goveda sina Franca Meniha iz Velikega vrha ter ga z udarci s koli močno poškodovali po glavi in vratu. Meniha so oddali v celjsko bolnišnico.

Iz Maribora

a— Predstojništvo mestne policije v Mariboru prepoveduje na osnovi čl. 3 navedbe bana dravske banovine o zaščiti javnih cest in varnosti prometa ljudi ob priliki obiska grobov na pokopališčih na Pobrežju na dan Vseh svetnikov med 12 in 19. uro brezposojno vožnje za vse vrste vozil po Pobrežski cesti, to je od začetka državnega mostu na Kralja Petra trgu do Mejne ulice, izveniške mestne avtovoze. Vsa ostala vozila, namenjena na pokopališča, naj vozijo po Tržaški cesti in Nasipni ulici do Pobreške ceste ter obratno. Prestopki te navedbe se bodo kaznovali po čl. 69 zakona o notranji upravi z globo 10 do 1000 din, v primeru neplačila denarne kazni v odrejenem roku pa z zaporom od 1 do 20 dni.

a— Bolgarsko, ne belo. Tiskarski muhec je napravil v večerajšnji notici pod naslovom »več vagonov« pravcato zmedo. Ne gre namreč za »belo« grozdje, ampak za bolgarsko grozdje, ki je šlo te dni v večjih količinah preko meje v Nemčijo.

a— Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD ter njihovim upravičnim svojim ima danes v nedeljo zdravnik dr. Ivan Turin, Linhartova ul. 12. Nočno lekarsko službo imata v tekočem tednu Minajkova mestna lekarna pri Orli na Glavnem trgu, tel. 25-85, ter Remsova lekarna pri sv. Roku na vogalu Aleksandrove in Meljske ceste, tel. 25-32.

a— Prva letošnja popoldanska gledališka predstava bo danes ob 15. Uprizorilo se Kreffovi »Celjski grofje«.

a— Spomenik žrtvam dela. Na pokopališču v našem malem Beogradu bo jutri ob 3. svečano odkritje spomenika žrtvam dela Stradnu, Dittmajerju in Robniku. Spomenik tragično umrlim ruskim delavcem je bil izdelan po osnutku akademskega slikarja in kiparja L. Šušmelja. Denar so zbrali za spomenik delavci sami.

a— Predavanje o kemični vojni. V četrtek bo na študentski ljudski univerzi predavanje o kemični vojni. Predava prof. S. Modic, ki bo demonstriral tudi zažigalno bombo.

a— Pohitanje draginje. Odbor za pobljanje draginje, v katerem so zastopniki raznih stanov in poklicev, je že pričel s svojim delom. Mariborčani upajo, da se bodo že v kratkem čutili posledice koristnega delovanja omenjenega odbora, ki bo skušal dobiti čimprej evidenco o dejanskih cenah posameznih življenjskih potrebščin ter živili.

a— V torek prva glasbena premiera. V torek 31. t. m. bo v Narodnem gledališču prva letošnja operetna premiera. Uprizori se zabavna Beneševa opereta »Navihanka«.

Nepremočljivi hubertusi

in dežni plašči pri »LAMA«, Jurčičeva ulica 4. — Prost ogled.

a— Skrunili grobov so se pojavili na pobreških pokopališčih. S številnih grobnic in grobov so pokradli cvetje. Ugotovilo se je, da sta odnesla cvetje po naročilu svojega delodajalca vrtnarja Konrada R., dva vrtnarska vajenca. Vsi trije so priznali krivdo.

a— Nove prodajalne mize. Končno so vendarle postavili na trg 100 novih prodajalnih miz, ki so bile krvavo potrebne. Stevilne kmetice in prodajalke so morale namreč imeti svoje blago kar na prašnih, včasih pa blatnih ter umazanih tleh, česar gotovo ni mogoče spraviti v sklad z načeli higijene.

a— Svinje in koze morajo stran. S 1. novembrom t. l. bodo morali stanovalci železniške kolonije opustiti rejo domačih živali, predvsem svinj in koz. Zaradi tega so precej prizadete rodbine naših železničarjev, ki bivajo v koloniji in ki jim je bila reja domačih živali spriču nizkih mezd precej dobrodošla.

a— Krvav spopad med kaznenci. V četrtek zvečer je nastala v moški kaznilnici huda rabuka. Med kaznenci, ki so bili zaposleni z žaganjem in sekanjem drv, je bilo običajno razpoloženje. Nenadoma pa je zaradi žaljive opazke nastal konflikt. V naslednjem trenutku so se kaznenci že formirali v dve skupini ter se temeljito spoprijeli. Udeleženci rabuke so pograbilili za polena in so jih zavijali proti svojim nasprotnikom. Udarci s poleni so padali na vse strani. Na bojišču je obležal s težjimi poškodbami 36letni Gabriel Batovinec, ki ima poškodbo na glavi. Batovina so morali prepeljati v splošno bolnišnico. Ostale poškodovance, ki imajo manjše praske in poškodbe, so izpeljali v kaznilniško bolnišnico. Krvava rabuka bi nedvomno zahtevala še hujše žrtve, da niso pazniki s takojšnjim energičnim postopkom spet vzpostavili red in mir.

a— Krznarstvo P. Semko, Tyrševa 37. Vam nudi ceneno kuhanje in krznarske izdelke. (—)

Z Jesenic

e— Slovenska služba božja bo danes ob 10. v Delavskem domu na Savi. Vstop vsakomur prost.

e— Zvočni kino Radio predvaja danes v nedeljo ob 3. uri pop. vefilim »Potepuške« (Pot k slavi) s Szoke Szakalom v glavni vlogi. Med dodatki tudi Universum zvočni tehnik. Sledi poljski vefilim »Junaki Sibirije«.

Iz Litije

1— Otroška bolezen. Med našo mladino se je razpasla nalezljiva bolezen — vodene kože. Na koži se spuste vodeni mozolji. Zdravstvena oblast je odredila, da oboleli otroci ne smejo v šolo, prav tako so pod zaporo njihovi bratje in sestre. Bolezen ni nevarna, bolniki čutijo le srbenje. Odrejen je kontumac za obolele družine 10 dni. Le če ne bomo obolelih otrok puščali med zdrave, bomo vodene kože lahko zatrili. Vsako obolelo je treba prijaviti. Če se bolniki prehladijo, pa nastanejo hujše posledice.

1— Harmonikarski tečaj. V litijski glasbeni šoli na Stavbah se bo otvoril harmonikarski tečaj. Poučeval bo priznan strokovnjak. Vodstvo bo oskrbelo tečajnikom harmonike tudi na obroke. Tečaj bo pomemben za glasbeni napredek našega kraja. V tečaju bodo poučevali tudi note in drugo teorijo. Tečaj bo odprt v soboto 4. novembra ob 20.15. Prijave sprejema glasbena šola.

1— Pičlo obiskani živilski trg. Vsako soboto imamo pri nas pred Sokolskim domom živilski trg. Draginja je precejšnja, včasih je pri nas kaj dražje, kakor na ljubljanskem trgu. Treba bo po pristojnim činiteljem nadzorovati, kaj prinesejo prodajalke na trg. Zgodilo se je že, da je neka okoličanka prinesla na trg smetano, ki ji je bil primešan kvas. Taka roba seveda ni bila užitna. Strogo tržno nadzorstvo bo lahko preprečilo take zlorabe.

Iz Zagorja

z— Starega nacionalnega delavca zadnja pot. V četrtek popoldne je številno občinstvo z zastopniki društev in korporacij sprejelo starega nacionalnega borca, kaptavskega rojaka Benedikta Pavliniča, do groba. Pogreb je bil izredno lep, kakršnega je pokojnik s svojim življenjskim delom v resnici zaslužil. Pokojni Pavlinič je včasih sam pripovedoval, kako so razni takratni vladni mogotci narodnim buditeljem, Spiniču, dr. Laginji in dr. Mandiču ponujali denar, da bi opustili svoja nacionalna stremeljenja in zahteve. A borci so vse namene ponudbe zavrnili, čeprav so sami živeli v stiski. Tudi pokojnemu Pavliniču so bila dobra mesta na ponudbo, vendar ni hoteli. Danes žal takih mož ni več mnogo. Zato so čisti značajni vredni toliko svetlejšega spomina in zato bo Pavlinič vo ime ostalo zapisano v naših srcih.

Iz Hrastnika

h— Poslednja pot Franca Ravtarja. Truplo smrtno ponesrečenega čuvarja turbin pri steklarni, Franca Ravtarja, ki se je v nedeljo smrtno ponesrečil pri karambolu v Savinjski dolini, so prepeljali na njegovo stanovanje v Hrastnik, od koder se je v torek vršil lep pogreb na doljsko pokopališče. Na poslednji poti je Ravtarja spremljala množica občinstva, zlasti steklarjev in korokolev iz steklarne, v sprevedu pa je korakala tudi steklarska godba in pevci Vzemnostni II. Na žalostni poti je godba igrala žalne koronice. Pri odprtem grobu se je od tragičnega umrlega poslovil dolski župnik in eden izmed pokojnikovih tovaršev, ki se je bil v njegovi družbi ude-

ležil usodnega izleta v Celje, šture, Ljuboje in šostanj. Pevci in godba so se po govornih ogledih pokojnemu v zadnji pozdrav, nato pa so grude zgrmele na prežgodno krsto komaj 40letnega moža. Pokojnik je bil zvest uslužbenec steklarne, a med prebivalstvom je bil še zlasti priljubljen kot dober harmonikar. Naj v miru počiva — hudo prizadeti vdovi in sinu, dijaku celjske gimnazije, naše iskreno sožalje!

h— Smrtna kosa. V rudarski koloniji je po dolgotrajni zahrbtni bolezni umrla 26-letna šivilja Marija Bajda. V četrtek so jo pokopali na dolskem pokopališču. Bodi ji lahka domača zemlja — preostali naše iskreno sožalje!

h— Počastitev župana g. Karla Malovrha. Na predvečer 60letnice našega župana g. Karla Malovrha so Hrastničani pred njegovim stanovanjem na Logu priredili podoknic, katere so se udeležili pevci obeh Vzemnostni, hrastniški in dolski gasilci, obe godbi na pihala, občinski odborniki, delavska kulturna društva in množica občinstva. Po petju, govori in sviranju godb so se udeleženci odpravili v dvorano Delavskega doma, kjer se je vršila družabna prireditve z akademijo. Občinski odborniki so svojemu županu izročili diplomo, ki jo je z umetniškim okusom izdelal učitelj Mahkota. Drugi dan so prihajale na občino v županovo sobo čestitke razne deputacije, med njimi odposlanci učiteljske, šolske mladine, gostilničarjev, trgovcev in občinskih uslužbencev.

Iz Kranja

r— Kino Narodni dom prikazuje danes ob 4. pol 7. in pol 9. prekrasno češko filmsko dramo »Hordubalovci«.

Dr. Pance Pavel

zopet redno ordinira

Iz Ptuj

PTUJ. Zvočni kino Ptuj predvaja danes ob 16. in pol 19. film »Polarni sij«, ob pol 21. pa film »Pomlad ljubezni«. Kot dodatke filmski žurnal in kulturni film. (—)

Kino Royal, Ptuj. — Danes zadnjikrat avanturistični film »Zeleni cesar«. Dodatni spored: najnovejša svetovna poročila. Pride: senzacijski vefilim »Kavčuke«.

Iz Novega mesta

NOVO MESTO. Kino »Dom« v Sokolskem domu predvaja danes v nedeljo ob 15. in 18. v 20.15 zvočni vefilim »Ljubezen tihotapke« (Ogenj). V torek ob 20.15 in na praznik Vseh svetih ob 18. in 20.15 bo film iz avijacije »Honoluluc. Kolorirana predigra »Veseli pingvini«. (—)

dr. M. Ž. Červinka

PRIMARIJ
v Novem mestu — Ljubljanska c. 15
zopet redno ordinira

Iz življenja na deželi

RIBNICA. Sokolski zvočni kino predvaja danes popoldne in zvečer ob običajnih urah grandiozni film »Gospodar Sahare« (V službi božji), a dodatek Paramountov zvočni tehnik. (—)

Podružnica Rdečega križa v Medvodah. Eno zadnjih tednej je bil na osnovni šoli v Preski občini zbor krajevnega odbora RK za občino Medvode. V imenu banovinskega odbora je zborovanje otvoril in vodil njega tajnik, višji računski svetnik v p. in posestnik v Svetju, Skalar. Na koncu je bil izvoljen naslednji upravni odbor: predsednik Josip Skalar, podpredsednik dr. Aleksander Horović, ravnatelj papirnice, tajnik Dušan Sedej, uradnik tekstilne tovarne Medić & Miklavc, blaginjak Jože Bogataj, uradnik papirnice, in odborniki dr. Miroslav Cirman, Viljem Lipa, Edo Tavčar, Alojz Rebolj, Franc Šubec, Alojz Kršinič, in Iva Slova, v nadzorni odbor pa župnik Valentin Oblak, Franc Kokal, Peter Šušteršič in Ludvik Breščak. Novi odbor je takoj začel s delom in je doslej samo v tekstilni tovarni Medić & Miklavc nabral 31 rednih in 70 podpornih članov, v papirnici v Goricanah pa 40 članov. V nedeljo 12. novembra bo odbor ob 10.30 priredil v osnovni šoli v Preski predavanje o zaščiti pred zračnimi napadi.

Zadnja pot pevca Viktorja Franzota

Ljubljana, 28. oktobra

Naš dragi nepozabni pevec br. Viktor Franzot je danes ob 14. nastopil svojo zadnjo pot. Kakor da bi se hotelo tudi nebo posloviiti od pokojnega Viktorja, se je ob času pogreba zjasnilo, pošljalo je solnce in ozarilo krsto. Že mnogo pred 14. uro se je zbrala pred mrljsko vežo splošno bolnišnična velika množica, da spremi pokojnega Franzota na zadnji poti. Po opravljenih molitvah sta združena pevstva zbora viškega Sokola in viške »Edinosti«, pod vodstvom pevovodje br. Albina Lajovca zapela večnolepo »Vigred se povrne«, nakar je krenil dolg žalni sprevod proti Sv. Križu. Za križem so stopale součence pokojnikove hčerke, sošolci Christofovega zavoda, za njimi pevci in močno zastopstvo viškega Sokola s starostjo br. Borstnikom in br. Viktorjem Jeločnikom na čelu. Za vozom z duhovščino in s krsto, ki je bila obložena s krasnimi venci, je šla globoko užaloščena rodbina pokojnika, ki so ji sledili pokojnikov prijatelji in znanci, med drugimi dr. tožilca Branko Goslar in dr. Lučovnik, predsednik Družnega gledaliških igralcev Lujo Drenovec, predsednik k. o. Jadranske straže veletrgovca Verbič, zastopniki viške JNS in drugi.

Pri viaduktu na Šmartinski cesti so pevci zapeli Venturinijevo »Usmili se, o Boge, potem pa je krenil žalni sprevod na pokopališče. Ko so po molitvah v cerkvi prinesli krsto do svežega groba, so pevci zapeli pod vodstvom pevovodje g. Cirila Oblaka »Blagor mu«, potem pa so grude zasule krsto prežgodaj umrlega navdušenega pevca, ki ga bomo vsi ohranili v častnem in trajnem spominu. Naj bo bratu Viktorju Franzotu lahka domača zemlja!

Velik uspeh bolgarske knjižne razstave

Ljubljana, 28. oktobra

Razstava bolgarske knjige, ki jo je priredila v Narodni galeriji tukajšnja JB liga, vzbuja še vedno kar izredno pozornost. Dan za dnem prihaja stotine obiskovalcev, zlasti srednjošolske mladine in visokošolske. Danes je bil na razstavišču rekorden obisk: razstavo je posetilo okrog 2500 vseh. Večino obiskovalcev so tvorili ljubljanski srednješolci, ki so prispeili z nekaterimi svojimi profesorji; celo iz Celja se je pripeljala posebna srednjošolska ekskurzija. JB liga je v mnogih primerih sama preskrbela strokovno vodstvo po razstavi, tako da so se mladi obiskovalci nekoliko bliže seznanili z duhom bolgarske literature in z nje vodilnimi imeni.

Slovo zglednega učitelja

Hrastnik, 28. oktobra.

Z letošnjim šolskim letom je zapustil črno dolino vrli nacionalni učitelj g. Davorin Cander, ki je v Hrastniku in na Dolu služboval polnih 27 let. Dičila ga je ona redka vrлина, ki jo imajo vsi radi: znal je peti in pesem širiti med narodom. Ko je služboval od 1. 1912. na Dolu, je takoj ustanovil mešani zbor ter mali salonski orkester, s katerim je oživljal domoljubne prireditve. Ko se je preselil v Hrastnik, se je po njegovi zaslugi l. 1919. ustanovilo Glasbeno društvo, kateremu je bil vnet pevovodja. Društvo ima uvežban mešan zbor, ki je zmožen izvajati najtežje skladbe, ter tudi vigran orkester prav takih vrlin. Cello glasbeno šolo je društvo imelo v enem izmed plodnostnih let. Glasbeno društvo je zato g. Candra izvolilo za svojega častnega člana, Pevska zveza pa mu je poklonila zlato kolajno.

G. Cander pa je bil tudi dolga leta funkcionar Sokola, predsednik CMD na Dolu in ker je bilo treba prijeti za delo, tam si našel njega in njegovo soprog Julko. G. Cander je tudi dober komponist in instrumentator, igra pa menda vse instrumente. V šoli šolnik brez primera in sila družaben človek, zato si je pridobil v Zavesu mnogo prijateljev in spoštovalcev. Občinska uprava je na svoji zadnji seji sklenila, poslati g. Candru pismeno zahvalo za njegovo dolgoletno delovanje na območju sedanje občine Hrastnik—Dol. Težko ga bomo pogrešali. Na novem službe-

Zaradi neprestanega navala je prirediteljica sklenila podaljšati razstavo za dva dni, tako da se bo zaključila v torek ob 16. Medtem je bilo ugodno rešeno tudi vprašanje knjig, ki ostanejo večeidel v Ljubljani. Tako bo dokaj preskrbljeno tudi za študij bolgarske literature in naša slavica dobe važno izpopolnitev.

V zvezi z razstavo je bil snovi v mali dvorani Filharmonije koncert profesorice sofske Glasbene akademije, pianistke gđ. Zeni Kovačeve. Koncert je bil prav dobro obiskan in umetnica je bila po vseh točkah deležna iskrenega aplavza.

Tako se vezi med našim in bolgarskim kulturnim življenjem stalno razpletajo in poglabljajo.

Jubilej gospe Ane Kozjekove

Ljubljana, 28. oktobra

Danes je praznovala v krogu svojih dragih na svojem domu v Ljubljani na Celovski cesti sedemdesetletnico rojstva gospa Ana Kozjekova.

Naša jubilarica je ugledala luč sveta v kmečki hiši v Begunjah. Mlado dekle je odšlo služiti v Radovljico, nato pa v Ljubljano, kjer sta s kočijazem g. Kozjekom stopila v življenjsko zvezo. V srečnem zakoncu sta se jima rodila sin in hči. Sama narodno zavedna, je gospa Kozjekova vzgojila tudi svojega otroka v jugoslovanskem duhu. Sin Ivan je bil navdušen Sokol. Po njegovi prerani smrti se je v počastitev spomina sina-edinca v svoji privrženosti jugoslovanski misli vpisala v Sokola mati. Hči Anica, ki je učiteljica v Trebnjem, se tudi vneto udeležuje v Sokolu.

Pred leti je imela gospa Kozjekova gostilno pri »Vodniku« v Šiški. Ljubljanci se radi spominjajo prijazne in ustrezljive gostilničarke gospe Kozjekove. Še prav posebno pa jo čišljajo siromaki, ki jih zdaj kakor prejšnja leta sprejema z odprtim srcem in jim prav po materinsko pomaga iz njihove stiske.

Zelimo jubilarntki gospe Kozjekovi, naši dolgoletni zvesti naročnici, da bi jo usoda zdravo, zadovoljno in vedro ohranila do skrajnih mej človeškega življenja!

Seja celjskega mestnega sveta

Celjska mestna občina namerava najeti štirimilijonsko posojilo za zaščito prebivalstva pred napadi iz zraka — Za planinski dom pod Tovstom

Celje, 28. oktobra
Celjski mestni svet je imel v petek zvečer redno sejo. V začetku se je župan spomnil pred kratkim umrlega člana mestnega sveta ter bivšega okoliškega župana in podžupana g. Vinka Kukovca in podčrtal njegove zasluge na celjskem komunalnem področju. Člani so počastili spomin zaslužnega moža s klici »Slava!« Mestni svet je odobril sklepe zadnje seje mestnega ubožnega sveta, ki je odobril nekaj novih ubožnih podpor, več podpor zvišal in odobril tudi nekaj prejšnjega za sprejem v Mestno zavetišče. Občina namerava najeti pri Privilegirani agrarni banki posojilo do zneska 4 milijonov dinarjev za zaščito prebivalstva pred napadi iz zraka (gradnja zaklonišč itd.). Mestni svet je pooblastil župana, da najame tako posojilo pod najugodnejšimi pogoji. Dne 1. novembra bo osnovan na mestnem poglavarstvu poseben oddelek za zaščito pred napadi iz zraka, ki se bo bavil s splošno zaščito, zaščito dece in tehnično zaščito. Novemu oddelku, ki bo nameščen v dvorišnih prostorih v pritličju mestnega poglavarstva, je mestni svet odobril kredit v znesku 30.000 din.

Pokojninski zavod, ki je zgradil stanovanjsko poslopje na Krevkovi cesti, bo podaljšal mestni kanal od gostilne »Pri angelu« po Krevkovi cesti do Vrazovega trga. Ta kanal bo sestavni del bodočega definitivnega kanala. Delo bo izvršil Pokojninski zavod, stroške pa bo poročunala občina pozneje pri kanalski nakladi. Mestni svet je oddal dela za ureditev 5 toplih gred pri Mestnem zavetišču. Proračun znaša 23.034 din. Občina bo nabavila karoserijo in zabojo za tovorni avtomobil. Podaljšanje kanala od Kovinarske ulice proti Sp. Hudinji je preloženo do izvršitve regulacijskega načrta za mesto Celje. Občina bo podaljšala najemno pogodbo s sreskim sodiščem za prostore v poslopiju mestnega poglavarstva do konca 1940. Letna najemnina znaša 25.500 din. Prošnja zasebne dekleške šole šolskih sester za podporo za zajtrk šolarnim učenkam je odložena do prihodnjega proračuna. Notranje ministrstvo je nakazalo mestni občini podporo 20.000 din za vzdrževanje mestne policije. Kljub raznim intervencijam ni bilo mogoče izposlovati večje podpore. Zato bodo poskusili zagotoviti večjo podporo v novem državnem proračunu in bodo tudi vložili prošnjo za podzavljenje mestne policije v Celju.

Občina bo podaljšala poročbo za vojaško upravo za transformatorsko postajo na dvorišču vojašnice kralja Aleksandra. Pri vodu v tekstilno tovarno »Metko« bo občina uredila hidrant.

Mestni svet je odobril nekatera nepredvidena dela v četrti etapi regulacije Savinje in izvedbo regulacije v tej etapi v vsej predvideni dolžini. Tvrdka Westen je sporočila, da bi sama na svoje stroške uredila in izboljšala 340 m dolgi odsek državne Mariborske ceste od Prečne ulice v Gaberju do Ceste na pokopališču na Sp. Hudinji. Ker pa predvidena ureditev ceste ne bila dovolj trajna in temeljita, bo stopila občina v stik s tvrdko Westen zaradi trajnejše ureditve tega cestnega odseka. Tvrdka Westen zahteva, da v primeru ureditve na njene stroške občina prevzame nadaljnje vzdrževanje tega cestnega odseka. Ob tej priliki se je m. s. Golobanc pritožil, da je občinski kredit za ureditev hodnika za pešce ob Mariborski cesti že odobren, a se dela še doslej niso pričela. Župan je skušal opravičiti to zamudo z negotovim položajem zadnjega časa. Na Glaziji, ki jo imata SK Celje in Sokolsko društvo Celje-matica za daljšo vrsto let v najemu, nameravajo graditi justično palačo. Zato mora občina preskrbeti omenjenima organizacijama drug, primeren sportni in telovadni prostor. V ta namen je določeno zemljišče ob Stri-

tarjevi ulici pri Sp. Lanovžu, ki je last meščanskega oskrbovalnega sklada in meri okrog 25.000 m². Občina bi uredila igrišče in ga opremila s istim napravami, kakor so zdaj na Glaziji. To bi stalo okrog 90.000 din. Poleg tega bi občina odkupila zemljišče. Ker bi bila cena za m² okrog 50 din, bi morala občina še urediti financiranje. Občina bo v bodoče dovoljevala parcelacije le pod pogojem, da bodo lastniki zemljišč odstopili svet za nove ceste brezplačno in da bodo te ceste zveze sami vzdrževali do prevzema po mestni občini. O tem bodo še razpravljali na prihodnji seji mestnega sveta. Prošnji Evgene Rajerja za parcelacijo zemljišča pri »Savinjskem dvoru« in Ivana Vošnjaka za parcelacijo je mestni svet odložil, glede parcelacije zemljišča Jakoba Čuka v Pečovniku bo še komisijiski ogled, prošnja Josipa Kirbiša za parcelacijo zemljišča nad banovinsko cesto na Polulah pa je bila odklonjena. Pač pa je mestni svet odobril parcelacijo zemljišča Antona Žužka v Zagradu ter izdal Vinku Bobniču in Ivanu Slavniku dovoljenje za gradnjo dveh hiš na dveh parcelah tega zemljišča. Vojaška uprava namerava graditi stanovanjsko poslopje za oženjene oficirje celjske garnizije. Občina bi prodala za gradnjo tega poslopja stavbišče v Bezenškovi ulici blizu vojašnice kralja Aleksandra po 50 din m².

V upravni odbor mestnega avtobusnega podjetja so bili izvoljeni ravni. Korosec kot zastopnik Mestne hranilnice, ravni. Černeč kot zastopnik Banovinske hranilnice in veletrgovca Mislej kot zastopnik privatnih delničarjev ter m. s. Fazarinc, Holobar, Dobovčnik, Lečnik, Dolinar in dr. Mlinar. Za člana komisije pri sreskem sodišču za podpore svojem vojaškim obveznikom, ki so poklicani na orožne vaje, je bil izvoljen m. s. F

Starčki v Jugoslaviji

Zanimivi podatki državne statistike

Statistični letopis za leto 1938/39, ki ga je izdal državni statistični urad, prinaša med drugim tudi podrobno statistiko o prebivalstvu Jugoslavije po starosti, in sicer na podlagi ljudskega štetja iz leta 1931. Iz te statistike izhaja med drugim zanimiva ugotovitev, da je bilo leta 1931 v naši državi 101.992 starcev in staric v starosti 80 let in več. Oseb v starosti 90 let in več je bilo 15.280. Sto let in preko sto let starih ljudi pa smo leta 1931 našli nič manj kakor 2231. Ta številka znova potrjuje, da smo zares zdravi in krepki narod, saj živi večina teh starcev in staric v zelo primitivnih življenjskih razmerah, zlasti v pogledu higijene.

Se bolj zanimiva pa je ugotovitev, da pri nas ni redkost niti starost 110 ali 120 let. Oseb v starosti 100 do 104 leta smo našli 1720, v starosti 105 do 109 let tudi 267. Starcev in staric v starosti 110 do 114 let je bilo 142, v starosti 115 do 119 pa 40; skoro neverjetno pa se zdi, da smo našli 62 ljudi, ki so bili stari 120 let in več. Človek bi sodil, da so med njimi taki, katerih starost ni točna, vendar je iz statistike razvidno, da so osebe, katerih starost ni znana, posebej štetje (takih oseb neznane starosti navaja statistika 1785).

Tudi dravska banovina ima mnogo ljudi, ki dosežejo izredno starost. Leta 1931 smo našli 6567 oseb v starosti 80 do 84 let, 1861 oseb v starosti 85 do 89 let, 269 oseb v starosti 90 do 94 let, toda le še 28 oseb v starosti 95 do 99 let, in končno samo tri osebe (starke) v starosti 102 let, 105 let in 114 let.

Od skupnega števila 2231 starih ljudi, ki so dosegli sto let in preko sto let, so bili torej v Sloveniji le 3, pa tudi v saviški banovini jih je bilo le 34 in v primorski banovini 54, v dunavski pa že 75, v vrbski 188, v drinski 198, v moravski 420, v zetski 511 in v vardarski 733 (vrhu tega v Beogradu 15). Največ preko sto let starih ljudi imajo torej v Srbiji, Črni gori in Bosni.

let in več. Človek bi sodil, da so med njimi taki, katerih starost ni točna, vendar je iz statistike razvidno, da so osebe, katerih starost ni znana, posebej štetje (takih oseb neznane starosti navaja statistika 1785).

Tudi dravska banovina ima mnogo ljudi, ki dosežejo izredno starost. Leta 1931 smo našli 6567 oseb v starosti 80 do 84 let, 1861 oseb v starosti 85 do 89 let, 269 oseb v starosti 90 do 94 let, toda le še 28 oseb v starosti 95 do 99 let, in končno samo tri osebe (starke) v starosti 102 let, 105 let in 114 let.

Od skupnega števila 2231 starih ljudi, ki so dosegli sto let in preko sto let, so bili torej v Sloveniji le 3, pa tudi v saviški banovini jih je bilo le 34 in v primorski banovini 54, v dunavski pa že 75, v vrbski 188, v drinski 198, v moravski 420, v zetski 511 in v vardarski 733 (vrhu tega v Beogradu 15). Največ preko sto let starih ljudi imajo torej v Srbiji, Črni gori in Bosni.

na kugi cel svinjak. Zato je tudi borba s kugo veliko težja in dražja kakor z rdečico.

Dočim pri rdečici poznamo bakterije, ki jo povzročajo, vemo pri kugi le, da je kuzivo ali virus, ki povzroči bolezen, zelo majhen, tako da ga niti z najboljšim mikroskopom ne moremo videti. Kuživo je zelo slabo onemno pri kozicah, škrlatiniki ali slihanjki, a nahaja se v bolni živali v vseh izmetih in organih, posebno še v krvi in seči. Vhod s tanko iglo, ki je namočena popreje v kužni krvi, zadostuje za okužbo svinje. Prasičji se okužujejo največkrat s hrano, a mogoče je okuženje tudi po koži. Od dneva okužbe do pojave prvih bolezenskih znakov, zlasti povišanje telesne temperature, minejo najmanj v 4 dnevih, včasih tudi do 7. Drugi bolezenski znaki se opazijo večinoma šele 6 do 9 dni po okužbi, lahko pa še pozneje. Svinje nehaajo jesti, zarijajo se v kote in izgubijo živahnost. Posatnejo kakor pijane. Očesne veznice so rdeče in gnojno vnete. Na koži se opazijo točkaste ali tudi večje temno-rdeče krvavitve. Blato je v začetku boleznir trdo, potem pa mehko vsled driske. Proti koncu bolezni plijejo mnogo vode. Bolezen traja povprečno 5 do 10 dni, lahko pa tudi še več. Včasih svinje tudi kašljajo, kar je znak, da je pritisnila še pljučnica.

Meso v sili zaklanih svinj je užito in se sme z dovoljenjem pristojnega veterinarja uporabiti doma, ne sme pa se odajati sosedom ali prodajati. Pa tudi pri porabi za domačo prehrano se mora meso dobro nasoliti ali prekuhati. Pri klanju za kugo bolnih prasičev je po predpisih ukrepaniti vse potrebno, da se kužni material ne raznese v okolico k sosedom. Svinjake je treba po preteku bolezni po navodilih uradnega živnozdravnika temeljito razkužiti.

Zdravljenje za kugo bolnih svinj ni vedno uspešno. V začetku bolezni serum še lahko pomaga in posebno pri dražjih plemenskih svinjah je zdravljenje cepjenjem priporočljivo. Pač pa je serum proti svinjski kugi zanesljivo sredstvo, da se prepreči širjenje kuge na ostale prasiče. Z zaščitnim cepjenjem po takozvani simultani metodi je mogoče danes v vsakem primeru še neokužene prasiče očuvati pred to morilno boleznijo, ki pobere prase cepljenja le prevečkrat prav vse živali iz svinjaka. V Jugoslaviji se cepi na leto okrog enega milijona svinj, a v Ameriki do 50 milijonov. Cepjenje danes tudi ni več tako drago, čenrva je nekoliko dražje kakor zoper rdečico. Pri siromašnih posestnikih da v nujnih primerih cepivo brezplačno banovina.

Ker razen rdečice in kuge svinje le redko obole za kakšno drugo nalezljivo boleznijo, je za naše svinjerece važno tole pravilo: Prasičji naj se vsako spomlad ali poletje na vsak način prijavijo za pravočasno zaščitno cepjenje proti rdečici, za kugo pa samo v primerih, če so dvorci že neposredno ogroženi ali so v nevarnosti okuženja potom odpadkov svinj, ki se pripeljejo iz krajev izven Slovenije. Kdor se drži tega pravila, se mu ne bo treba mnogo bledeti glave radi prasičjih bolezni, ker bo le izjemoma v drugih primerih potrebnega živnozdravniška pomoč.

Dr. Šime Žibert

Svinjska rdečica in kuga

V naših krajih najbolj škodljivi bolezni pri svinjah

Od vseh panog živinoreje je v naših krajih brez dvoma najdonosnejša svinjereja. Pri dobri hrani je prasič v slovenskih krajih, kjer se goje ranorele pasme svinj, že v enem letu popolnoma sposoben za plemo ali zakol in predstavlja vrednost od povprečno 800 do 1000 dinarjev. Svinjsko meso in mast sta na kmetih, in mast tudi v mestih najvažnejše sredstvo za izdatno in krepko prehrano vseh delovnih slojev. Prodaja pitanih in plemenskih svinj je pa za premmogega kmetov eden najzanesljivejših virov prepotrebne denarnega dohodka. Skoda, ki jo trpi kmetovalec zaradi pogostih svinjskih kužnih bolezni, je zato dvakrat občutna. Če mu pogine par prasičev, čisto nima več kaj prodati in sta on in družina ob neobhodno potrebno dobro prehrano kaj čuda, da so vsi gospodarji in gospodinjice v največjih skrbih, če se pojavi bolezen med njihovimi prasiči.

Svinje so namreč boleznim razmeroma dosti odporne. V glavnem poznamo le dve vrsti bolezni, ki jih stalno ogrožajo in ki svinjerece celih vasi lahko docela uničijo. Obe spadata v vrsto kužnih ali nalezljivih bolezni. V naših krajih je najbolj razširjena prasičja rdečica, a v vaseh in mestih, kjer vlada živahen promet s svinjami, se zelo rada pojavi in razširi tudi svinjska kuga. Pravočasna ugotovitev obeh bolezni je največje važnosti, ker ju samo živnozdravnik lahko že takoj v začetku v kali zatve.

Pri nobeni živalskih bolezni nimamo danes tako zanesljivih zaščitnih in zdravilnih sredstev kakor pri rdečici in v glavnem tudi pri kugi. Brez cepjenja se umno svinjogojstvo danes ne da več misliti.

Rdečica

Rdečica pri prasičih je v naših krajih znana že dolga desetletja. Razširila se je v toliki meri šele z uvajanjem plemenitejših svinjskih vrst, posebno z nemško oplenjenko in pa vsled zapiranja prasičev v tesne svinjake. Pri primitivnih pasmah in pri svinjah, ki prebivajo v zračnih ali odprtih svinjaki (oborih), kakršni so v navadi na Hrvaškem, Vojvodini in Srbiji, pa pri svinjah, ki se gonijo preko leta na pašo, je rdečica skoraj neznana bolezen. Rdečica je tipična hlevska bolezen, ki se seveda lahko tudi zanesi iz sosednjih okuženih dvorcih. Ni pa to običajno, oziroma ni to najpogostejši razlog. Danes vemo, da se klice rdečice nahajajo zelo čisto pri sicer popolnoma zdravih prasičih v grlu in črekih, ki pa se v sopenih in vlažnih poletnih in jesenskih mesecih pojavijo kaj rade tudi v krvi prasičev, kjer izsovejo nenadno vročinsko bolezen z vsemi znaki rdečice. Seveda se klice lahko razmnožijo samo v krvi takih svinj, ki še niso postale odporne spram širjenju rdečičnih bakterij v krvi, bilo potem zaradi zaščitnega cepjenja ali pa zaradi tega, ker so bolezen že prebolele.

Klice, ki povzročajo rdečico, so poznane že dobrih petdeset let. So to zelo majhne glivice v obliki ravnih palčic, dolhine približno 3 tisočine milimetra in širokih pol tisočine milimetra. Po veličini so torej še nekaj manjše od bacilov jetike ali tifusa in razmeroma malo odporne proti vročini ali kemijskim razkuževalnim sredstvom.

Bolezni znaki pri svinjah, ki so obbolele na rdečico so pri našem poteku predvsem prestanke vžiranja hrane, pomikanje običajne živahnosti in plavlivosti, visoko povišana telesna vročina do 41° ali tudi do 42° C. Očesne veznice so večkrat očene in rdečkaste, ali ne tako izrazito kakor pri svinjah bolnih na kugo. Prvi in tudi drugi dan bolezni so bolni prasiči zapeti (zaroti) in blato zelo trdo. Notem na se pojavi driska. Drugi dan, redko prej, ali pa nenadoma pred smrtjo se opazijo na raznih mestih kože raztresene rdeče pece, ki preidejo boleznijo v rdečo-modre. Na pritisk s prstom rdečico zvine, za razliko od svinjske kuge, kjer krvavitve v koži ostanejo nespremenjene. Včasih se pojavijo na površini neg tudi mehurčki, napolnjeni s tekočino, ki se potem posuše v rjave kraste. Redko se zgodi, da koža na ušesih ali na repu odmrije. V zadnjem delu bolezni se pojavi pri bolnih prasičih slabost in živali težko diha. Telesna temperatura začne v par dneh po obolenju hitro padati in svinja potem naglo pogine. Običajno traja bolezen 2 do 4 dni, izjemoma pa tudi do 9 dni. V lažjih slučajih ozdravijo prasiči po par dneh, posebno če se pravočasno cepijo s serumom.

Poznamo še drugo obliko rdečice, kjer se pojavi na svinjah po celi koži koprivčasti izpuščaj, ki preide po enem ali več dnevih v rjave kraste. Pri tako zvanj kronični ali počasni obliki rdečice se opaža večkrat obolenje z globov in srca, kar ima za posledico močno sušenje in pogin živali v par tednih ali tudi mesecih.

Zdravljenje za rdečico bolnih svinj je danes zelo uspešno. Živnozdravnik je treba za to čim prej poklicati, da vbrizga potreben rdečični serum, ki lahko že v par urah preokrene bolezen na boljše. Večkrat ozdravijo že na pol crknjene svinje,

nje, ki so se že po vsem telesu pordečile. Večina svinjerecev je spoznala veliko korist zaščitnega cepjenja prasičev, najboljše v spomladnih mesecih. Samo v Sloveniji se cepi na leto proti rdečici okoli 150.000 svinj, to je več ko polovica vseh. Najboljše bi bilo predpisati obvezno cepjenje, kar pogine še vedno precej svinj ravno malim posestnikom, ker niso bile cepilne.

Vsaka pojava rdečice se mora po zakonu o kužnih boleznih prijaviti občini ali najbližjemu živnozdravniku, ki ukrene vse potrebno, da se bolezen čim preje zatve.

Meso v sili zaklanih svinj je neškodljivo in se sme z dovoljenjem veterinarja uporabiti doma, ne sme se pa prodajati.

Svinjska kuga

Bolj nevarna od rdečice je svinjska kuga, kjer imamo sicer tudi izvrstno sredstvo v zaščitnem cepjenju proti kugi, toda pri že bolnih prasičih serum ne pomaga vedno. Ta kužna bolezen je znana v Evropi šele 50 let in je zanešana iz Amerike. V Jugoslaviji je razširjena posebno na Hrvaškem, Vojvodini in Srbiji, medtem ko je v Sloveniji rdečica pogostejša. Na žalost se širi v zadnjih letih tudi pri nas vedno bolj, posebno v krajih, ki mejijo na Hrvaško ali kjer se koljejo prasiči iz vzhodnih pokrajin. Svinje se okužijo nalažje s pomijami, v katere so prišli odpadki zaklanih za kugo bolnih svinj. Dogaja se, da so uvožene svinje ali meso in slanina na videz čisto zdrave, pa vsebujejo vseeno kužni material, ki okuži domače in sosedove svinje. Zadržuje najmanjša stvar od kužne svinje, da zbolijo

Zdravstvena skrb za siromašne Haloze

Zdravstvene razmere v mnogih naših pokrajinah so take, da zahtevajo nujno pomoč poklicanih faktorjev. Povečini so to posledica siromaštva, deloma pa tudi posledica nezaupljivosti in nepoučenosti ljudi.

Higienski zavod v Ljubljani si je zato nadel nalogo, da s praktičnim poukom na deželi vzbudi večje zanimanje prebivalstva, zlasti mater za zdravstvena vprašanja. Najprej si je izbral kraje, ki so najbolj zastarali ali drugače najbolj potrebni pouka in pomoči. Pri tej akciji se je pokazalo za priporočljivo, da se predavanjem in razstavam pridruži še nazorni pouk. Tako npr. obiskujeta dve zaščitni sestre v onih krajih, kjer prejmeta zdravstveno razstavo, vse domove, kjer se nahajajo matere z dojenčki, manjšimi otroki in bolniki, in da jeta nasvete glede ravnanja z otroki in bolniki.

Se učinkovitejši je postal tak praktični pouk s tem, da je »Društvo prijateljev Slovenskih goric« v Ljubljani pričelo pomladi zbirati predvsem opreme za dojenčke, katere deli potem Higienški zavod na svojih tečajih. Na ta način dobe matere v roke najnujnejše predmete, da se lahko ravnavajo tudi v praksi po doljenih nasvetih. Obenem se s tem zelo dviga zanimanje za obisk razstave in predavanj. Razen opreme za dojenčke je zbralo društvo tudi darila za matere same (perilo), pa tudi za najpotrebnejše za šolske otroke (perilo, obutev, obleke, knjige).

Posebno pozornost sta posvetila društvo in Higienški zavod Halozam iz katerih se tako pogosto slišijo klici na pomoč. Zato so opreme, ki se delijo v teh krajih številneje kakor drugod in vsebujejo mnogo praktičnih daril tudi za večje otroke. Tako je razdelil Higienški zavod na tečaju pri Sv. Barbari v Halozah sledeča darila: Društva prijateljev Slovenskih goric: 50 plenice, 50 majic, 4 ženske srajce, 16 deških srajc, dve rjuhi, 4 blazine, 30 parov nogavčič, 10 naglavnih bris, 3 obleke (deske), 5 klubov, 12 rusic, 3 »slinčke«, 5 deških oblek, 12 komadov otroškega perila, 5 skled za umivanje, 30 kosov mila, 30 škatlic otroškega pudra, 30 steklenic, 25 čuljev, 10 škatlic vazelina, 25 gumijastih plen, 18 kosov čokolade, 10 knjig, 50 zvezkov, 20 šolskih tablic, 12 škatlic za svinčnike, 4 porcelanaste čaše, 4 triko-hlače, 8 hlače za dečke, pri tem pa še številne igrače, zbrane od trgovcev in ljubljanskih šolskih otrok. Do sedaj je Higienški zavod pripravil obdaritev za 28 krajev ob naši severni meji z darili imenovanega društva. Pomladi je obdaroval Slovenske gorce in Dravsko dolino, sedaj pa obiskujeta dve skupini zaščitnih sester v Halozah kraje Zavrč, Sv. Andraž, Sv. Vid, Sela, Ptujski gora, Majšperk, Naraple, Studenice, Sv. Barbara, Sv. Trojica, Sv. Duh, Zetale, Stopercice in Makole.

V okviru te akcije je razdelil Higienški zavod do sedaj blizu 1400 oprem za dojenčke z darili Društva prijateljev Slovenskih goric. Poleg neizmernega zdravstvenega pomena ima torej akcija tudi velik socialni pomen, ker hoče olajšati največje skrbi najpotrebnejšim materam v obmejnih pokrajinah. Ker bo treba poskrbeti tu-

di za druge kraje ob naši severni meji, bo društvo še naprej zbiralo sredstva in se obdrža na najo javnost s prošnjo, da ga se naprej podpira s prispevki v blagu in v denarju, ker bo s tem omogočeno znatno zboljšanje socialnih in zdravstvenih razmer in bodo obdarovanci hvalečni za vsa darila.

Naše gledališče

DRAMA

Nedelja 29. ob 20. Pri belem konjčku Izven. Znižane cene od 30 din. navzdol.

Ponedeljek, 30. zaprto.

Torek, 31. Hudičev učenec. Izven. Znižane cene od 20 din. navzdol.

Sreda 1. novembra: Antigona. Izven. Znižane cene od 20 din. navzdol.

Delo, ki je bilo lani in tudi že letos igra no z nespornim uspehom, je Bekefičeva veseloigra »Nepravilna ura«. Vedra kratkocasnica zgodbja pokaže zabavne zaplete v šolskem in meščanskem življenju osmošolke. Reprija bo danes popoldne. Veljajo znižane cene.

Scribov »Kozarec vode« je duhovita komedija, v kateri je pokazal dramatik na rahlo satiričen način žensko vlogo in okolnosti, kako se včasih dela politika. Komedijo bodo igrali danes zvečer po znižanih cenah.

Premiera Čehovljeve igre »Striček Vanja« bo v četrtek 2. novembra. Ta dramatik, ki nosi v svojih delih tipično vzdušje popretekne dobe z vsem prisrčnim in toplim nastojem domačnosti, je razpletel v tej igri niti igre do ostrega bolečega konflikta, v katerem je dominantna prevarano zaupanje in življenjsko razočaranje strica Vanje. Režiser: dramaturg Vidmar.

OPERA

Nedelja, 29. ob 15. Poljub Izven. Znižane cene od 30 din. navzdol. Ob 20. Pri belem konjčku. Izven. Znižane cene od 30 din. navzdol.

Ponedeljek, 30. zaprto.

Torek, 31. Glumač Matere božje. Izven. Sreda, 1. Trubadur. Izven. Znižane cene od 30 din. navzdol.

Kdor se rad nasmeje, naj si nocoj ogleda opereto »Pri belem konjčku«, delo, polno najzabavnejših situacij in zapletov, je dobro karakteriziranih komičnih tipov in zabavne glasbe. Glavni par. rezolutno gostilničarico in njenega natakarka, igrata ga Poličeva in G. Modest Sanein za smeh in razvedrilo bosta pa skrbela predvsem G. Zupan s svojo pristno ribniško govorico kot tovarnar Kotenina in G. Peček kot nlegova »konkurencija«, lepi Stanislav. V ostalih vlogah: G. Barbičeva Japleja, Rakarjeva, G. Sanein itd. Muzikalno vodstvo je v Stritofovi rokah, režija pa je ing. Golovinova. Cene znižane.

*

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Nedelja, 29. oktobra ob 15. Celjski grofje. Ob 20. Nepravilna ura.

Torek, 31. oktobra ob 20. Navihanka, premiera.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

SPORT

Osiječani v Ljubljani

Popoldne ob 15. na igrišču Ljubljane s predtekmom med Hermesom in Kranjem ob 13.15

V hrvatsko-slovenski ligi je današnja nedelja zadnja v jesenskem delu tekmovanja in ima spet popoln spored. Upajmo, da drevi ne bo treba pisati o kateri izmed današnjih tekem tako, kakor smo morali preteklo nedeljo. Za Ljubljano je po čudnem naključju ta nastop v zadnjem jesenskem kolu še prav posebnega pomena.

Ali 5. ali 6. ali 7. mesto

To je vprašanje, o katerem bo za našo Ljubljano odločila današnja tekma z osiječani Slavijo. Gostje so dobro pripravljene in bodo gotovo zastavili vse svoje znanje, da bi se s čim manjšo škodo rešili ljubljanskega igrišča.

Belo-zeleni bodo danes nastopili — če pojde vse po sreči — v isti postavi kakor so igrali proti Splitu, toda še z Erberjem na levem krilu, ki bo po dolgi pavzi spet zaigral. Vprašanje je samo, če bosta mogla nastopiti Ceglar in Hassl. Ceglar je bil še pred odmorom v Splitu težje bleštan in poškodbe še ni prav prebolel. Če ne bo mogel zraven, ga bo zamenjal Presinger.

V interesu lepega poteka igre je želeli, da publika opusti svojo razvado in ne narekuje igralcem načina, kako naj igrajo; gledalci naj se po možnosti omejijo zgolj na vzpodbujanje, dočim se morajo igralci glede načina igre v danem trenutku ravnati po položaju, po sistemu, ki ga izvajajo in po taktiki, ki jo terjaja interes celote.

V predtekni bosta šla v borbo za točke Hermes in Kranj. Tudi ta tekma bo gotovo zanimiva, posebno če bo Kranj ponovil igro prejšnje nedelje.

Vstopnina je skupna za obe tekmi in ni povišana. Igralo se bo na igrišču ob Tyrševi cesti ob vsakem vremenu.

Ostali pari IX. kola

GRADJANSKI - HAŠK. Ta zagrebški »derby« bo rešil vprašanje drugega mesta v tabeli, na katerem se zaenkrat drži zagrebški »rdeči« s točko na boljšem pred SASKom. Če bi se tekma končala neodločeno, bi bilo Hašku skoraj dovolj, da bi to mesto obdržal tudi čez zimo. Lahko pa bo tudi drugače, kajti Hašk je zmerom najbolj nevaren nasprotnik »purgerjem«.

SASK - HAJDUK. Ta zanimiva borba bo v Sarajevu. Hajduk vsaj trenutno Sarajevčanom ni nevaren v tabeli, toda obema moštvoma so točke več ko potrebne. Če bi hoteli delati prognoze, bi prisodili

Novo kolo podsavezniških tekem

Današnji prvenstveni spored LNP, ki spada v I. razredu ljubljanske in mariborske skupine že v spomladanski del tekmovanja, obsega naslednja srečanja:

I. RAZRED:

V LJUBLJANI: Svoboda—Bratstvo ob 9. na igr. Ljubljane in Mars—Reka ob 10. na igr. Ilirije. (Tekma med Hermesom in Kranjem bo kot predtekma ligaške tekme).

V DOMALAH: Disk—Jadrana ob 15.

V CELJU: Celje—Atletik ob 15. na igr. Celja s predtekmom mladine Celja in Jugoslavije ob 13.45.

V mariborski skupini: v Mariboru: Železničar—Gradjanski ob 15. uri na igrišču Železničarja, v Čakovcu: CSK—Maribor ob 15. na igr. CSK in v Murski Soboti: Mura—Rapid ob 14.30.

NIŽERAZREDNE IN JUNIORSKE TEKME:

V Celju: Jugoslavija—Laško ob 10.30 na igr. Celje, v Trbovljah: Trbovlje—Retje ob 15., v Brezicah: Brezice—KSK ob 15., dalje v Ljubljani: Ljubljana—Hermes jun. ob 10.30 na igr. Ljubljane, Mars—Svoboda jun. ob 9. na igr. Ilirije, Slavija—Jadrana jun., ob 10.30 na igr. Jadrana in v Celju: Jugoslavija—Atletik jun. ob 9.30 na igr. Celja.

Dirke na Grad

Popoldne ob 14. — če bo vreme ugodno

Danes je napočil Hermesov dan, to je njegov termin za »Seunigov memorialis« tradicionalno motociklistično dirko na Ljubljanskem gradu.

Dopolodne se bodo vozači poklonili na grobu ponesrečenega tovariša Staneta Seuniga, nato pa se bodo z motorji vrnili v propagandni vožnji po glavnih ljubljanskih ulicah.

Tekmovanje se začne ob 14., progna na Grad pa bo zaprta ob 9. do 11. zaradi trga.

V nekaj vrstah

Prvenstvo II. razreda v Ljubljani

Preteklo nedeljo so bile končane prvenstvene tekme II. razreda v ljubljanski skupini in je vrstni red klubov v tej skupini naslednji:

Grafika	5	4	0	1	12:5	8
Moste	5	4	0	1	22:10	8
Mladika	5	2	1	2	12:11	5
Korotan	5	2	0	3	11:10	4
Slavija	5	1	2	2	8:11	4
Adrija	5	0	1	4	7:25	1

Kakor se vidi, se bo borba za prvo mesto vodila med Mostami in Grafiko. V jesenskem delu prvenstva je Grafika na prvem mestu zaradi boljšega količnika, morala pa se bo resno potruditi, če bo hotela obdržati sedanjno pozicijo, ker ji bodo Moste zelo resen nasprotnik.

Hrvati so ustanovili skisijaško zvezo. Kakor smo na kratko že zabeležili, so v Zagrebu pred kratkim ustanovili samostojno zimsko-sportno organizacijo, ki so jo po kratkem preudarku krstili kot »hrvatski skijaški savez«. Zanimivo je, da za to zborovanje ni bilo pravega zanimanja in je bilo na ustanovnem občnem zboru zastopanih samo 13 klubov, večina izmed njih iz Zagreba. Zbor je vodil znani zimskosportni delavec in predsednik ZZSP dr. Pandaković, ki pa je imel pri nekaterih točkah precej opravka z delegati. Posebno hudi so bili nekateri zaradi tega, ker je pripravljali odbor predhodno stopil glede reorganizacije v stik z ZZSS v Ljubljani, češ da je bilo to popolnoma nepotrebno, prav tako pa tudi sestavljanje pravil za vrhovni savez, ker vse to nima nobene zveze z gibanjem hrvatskih smučarjev. Brez tehtne razprave so se zborovalci odločili za termin »skijaške« zveze, ne glede na to, da se v naši zimskosportni terminologiji od prvega dneva organiziranega sportnega delovanja na tem torišču poudarja, da je slovenski izraz »smučar« že nekaj sto let

vsaki enajstorici po eno točko, čeprav govori domače igrišče le močno v prilog Saska.

CONCORDIA V VARAŽDINU. Varaždinci, ki so si do konca jeseni prebrili zelo malo pozitivnega, bodo danes imeli goste, in sicer Concordio iz Zagreba. Tivarjevo moštvo je bilo včasih na domačih tleh marsikomu v škodo in ni izključeno, da se bo kdaj spet ponovilo tako. Ali danes? Concordia je v zadnjem času dobila precej dobrega materiala in je tudi že dobro opravila z marsikaterim močnejšim nasprotnikom, kakor je današnji. Po vsem tem je prav malo verjetno, da se iz Varaždina ne bo vrnila z obema točkama. Če ne bo tako, bo prišlo zelo prav tudi naši Ljubljani.

BAČKA V SPLITU. Drugi splitski klub bo danes spet igral doma, in sicer proti Bački. SK Split med hrvatsko-slovenskimi ligami tudi ni v najbolj zavirljivem položaju in bi kravovo potreboval točko. Seveda pa je veliko vprašanje, če mu jo bo Bačka hotela pustiti, tembolji, če se pomisli, da je Ljubljana preteklo nedeljo opravila s tem moštvom skoraj igraje.

Kljub pozni sezoni bo torej dogodkov in pričakovanj dovolj; drevi bomo imeli jesensko prvenstveno tabelo in polovico bilance v naši novi ligi.

Naša ženska stran

Naši ženski listi

Danes imamo v Sloveniji več ženskih listov, ki jih izdajajo in urejajo ženske same in po katerih segajo ženske kakor po nekaj samo ob sebi umevnega. Toda pot do samostojnega ženskega lista ni bila lahka. Še dve, tri generacije nazaj so bile ženske le malo izobražene in neosveščene, v kolikor pa so bile, je bila njihova izobrazba usmerjena v tujo, nemško kulturo. Izdajati v takih razmerah ženski slovenski list in mu zagotoviti tudi bodočnost, je bilo nekaj povsem nemogočega. Kje dobiti denar in sotrudnice, in koliko naših žensk bi sploh segalo po takim listu?

In vendar se je razmere zgodaj pokazala potreba po ženskem listu. Leta 1864 je pozvala anonimna rodoljubka z odprtim pismom v »Novicah« našo takrat najpogostejšo in najboljšo pisateljico Lujžo Pesjakovo, naj bi pri čelu izdajati slovenski ženski list. Dobrih 20 let pozneje smo ga 1879 leta res dobili. Pod uredništvom ga Marice Nadliške (nekele Bartolove) je v Trstu prišla izhajati »Slovenka«, ki je imela sprva v programu le nacionalno prebujanje slovenske ženske. Program »Slovenke« pa se je hitro razširil poleg praktičnih gospodinskih člankov je začel prinašati še članke o spolni vzgoji, o ločitvi zakonca, o prostituciji, o enakosti morali za oba spola, o vplivu gospodarskega razvoja na ženo itd. Vsemu temu pa se je pridružila še borba za žensko enakopravnost, za žensko višje šolstvo (takrat naša žena še ni imela dostopa na univerzo), skratka za kulturno, socialno in pravno osvoboditev žene.

»Slovenka« je bila povsem moderni ženski mesečnik in je lahko tekmovala s tedalnimi v inozemstvu izhajajočimi najboljšimi listi. Za naše takratne prilike je bila celo premoderen list, s svojimi zgoraj omenjenimi razgovori, o katerih danes razpravljamo na konferencah; bila je prerevolucionarna in je morala kmalu utihniti, dokler ni leta 1902 prenehala izhajati. Zadnja tri leta jo je urejala ga Ivanka Anžičeva-Klemenčičeva. Med sodelavkami »Slovenke« so bile naše najboljšie pisateljice (Kvedrova, Bartolova, Govekarjeva, El. Dolinarjeva, Marica Strnadova, Ljudmila Poljančeva in druge), sodelovali pa so v njej tudi naši pesniki in pisatelji (Cankar, Župančič, Gregorčič, Govekar).

Lista, ki bi se dal primerjati s »Slovenko«, kasneje nismo več imeli. Mesečnik »Domači prijatelj«, ki ga je urejala v Pragi od 1903 do 1914 Zofka Kvedrova, in ki je bil pri nas zelo razširjen, je bil le nekakšen družinski list za pouk in zabavo.

V prvem in drugem desetletju našega stoletja je izhajalo več ženskih listov, včasih le po nekaj števil ali le po nekaj let. Zvečine so bili namenjeni le gospodinjstvom ter so prinašali članke iz področja gospodinjstva, vzgoje, vrtnarstva in slično. Izjemo dela »Ženski list«, ki je pod uredništvom Alojzije Stebjeve vršil socialistično propagando med delavkami. Izšlo pa ga je le pet števil.

»Ljubljanska Slovenka«, ki jo je do šeste številke urejala Ivanka Anžič-Klemenčičeva, pa je imela v svojem programu namen, vzgajati slovensko žensko k samostojnosti, jo izobraževati ter ji utirati pot do političnih pravic.

»Koroška zora« je za časa plebiscita, pod uredništvom Ani Furlanove in M. Modičeve, utrjevala med koroškimi Slovenkami zavest slovenske pripadnosti. Isto nalogo je vršila med primorskimi Slovenkami »Goriška Slovenka« pod uredništvom Gizele Ferjančičeve.

Od oktobra 1924 do novembra 1935 je izhajal pod ženskim uredništvom »Ženski list« kot glasilo delavskih žena in deklet. V svojem programu je imel kulturni dvig delavske žene, boril pa se je tudi za njihove pravne in politične pravice.

Danes izhajajo pod ženskim uredništvom listi: Dekliško glasilo »Vigreda« (mesečnik, od 1923, v Ljubljani), ki prinaša poleg beletrije sestavke o vzgoji, umetnosti, ročnem delu slično, »Ženski svet« (od leta 1923 do 1927 v Trstu potem v Ljubljani), ki prinaša poleg beletrije tudi strokovne članke, članke o ženskih pravicah, socialnih in kulturnih vprašanjih, ocene, poročila o ženi doma in po svetu. Kot priloga izhajajo Izvestja, ki prinašajo članke o vzgoji, zdravstvu, sestavke iz praktičnega gospodinjstva in slično ter Moda s poročili o modi in ročnem delu. List ureja danes ženski konzorcij.

Pod ženskim uredništvom so tudi stalne ženske rubrike v »Jutru«, »Slovencu« ter »Družinskem tedniku«, ki so namenjene najširšim plastem naših žena. Poleg aktual-

nih vprašanj, ki se tičejo predvsem naše ženske, prinašajo te rubrike tudi poročila o delu žene po svetu, drobne vzgojne članke, praktične gospodinske nasvete ter modo.

»Žena in doma«, mesečnik, izhaja od 1930 leta pod uredništvom Rije Podkrajškove, ter prinaša poleg beletrije, mode in ročne dela tudi praktične gospodinske nasvete.

Od 1. 1929 izhaja pod uredništvom Katinke Kvatrič v letnem obsegu šestih tiskanih pol »Babiški vestnik«, kot glasilo diplomiranih babic za Slovenijo.

Kot glasilo gospodinskih pomočnic in hišnih delavk izhaja od 1932 l. pod uredništvom Franje Petričeve mesečnik »Gospodinska pomočnica«. List skuša dvigniti kulturni nivo gospodinskih pomočnic in se bori za izboljšanje njenega socialnega položaja.

»Gospodinja« glasilo zveze gospodinj izhaja od 1932 l. desetkrat letno pod uredništvom Anice Koprivnikove. Prinaša praktične nasvete našim gospodinjicam: o pravilni prehrani o kuhi s plinom in elektriko, o opremitvi stanovanja, gospodinske nasvete in recepte.

Kdor pregleduje slovenske ženske liste, opazi, da razen čisto strokovnih listov, ki imajo svoj poudarek na »troki, ter glasil, ki prinašajo sestavke samo za ženske, katerim so namenjeni, skušajo vsi ostali ženski listi s svojo vsebino zadovoljiti potrebe slovenske ženske vseh slojev in poklicev. Zaradi tako obširnega programa trpi pogosto kvaliteta lista, tako da danes nimamo ženskega lista, ki bi se dal postaviti v isto vrsto z najboljšimi slovenskimi sodobnimi listi, ki jih urejajo moški. Vzrok za to leži pač v ženskah samih. Ženskemu listu z ožjim programom in višjim nivojem bi najbrž radi prenežkega števila naročnic ne bil zagotovljen materialni obostoj.

M. K.

Poezija v prozi

Sem ljubka, prijetna in lepa ženska; moji lasje so prekrasni, moj obraz je ovalen kakor nebo, moja postava vitka in gibka kakor vrbova veja, ki jo majo veter. Moje ustnice so rdeče kakor koralne in sladke kakor prelepe sanje. Moja lica imajo barvo zrelih breskev. S premoženjem, ki ga imam, lahko zagotovim svojemu možu srečno življenje. Hočem se poročiti in biti možu v srečo. Z njim bom tudi umrla in z njim bom legla v isti grob, pod rožnatim marmorjem...

Da, to je ena izmed mnogih ženitbenih ponudb, kakršne oglašajo Japonke v svojem časopisu.

Koliko spanja potrebuje človek

Zdravniki, ki so se podrobneje bavili s tem vprašanjem, priporočajo zdravemu 25-letnemu moškemu in ženski po sedem in pol ure spanja. V poznejših letih, okoli 45. leta starosti, potrebuje človek le malo več spanja, zadostovalo mu bo osem ur nočnega počitka. Še starejši ljudje pa naj bi spali vsako noč devet do deset ur.

Najbolj zdravo je, da se človek navadi legati in vstajati ob isti uri. Če si kdaj spala le nekaj ur, ne smeš vsega izgubiti. Nega spanja nadoknaditi tako v naslednjih noči, nego v nekaj zaporednih nočeh. Glavobol in migrena sta pogosto posledica ne-rednega in nepravilnega spanja.

Tedenski jedilni list

Kako bi kuhala, če...

PONEDELJEK. Obed: Cvetačna juha. Zajčja drobnjav. Ajdova polenta. Mesan kompot. — Večerja: Špinačne omelette z zakrknjenimi jajci. Solata.

TOREK. Obed: Granova juha s hrenovko. Goveji zrezki v smetanasti omaki. Krompirjevi žličniki. Pečena jabolka nadevana z marelično mezo. — Večerja: Pečenice s kostanjevim ohrovtom.

SREDA (Vsi Sveti). Obed: Perutninska ragu juha. Pečen puran, garniran s špinačnimi cmoki in maslenim krompirjem. Različne solate. Kompot. Brizgane štravbe s šodjem. — Večerja: Dumaški zrezki. Solata.

CETRTEK. Obed: Na goveji juhi rezanci. Govedina garnirana z višnjevim zeljem in ocvrtim krompirjem. Orehove rezine iz drobljivega testa. — Večerja: Sagova juha z rumenjaki (čista od opoldne). Ocvrti možgani. Motovilec.

PETEK. Obed: Prežganka. Špageti z ribjo omako. Rižev narastek. — Večerja: Polenovka na tržaški način s krompirjem.

SOBOTA. Obed: Na juhi jetrni zavitek. Govedina s praženim krompirjem in čebulo omako. Smetanast kipek. — Večerja: Goveji golaž. Testeni poljci. Glavnata solata.

NEDELJA. Obed: Na juhi jajčni kompot. Goveji jezik v kaperni omaki. Žemljek cmok v prtiču. Jabolčni zavitek iz maslenega testa. — Večerja: Pikantna mesna solata.

Kako moram kuhati, ker...

PONEDELJEK. Obed: Juha iz kislega zelja s krušnimi cmoki. Kislo zelje s svežimi parklji. Krompirjeva kaša. — Večerja: Polenta z gobicami.

TOREK. Obed: Telečji rižot. Palačinke. — Večerja: Kaša z ocvirki.

SREDA (Vsi Sveti). Obed: Na juhi rezanci. Kuhana govedina in pečena telečja krčka garnirani s praženim krompirjem in solato. Miške. — Večerja: Krvavice s kislo repo.

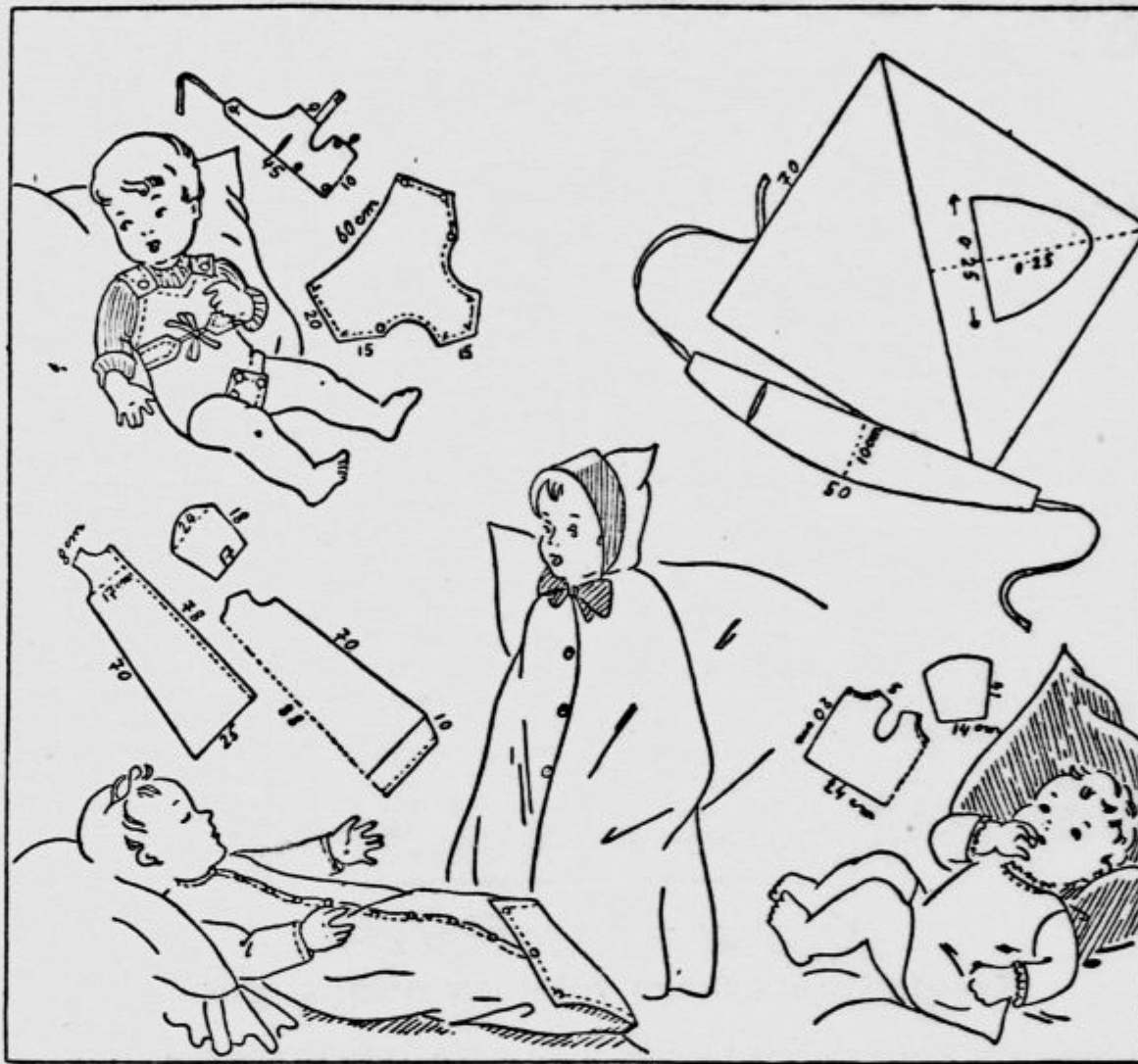
CETRTEK. Obed: Krompirjeva juha. Špinačni strukelj. — Večerja: Pražena jetra. Krompir v oblicah.

PETEK. Obed: Fižolova juha s rižem. Jabolčni zavitek iz vlečenega testa. — Večerja: Sirove omelette.

SOBOTA. Obed: Na goveji juhi jetrni zavitek. Govedina s sladko repo. — Večerja: Segredinski golaž.

NEDELJA. Obed: Na juhi fritatni rezanci. Zeljnate klobasice in paradižnikovi omaki. Parjen riž. Orehov zavitek. — Večerja: Goveja sekanica z makaroni. Solata.

Skrb za najmanjše

Ze zgodaj bi se morale mlade matere, ki nosijo otroka pod srcem, pobrigati za opremo malega bodočega občana. Važno je, da je otroško perilo gotovo in oprano do sedmega meseca, kajti po tem času nekatere že lahko računajo s prezgodnjim porodom, ki jih ne sme zalotiti nepravilnih.

Dobro negovanega dojenčka bi morale enkrat na dan — to je po kopelji — od glave do nog sveže preoblečiti. Mokre plenice mu moramo nadomestiti s svežimi najmanj šestkrat na dan in sicer pred vsako hranitvijo. Za vse to potrebujemo čim več plenice, 4 — 6 mehkih srajč in prav toliko tankih jopic iz bombažne pletenice. Kadar peljemo otroka na sprehod ga seveda zavaruemo pred hladnim zrakom z debelo volneno jopico in z enako čepico, kakor jih mlade matere tako radi same pletejo.

Ravno pri izdelavi vseh teh drobnih reči najdemo lahko nešteto možnosti, da napravimo iz starih, že neuporabnih kosov perila skromno opremo dojenčka. Pozivamo vse tiste, ki jim je usoda naklonila udobno, brezskrbno življenje, da žrtvujejo nekaj ur na teden koristnemu delu za revne otroke, ki se še niso rodili. Okoli nas je mnogo bednih, bodočih mater, ki jim z majhnim trudom in neznatnimi izdatki lahko neizmerno pomagamo.

V rodbinski omari je navadno vselej dovolj starih, obrabljenih rjuh, ki iz njih nargamo cunje za pomivanje, kadar jih ravno

potrebujemo. Te mehke, izprane rjuhe so prav posebno primerne za otroške plenice, ki jih iz takšnega velikega, dasi poškodovanega kosa gotovo lahko več izrežemo. Meriti morajo 70 x 70 cm ali 70 x 80 cm. Plenico lahko sestavimo tudi iz dveh različnih kosov, pri tem pa moramo paziti, da enojni šiv skrbno po sredi prelikamo in ga na obeh straneh prišijemo s tankimi vbovljaji k blagu, da ga je čim manj občutiti, ker bi sicer odrgnil nežno otroško kožo. Plenice so lahko tudi triogalne. V tem primeru jih po sredi podložimo z manjšim trikotom iz flanel ali kakšne stare brisače, ki ga prišijemo z drobnimi vbovljaji. Takšen trikot pride otroku pod sedež in popije mnogo vlage.

Iz starih, flanelastih moških srajc lahko izrežemo flanelaste plenice male flanelaste srajčke ali flanelaste pasove, ki z njimi otroku prevečemo trebuh (skica v zgornjem desnem kotu). Iz našega starega perila pa lahko izdelamo mehke otroške srajčke v raznih velikostih, kajti računati moramo s tem, da otrok hitro raste.

Svetujemo mladim materam, da otroško opremo izpopolnijo še z veliko, triogelno ruto, ki jo lahko same napletejo iz debele volne. V takšno praktično, toplo ruto lahko otroka vsega zavijemo, kadarkoli je to potrebno.

Nekoliko večjemu dojenčku nadomestimo triogelno, med nogami zavezano plenico

ko s praktičnimi, triogelnimi hlačkami, ki jih zapnemo z gumbi. Hlačke podložimo znotraj z večkrat preganjeno plenico, pripenemo pa jih na majhen telovnik iz mehke kotenine (1. skica levo).

Za večjega dojenčka, ki se ponoči rad razbrca in leži potem gol in moker v svoji postelji, je velikega pomena praktična spalna srajca, ki mu jo oblečemo preko plenice in ki jo spodaj zapnemo z gumbi, kakor je videti na naši skici. (2. skica).

Otroka, ki že sedi v vozičku, ovijemo v široko pelerinco iz debele flanelce. Takšna pelerina ima lično, majhno kapuco in je podložena s tanjšo flanelo v nežni barvi. Spredaj jo zapnemo z gumbi, pod vratom

ZA JESEN IN ZIMO VSE VRSTE KRZNA V POLJUBNI IZBIRI PRI

L. ROT

LJUBLJANA, MESTNI TRG 5
POSEBNA IZLOŽBA KRZNA
TUDI V PASAŽI NEBOTIČNIKA

pa zavezemo z ljubko pentljo (skica v sredini).

Srajčka dojenčka mora biti dovolj udobna in posebno zadaj nekoliko širša, da jo lahko na hrbtno prekrivamo in potegnemo preko plenice. Če je predolga, jo upognemo navzgor, da se ne bi prehitro zmocila. Lahko jo ob vratu in na rokavih okrasimo s pralnimi čipkami (zadnja skica).

Po načrtih, ki smo jih narisali poleg vsake slike, lahko same sestavite odgovarjajoče kroje za preprosto otroško perilo.

ELITNA KONFEKCIJA
Massek
MARIBOR
PRINAŠA VEDNO NAJNOVEJŠE

Moderna krila

Moderna krila so še vedno široka, dasi nimajo več tistega čezmerno bogatega kroja, kakor poleti. Razširimo jih z raznimi gubami, vštitiim zvončastimi klini ali pa jih sestavimo iz enakomerno krojenih zvončastih delov. V zvezi z okusno bluzo nam lahko nadomestujejo obleko.

Je v naslonjač, Jana pa na nizek stolček. Zdjaj se ji je zazdelo, da vse, kar je tu, pozna, da je tu, odkar živi. Tle trinajst let ni zavrgla. Ne, ne, ne! Srce ji je sililo k ustnicam. Čitala je in ni mislila na nič. Potem je pogledala Maksimilijana. »Sežgite to, Jana!«

»Tako lepo ste pisali o moji knjigi.«

»Ov, vi mala, potreboval sem denar. In v svoj časopis nisem mogel napisati, naj si rajši ožge roke, kakor pa da bi še dalje pisala...«

Jana mu je položila glavo na kolena. Sprejemala je od njega udarce kakor lepe besede. Ali je sploh imelo smisel, odbijati ta dar?

»Tako lepi ste bili, Jana, v sončnih pramenih, med mojimi vrati. Vi ste bili ona, ki je neprestano igrala na klavir...«

V preprostem zaupanju in sreči je gledala vanj. Položil ji je roke na lase.

»Za boga, kaj ne razumete?« je vprašal naglo.

»Česa?« je ponovila tiho.

Zdela se mu je kakor pitč. »Tega o vsem deluc, je dodal temno. »Hotel sem vas le raniti, hotel sem to — položila mu je roko na rame.

Kakor bi se tega ne zavedala. Bila je njegovo oziračje.

Nancy ju je gledala. V njenem pogledu je bilo nekaj kakor razumevanje, sočutje brez smehljaja in brez ljubezni — in odpoved.

»Odpoved,« je rekla skoraj na glas. Čutila je, da ta njegova ljubezen, ta nova ljubezen ne bo imela konca. Vztrpetela je in se zavila v svojo starost kakor v varovalni plašč.

El. Bowen

Najlepša ljubezen

Zmedeni občutki Jany Oustove so se z njeno vročino le še dvigali. Čeprav bi moral ležati še dan ali dva, je vstala in se opotekala po sobi. Zakaj danes se sestane z Maksimilijanom Bewdonom. Prvič. Tega ne sme zamuditi. Tudi če bi morala umreti na stopnicah njegove terase. Ali je sploh bila bolna? Bila je bolna od njegovega vabila. Če so ženske bolne, je temu le redkokdaj vzrok resnična bolezen.

Po cele dneve Jana ni mogla delati nič drugega, kakor da je gledala Maksimilijanovo vabilo. Zdjaj je bila na poti k njegovemu stanovanju, k njegovim Meduzini terasi. Noge so ji bile svinčeno težke, v glavi pa ji je prepevalo prav tako kakor v srcu. Jana ni bila Londončanka. Prvič je bila v tem okraju. In ko je šla zdaj skozi labirint dreves in vrtov k Maksimilijanu, so se ji zdeli nekaj tajinstvenega in posebnega. Bila je prikupno podeželjsko dekle-lepota, ki ni povzročila zmede, marveč je učinkovala kakor starodavne slike v svetovnih galerijah.

Šele pred tremi meseci je izšla njena knjiga. Njeno ime je bilo še vse preveč novo, da bi privlačilo pozornost pomembnih kritikov. V Londonu ni imela nikogar, ki bi ji delal reklamo. Ko jo je njen založnik poklical, je čutila, da pričakuje od nje priporočil, seznam telefonov, kakor je to že v navadi. Bil je presenečen, ko je zagledal njen preprosti in odkritosrčni obraz. Dal je torej knjigi čedno obliko, skrilatno rdeč in kakor kreda bel ovitek, poslal izvozne redakcijam in se ni več me-

nil za njo. Nekoga dne pa se je vendarle zgodil čudež. Glavni urednik velikega časopisa, Maksimilijan Bewdon, je posvetil njeni knjigi uvodnik. Takoj mu je napisala včano in občudujoče pismo. Že od svojega sedemnajstega leta (zdaj ji je bilo trideset), je oboževala tega ennanega moža in težko da ji je kdaj ušla ena sama beseda, ki jo je bil napisal.

Samotno je živela na svojem podeželskem domu in ni bila niti zelo bogata, niti zelo revna.

Maksimilijan ji je čez teden dni odgovoril in njeno veselje je doseglo vrhunec. Začela sta si dopisovati: Neznani svet z neznanim svetom. Zvedela je, da je očenej. Vprašal jo je ali je poročena. Odgovorila mu je, da nikoli ni bila niti zaljubljena. Če bi poznal okoliščine, v katerih je živeła, bi se ne bil čudil. Tu imajo ljudje daleč drug do drugega.

Pred Veliko nočjo mu je pisala, da kakor vsako leto odpotuje v London po nove knjige in muzikalije, in k svoji edini prijateljici. V tistem upanju mu je poslala naslov Battersea Parka. In resnično, Maksimilijan jo je povabil na čaj. Toda njeno pričakujoče srce tega vabila ni preneslo brez ganotja. Dnevi so ji naglo potekali, dokler ni prišel današnji. Svoje nove rokoplesje je nesla v aktovki in znova jo je zajela vročina.

Ta neznan in romantični del Londona jo je spominjal na njeno podeželje. Ko je obšla Meduzino teraso, se je nehote ustavila, si zaslonila oči in znova spustila ro-

ke, da bi še enkrat videla to prekrasno, proti severu obrnjeno teraso s polmilenimi sohami, ki so v dežju in soncu že zdavnaj izgubile svoje oblike in so bile zdaj na vrhuncu svoje zasanjane in minule lepote.

Vila, v kateri je stanoval Maksimilijan, se ji je zdela kakor začarana, toda bila je drzna resničnost, ki ji je zastavila korak.

Naj vstopim? ali je še mogoče oditi? Je mogoče oditi s praga, na katerega mislim dolgih trinajst let?... Stopila je na stopnice, na katerih se je zazdela sama sebi kakor kraljica. Pozvonila je in počkala.

Odpri! ji je postarša gospa. Pogledala je Jana in aktovko.

»Oh, upam, draga moja, da niste gospodična.« Jana Oustova, je rekla tiho. »Zjutraj sem vam poslala brzojav, da bi odločil svoj obisk. Moj mož je nekoliko prehlajen.«

Jana jo je pozorno pogledala in opazila, kako je zardela in segla po šopu sivih las, ki ji je padal na čelo. »Zelo mi je žal, da nisem dobila brzojavke; zgodaj sem šla od doma.«

»Nancy, se je zasilšalo od znotraj,« pravi gospodično, naj vstopi.

Gospa je peljala Jana v ne več novo, toda okusno opremljeno sobo. Tam so bila na hrastovi mizici pripravljena pisma, da jih odpošlje. Oh, te znane, sivobeje ovjke! Ko je vstopila, je zagledala v pramenih sončnih žarkov Maksimilijana. Trinajst let je čakala na ta trenotek. Njen spomin in njena ljubezen je bila kakor prošnje procesije, ki so iz njenih oči romale k njemu.

»Hvala vam, da niste bili doma, ko je

bila odposlana brzojavka,« je rekel, in segel po njeni roki. Sedla sta na otomano, drug zraven drugega. Šele zdaj je videla njegovo izbočeno čelo nad rjavimi očmi. Zdel se ji je utrujen.

»Ste mislili, da sem odšel?«

»Dae.«

»Kako ste si mogli to misliti?«

Moj bog, poznala je le iz svojega sveta, ne pa iz njegovega. Zdjaj pa sta se oba svetova čudežno spojila.

V sosednji sobi je Nancy pripravljala prigrizek in ju ni niti pogledala. Bila je vajena vsega tega, a vendar se ji je zdela ta igra nova in drugačna. Nežna čajna para je napolnila sobo.

»Prosim,« ju je povabila Nancy in se trudila, da bi ju ne pogledala. Vendar je bila vsa zardela in čutila je vsako gubo na svojem obrazu.

»Trinajst let že?« je dejal Maksimilijan ves srecen in Nancy je ob njegovem tako nenadno pomlajenem glasu vztrpetela.

»Ali veste, da se nikoli več ne sestane-mo tako, kakor prvič?«

»Prosim,« je Nancy ponovila glasneje in stisnila ustnice.

Šli so v jedilnico. V Janini glavi so šumeli slapovi in pele pitce. Njeno srce je bilo polno šumenja neznanih kril.

»No, zdaj mi boste prečitali nekaj tega, kar ste prinesli s seboj,« je rekel Maksimilijan.

»Mojeja moža je ves zadnji čas obhajala misel, da sišli igrati klavir, je nenadoma vsa obupana izpregovorila Nancy.

Maksimilijan se je nasmehnil Jani. »To je bilo nelzumno lepo. Zdjaj vem, zakaj sem neprestano silil tisti klavir.« Sedel

Vojna nekoč in danes

Prva gospodarska vojna v svetovni zgodovini — Napoleonov poskus proti Angliji — Iznajdljivost sodobne vojne tehnike — Nevarne balonske zapore — Zakaj so na zapadu izostala vremenska poročila?

V pravadnini so ljudje poznali samo aktivno orožje, sulice, kopja, loke, meče in bato, borili so se pes, na konju in na bojnih vozovih, vedno pa je šlo za neposredno uničenje sovražnika. Prvi poskus gospodarske vojne so napravili menda Spartanci, kajti v peloponezijski vojni, ko so Ateno vsako pomlad lahko odbili njihove napade, so začeli v njihovi okolici

sekati oljke,

da bi prebivalstvo izstradalo. Atene so tedaj zagrozele z usmrtnimi spartanskimi ujetniki in tako so morali Spartanci sedeti po novi taktiki. Prva gospodarska vojna v svetovni zgodovini torej ni bila dobojevana do konca. Kdaj so prvič brez vsake omejitve uporabili pasivno orožje, izstradanje kakšne trdnjave, je težko ugotoviti. Odiotično je bilo to orožje prvič menda

v tretji punski vojni.

Kartagino je bilo treba tedaj sicer še vedno uničiti z napadom, toda glad je menda privedel k uspehu tega napada. Dva tisoč let so potem v vojnah z uspehom ali pa tudi brez uspeha uporabljali to pasivno orožje gladi, toda vojno samo je odločalo vedno le aktivno orožje.

Napoleon je bil prvi, ki se je bavil z načrtom totalne pasivne vojne, ko mu je bila vojna proti Angliji v Evropi nemogoča in se mu je

v Egiptu izjalovila.

Njegova kontinentalna zapora pa se je isto tako izjalovila, kajti Angliji ni mogla pripraviti do stradanja. Samo s tem, da bi jo obubožali, bi jo prisilili na koleno, za to pa je manjkalo časa. Sto deset let pozneje so Angličani povzeli misel, le v nasprotno smer. Ni celina zaprla njihovih dohodov do morja, temveč oni sami so podrezali del celine od morja.

Nikogar ni presenetilo, da sta oba zavetnika tudi sedaj

uporabila isto orožje.

Uporabila sta ga celo že od vsega začetka bolj energično nego med svetovno vojno. Na razpolago so jima bile izkušnje iz let 1914 do 1918. V dvajsetih letih sta izdelala obrambna orožja in obrambne načine proti podmornicam, ki jih 1. 1914. nista imela. Tudi posredno trgovino čez nevtralne dežele skušata postaviti v ožji okvir svojih prepisov. Bilo bi brezpomembno razmišljanje, če bi hoteli ugrabiti, kakšen bo

končni uspeh sedanje blokade. E čisto vojaškega stališča funkcionira menda tako, kakor so pričakovali, njena trgovsko-tehnična uporaba pa je neprimerljivo težja nego v svetovni vojni, kajti namesto štirih, obdaja Nemčijo danes trije nevturalni državi in vsaka teh držav predstavlja široka vrata v blokadnem zidu.

Poleg teh najbolj znanih starih pasivnih orožij so pa še nekatera manj znana. So bolj ali manj nova in učinkovita le v dosti ožjem odseku totalne vojne. Tu je omeniti pred vsem

najrazličnejše vrste pasti,

kakršne smo poznali v svetovni vojni le malo v podobni minskih polj pred strelskimi jarki. Nova vojna tehnika uporablja takšne pasti v dosti večjem številu in jih opremlja s prevelikimi prevarnimi pripomočki. Tako je bilo slišati, da so Nemci v svojih položajih v Posarju, ki so jih izpraznili, ostavili dobro zgrajene zaklone, ki so jih Francozi tem rajši zasedli, ker so jim dajali dobro zavetje. Ti zakloni pa so bili opremljeni

s peklenimi stroji

ki so se razpočili šele dva, tri dni po odhodu Nemcev. Drug pripomoček podobne vrste so privezani baloni v zračnem prostoru nad najvažnejšimi objekti, ki bi jih mogli napasti sovražni letalci. Za nočne napadalce predstavljajo še posebno nevarno orožje, kajti kabli s katerimi so zvezani ti baloni z zemljo, so ponoči nevidni. V praksi pa to orožje v tej vojni še

ni pokazalo svojega učinka, le vojaški strokovnjaki menijo, da bi pri kakšnem nočnem napadu na Pariz ali

London, kjer vsak večer spuščajo te obrambne balone v zrak, Nemci izgubili tretjino svojih letal, ki bi se razbili ob kable. Tudi Nemci sami uporabljajo takšne obrambne privezane balone, in sicer so ti baloni opremljeni še posebno nevarno, kakor je razvidno iz nekega poročila v zadnjih dneh. Gre za

prave zračne mine,

ki so z električnim vodom zvezane z zemljo in jih je mogoče v danem trenutku pripraviti do eksplozije.

Zelo nenavadno pasivno orožje je skrivnost. V svetovni vojni se je dogajalo, da so Nemci za svoje daljnostrelne topove, ki so bruhali izstrelke na Pariz iz oddaljenosti več nego sto kilometrov, skrbno proučevali usmerjevalne elemente, zračno vlogo zračni pritisk itd., da bi mogli čim zanesljiveje streljati na cilj, katerega niso mogli opazovati.

Iz pariških listov

pa so potem preko švice najpozneje v dveh dneh zvedeli, kam so zadevali izstrelki. Da bi se za takšne primere zavarovali, Angličani in Francozi v sedanji vojni n. pr. nikoli ne poročajo takoj o uničenju kakšne sovražne podmornice. Nemško mornariško poveljstvo naj bi iz francosko-angliških

poročil ne zvedelo, da je zmanjkal neke na visokem morju

v verigi nemških podmornic en člen,

ki bi ga potem lahko takoj nadomestilo z drugo podmornico. Drug primer za skrivnost kot pasivno orožje dajejo vremenska poročila.

Po značaju zračnih tokov bi mogla angleška in francoska vremenska poročila pomagati nemškim postajam, da bi izdelale svoje napovedi, med tem ko je vremenski položaj na vzhodu le v izjemnih primerih važen za vreme na zapadu. Iz tega razloga ne priobčujejo v Angliji in na Francoskem od začetka vojne

nobenih vremenskih poročil. Nemci se morejo oprati le na belgijska in holandska poročila, ki so pa le delen domestek, tako da svojim letalskim krdom ne morejo postreči z zanesljivimi napovedmi.

Taktika skrivnosti ni izum francoskega generalissima Gamelina, ustreza pa njegovemu molčečemu značaju. To je mož, ki je na pozive za obširnejša poročila o dogodkih na fronti odgovoril s skopim stavkom: »Vojak je tu, da se bojuje, ne za to, da bi klepetal.«

Sto let ni bilo toliko zvezd kakor sedaj...

Angleški astronomi so z vojno nenavadno zadovoljni V Londonu dorašča nova generacija vrtnarjev

Po skoraj dveh mesecih vsakonočnih zatemnitvah v vojujočih se državah je samo ena vrsta ljudi, ki so teh zatemnitvah veselili: to so zvezdoslovci. To velja posebno za London. Astronomi, bodisi poklicni bodisi ljubiteljski so naravnost navdušeni nad črnimi nočmi, ki jim odpirajo neslutene možnosti. Izjavljajo, da v Londonu že sto let ni bilo videti toliko zvezd kakor sedaj. Celo slavna zvezdarna v Greenwichu, ki se hoče že leta in leta preseliti iz Londona, ker ji svet milijonov vlemestnih luči skoraj onemogoča vsako opazovanje, si je zaenkrat premislila.

Vojna pa je imela še druge nepričakovane posledice. »Dig for Victory« koplj za zmago, je geslo, ki ga danes menda največje izgovarjajo in uporabljajo na Angleškem. Ta poziv pa ne navdušuje ljudi za kopanje kakšnih strelskih jarkov ali zaklonišč zoper zračne napade, temveč mu

je smoter ta, da bi ljudje izkoristili vsak kosček razpoložljive zemlje, vsak vrt in vrtniček po mestih za pridelovanje zemeljskih sadežev.

Mnogi prijatelji vrtov so se seveda s težkim srcem odločili za to, da so svoje skrbno gojene cvetlične grede uporabili za gojitve krompirja in zelenjave, vendar so to storili in tako bo v prihodnji pomladi pred londonskimi vrati in tudi v mestu samem zraslo vse polno krompirja, zelene in belušev. Da bi novopečene zelenjadnje posvetilo v skrivnost tega početja, je poljedelsko ministrstvo izdalo celo vrsto tiskov s takšno vsebino. Tudi časniki priobčujejo na tisoče člankov izpod peresa vrtnarskih in drugih takšnih strokovnjakov, ki učijo ljudi, kako je treba zemljo okopavati, gnojiti jo in na vse načine pripravljati za koristno rast.

Čudna pota svinčenk Krogla francoskega vojaka v nemški puški

V berlinski orožarni so razstavili puško nekega nemškega vojaka, ki je v njeno cev priletela krogla iz francoske puške, baš ko je Nemec nabijal Francosko kroglo je razdrila vso cev in izginila. Vojaku se ni nič zgodilo, dobil je samo krepek sunek kopita v prsa.

V nekem muzeju za nenavadne reči hranijo čuden izstrelček, dvojčka iz neke nemške in neke angleške krogle, ki sta v zraku zadeli skupaj, se napol raztopili in padli potem na tla.

Nekoč se je razvila srdita pravna disku-

sija o tem komu pripada krogla, ki so jo bili nekemu ranjencu pobrali iz telesa. Oglja silo se je nič manj nego pet različnih mnenj. Eden izmed učenih mož je trdil, da pripada krogla možu, ki so jo v njegovem telesu našli, drugi jo je priznaval vojaškemu tiskusu, tretji operirajočemu zdravniku, četrti sovražniku in peti je končno menil, da krogla nima gospodarja in da pripada pač tistemu, ki jo vzame.

Vojskovodje in starost

Od Aleksandra Velikega preko svetovne vojne do današnjih dni

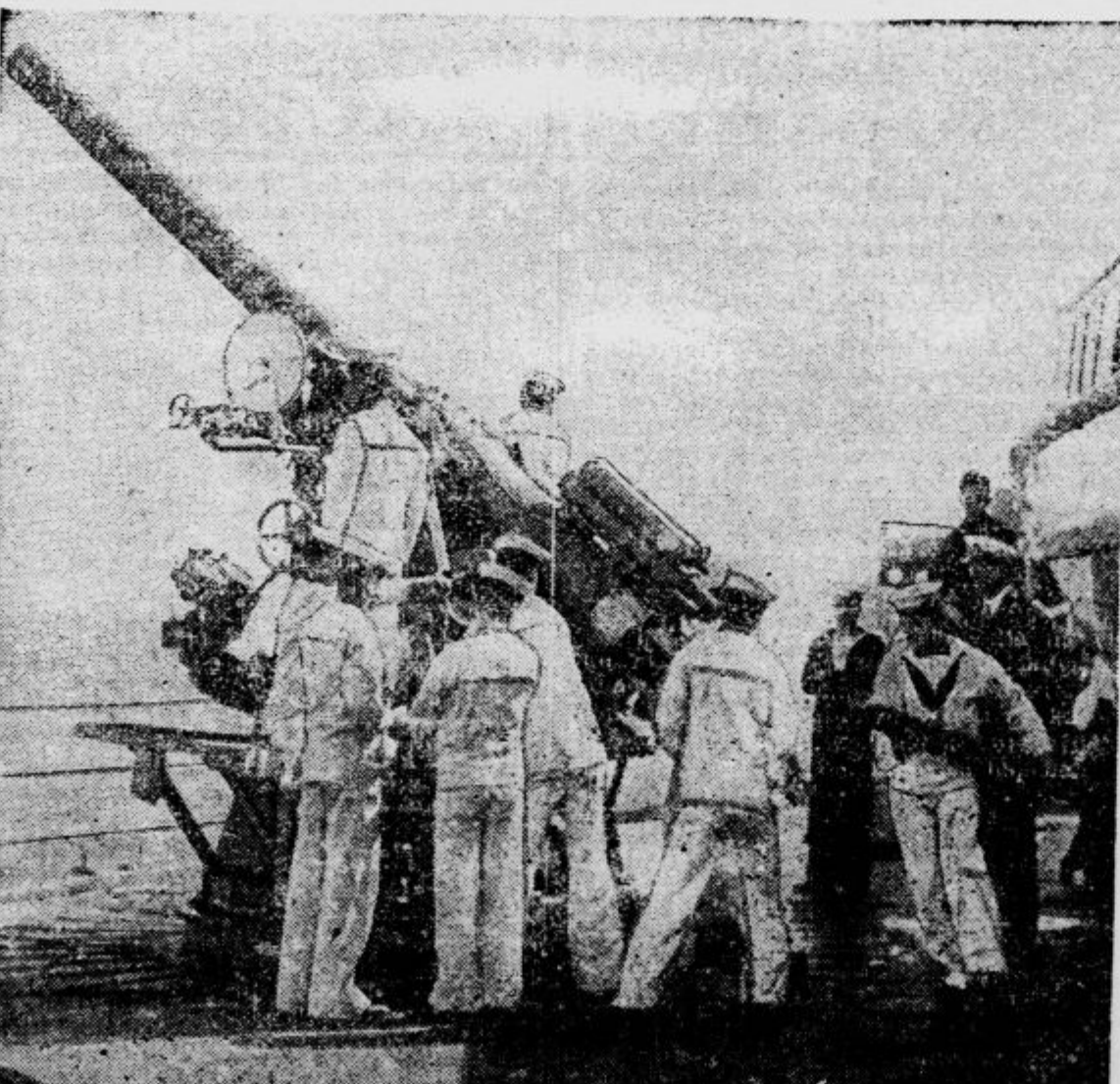
V kateri starosti je vojskovodja na visku svoje sile? Čeprav ima raziskovanje takšnega vprašanja samo teoretski pomen, je vendar zanimivo vedeti, v kateri starosti dobi so znameniti vojskovodje dosegali svoje najpomembnejše uspehe.

Dvig podmornice „Thetis“

V ponedeljek so dvignili angleško podmornico »Thetis« poplunjeno na površje, kjer se drži lepo v ravnovesju. Ladja je oddaljena od brega približno eno angleško miljo. Zavlekli jo bodo v bližini Anglesyja. V podmornici se nahaja še vedno 34 mrličev.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Vsak čas bo zagrmelo!

Mornarji na angleški vojni ladji »Ramillies« naravnavajo protiletalski top na strel s sabojem večjega kalibra

Višinski rekord umetnega človeka

Robot iz žarnic, baterij, motorja in fotoelektričnih stanic se je povzpел 25.000 m visoko

V Zedinjenih državah velja neki robot za sedanjega imetnika svetovnega višinskega rekorda. Doslej še ni mogel noben stratosferni letalec doseči ogromno višino 25 tisoč metrov, kakršno so dosegli sedaj z »umetnimi ljudmi« zasedeni baloni v Beltsvilleu v Marylandu. Tam je ameriška geografska družba spustila iz balonov brez posadke. Namestu ljudi so vozili s temi baloni pravi čudeži opazovalnih priprav. Takšen robot je bil sestavljen iz električnih baterij, majhnega motorja, fotoelektričnih stanic, sprejemnih naprav in radijske oddajne postaje.

Ameriška geografska družba je hotela s tem poskusom izmeriti ozonske plasti v stratosferi. Gostota teh plasti je važna, kajti čim večja je, tem zanesljivejšje zadržuje neke žarke, ki prihajajo s sonca in so škodljivi za živalsko in rastlinsko življenje. Robot iz kovine in stekla je vestno

beležil različno gostoto ozonskih plasti v različnih višinah do 25.000 m. A ne samo to, s svojimi radijsko napravami je sporočal rezultate tudi takoj opazovalnim postajam na zemlji.

Poskusi se bodo nadaljevali, da bo mogoče doseči dokončne zaključke. Pri dosedanjih treh poletih so uporabljali med seboj zvezane z vodikom napolnjene balone, ki so imeli ob vzletu premer poldrugega metra. V silno redkem ozračju stratosfere so se baloni razširili na premer do petih metrov. Veriga balonov se je dvigala, dokler se ni eden izmed balonov dovolj prekomerne razširitve razpočil. Ostali so s svojimi opazovalnimi instrumenti potem počasi padali k tlom. Prireditelji teh balonskih odprav pripravljajo sedaj še trpežnejše balone, ki se bodo mogli dvigniti še više.

Dve ženi se jočeta

Nenavaden primer bigamije na Finskem

Bogati helsinki trgovec Jan Lormi je že leto dni živel z dvema ženama v istem gospodinjstvu. Bili sta njegovi pravi ženi, kajti poročil se je z njima, čeprav zaporedoma. Obe sta mu tudi podarili sina.

Pri sodni razpravi je dejal Lormi z obrazom, kakor da gre za najobičajnejšo reč, da se je 1. 1937 poročil s svojo drugo ženo, čeprav je bil že poročen. Izdal se ji je za samca, in sicer z drugim imenom. Vsaka dva, tri tedne je potem pravil, da mora na poslovno potovanje. Odpotoval je od te žene, ki je trenutno z njo živel, k drugi ženi in pri tej je prebil spet kakšna dva, tri tedne. To je šlo tako dolgo, dokler se niso vsi trije srečali v neki družbi in ni mogel drugače, kakor da je drugo ženo predstavil prvi. Tako sta se obe ženski seznanili in sta se celo tako sprijateljili, da sta

sklenili živeti z istim možem, ko je moral ta končno priznati, kako stvari stoji.

Pred začudene porotnike sta potem stopili obe ženi in sta začeli skupnega moža hvaliti na vse pretege. Zagotavljali sta, da je Lormi izreden mož in oče. V vsem letu, kar so živele skupaj, niso imeli med seboj niti najmanjšega prepira. Bil je to naravnost idealen zakon. Obe ženi sta z ogorčenjem in preziranjem govorili o neki novoporočeni dvojici, ki se je neprestano medsebojno prepirala in o kateri sta menili, da je vso stvar ovadila.

Sodišče pa se ni moglo priključiti naziraju Jana Lormija in obeh njegovih žen. Drugi zakon je razveljavilo in je Lormija, medtem ko sta ženi planili v jok, obsodilo na občno kazen.

Moda v zaklonišču

Površnik z mičnimi risbami — Svetlikajoči se klobuki, palice in dežniki

Lady Diana Cooperova, žena bivšega angleškega ministra, propagira novo modo, »oblačila za gospe za primer nočnih letalskih napadov«, ki zbujajo med elegantnimi damami iz londonskih višjih krogov veliko zanimanje. »Moda ne odpušča niti v vojnih časih«, pravi članek v nekem londonskem listu z naslovom: »Kaj naj si oblečem v zaklonišču zoper zračne napade.«

Novo oblačilo, ki ga priporoča lady Cooperova je nekakšen površnik v mičnimi risbami, zlasti s škotskimi vzorci. Ima kapu in nekakšne hlače ter se da hitro obleči s pomočjo zapora na poteg. Samo po sebi se razume, da mora podarjati figuro in da je za zimo podložen s kožuvinom.

Vojna je spravila na trg še druge modne čudovitosti. Na Angleškem prodajajo tr-

Železnica Sieras—Erzerum

Pred dnevi so izročili prometu novo turško železniško progo Sieras - Erzerum. Železnica drži na rusko-kavkaško mejo ter ima velik gospodarski in še večji strateški pomen.

de klobuke z jeklenimi vložki, ki naj bi ščitili glavo pred drobič bomb in šrapneli. V Parizu delajo poskuse s klobuki, ki se ponoči svetijo (to zavoljo zatemnitve), v Londonu pa zvečer lahko srečaš tudi svetlikajoče se palice in dežnike, a v trgovinah prodajajo vsakovrstne okrašene torbe za plinske maske.

A NEKDOTE

Sir Thomas Lawrence, zadnji izmed velikih angleških portretistov, je imel navado, da je svoja dela izredno dolgo slikal. Bil je pa tako ljubezniv v občevanju z ljudmi, da mu je vedno uspelo pomiriti svoje naročnike, kadar so postajali nestrpni.

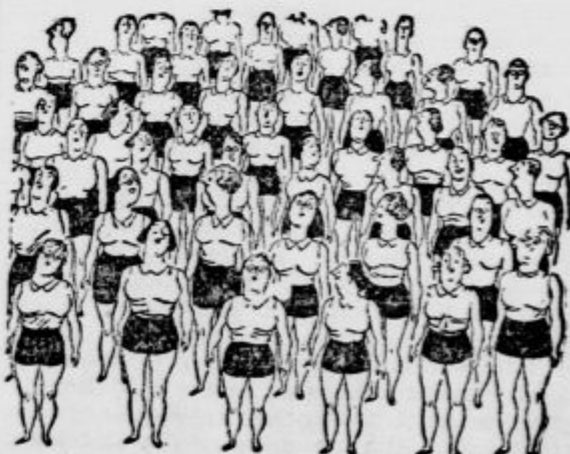
Nekedne dne je prišla k njemu zelo razburjena dama in je zahtevala s precej krepkim glasom, naj ji izroči njeno sliko, ki jo je bil skoraj pred dvajsetimi leti dokončal. Lawrence je imel res mnogo dela, preden je to sliko našel. Bila je v resnici skoraj dokončana, manjkalo je samo še nekoliko potez s čopičem.

Slikar se je s platnom vrnil k razburjeni dami in dejal: »Vidite, milostiva, kako vam je podobna! Ko jo opazujem, moram ugovoriti, da je vseh dvajset let šlo brez sledu mimo vas!« Menda ni treba dostavljati, da je bila dama od teh besed dalje posebej ljuba prijaznost.

V bitki pri Lipskem je imel general Horn svoje položaje poleg generala Hühnerbeina. Horn je hotel naprej, pa ni mogel, ker je Hühnerbein še okleval. Zapeval svojemu adjutant: »Pojezdite k Hühnerbeinu in vprašajte starega osla, zakaj se spreha kakor petelin na ognjišču sem in tja ter ne napade!« Adjutant je odjahal k Hühnerbeinu in je poročal: »Gospod general von Horn vprašuje, zakaj gospod general ne napade.«

General je srdito pogledal adjutanta in zavpil nanj: »Nikar ne lažite, mladi mož! V takšnem tonu general von Horn ne govori! Poročajte natančno, kaj je dejal!« Adjutant ni preostalo drugega, nego da je ponovil Hornovo vprašanje v pravi njegovi obliki. Hühnerbein je zadovoljno pokimal in odgovoril: »Sporočite staremu biku tam preko, da če bi ne imel gnoja v očeh, bi moral že davno opaziti, da imam močvirje pred seboj, ki ga moram najprvo obiti!«

VS AK DAN ENA

»Spoštovane dame, nikar ne obupavajte! Po nekaj vajah boste vitkejšje od mene!« (Daj)

KVALITETNO BLAGO

je trpežnejše, zato tudi cenejše! Z obleko pa imate veselje le, če

Vam dobro pristojno

Obličite znano domačo tvrdko

DRAGO SCHWAB

LJUBLJANA, ALEKSANDROVA C. 7
kjer Vam strokovno postržejo po zmernih cenah

»Drago, tebi roji po glavi samo nogomet Stavim, da si že pozabil, kdaj sva se poročila.«

»Ah, ljubica. Natančno se še spominjam, da se je to zgodilo tisti dan, ko smo premagali nasprotnike s 3:1.« (Smehljivo)

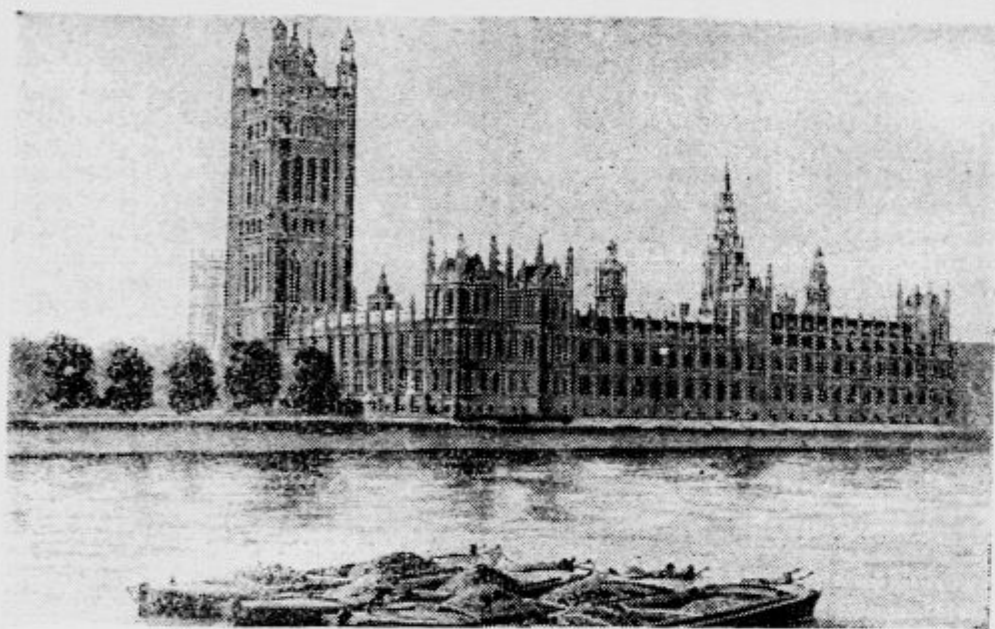
$\text{Li} = \text{litij}).$

V Londonu med vojno

Izgube mornarice in visoko število smrtnih nesreč na cestah — Anglija ima še vedno zmisel za humor

London, 20. oktobra. Zadnji teden je Anglija doživela prvi zračni napad. Vsi smo pričakovali, da se bo to začelo tukaj na jugu in vzhodu, pa so bili škoti prvi na vrsti. Tako jih je to presenetilo, da so celo sirene molčale, ki so zato tukaj, da tulijo, ko se bliža nevarnost. Tako ljudje povečini sploh niso vedeli, da je pravi sovražni napad, mislili so, da so vaje domačih letal. Stali so po cestah in gledali v zrak in se čudili hitrosti lovcev-letal. Drobci streliva so padali po edinburških ulicah, pa ljudje se še vedno niso ustrašili in zavabili, da je vojna tako blizu nad njimi. Menda je res,

jenoličino bencina za motoriste. Avtobusov je manj v prometu in še veliko manj privatnih vozil. Ulice, na katerih je bila vedno nepretrgana, dolga vrsta vozil, so zdaj večkrat prazne in ni več nikak problema, kako naj pešec prekoraci preko ceste. Tako se je izkazalo, da imajo prav oni, ki so že od začetka vojne domnevali, da bo popolna tema po vsej Angliji zahvala več žrtev kakor pa zračni napadi, proti katerim naj jih tema varuje. Vsaj prvi mesec je bilo tako, kako bo za naprej, pa moramo čakati, da vidimo, kako bo z zračnimi napadi. Verjetno pa je, da bodo zdaj le pustili malo več luči, posebno

Palaca angleškega parlamenta v Londonu

da pogumnim pomaga sreča, četudi so pogumni le, ker se ne zavedajo nevarnosti: nihče od civilnega prebivalstva ni bil niti ranjen, le mornarica je trpela izgube, kakor ste že gotovo čitali.

Mornarica je utrpela zadnji teden še večje izgube: potopil se je »Royal Oak« in z njim čez 800 mornarjev. Pravijo, da je bila to navadna brezbriznost tako varne, da se počutili za mrežami in minami med orkejskim otonjem, da se niso zavedali, da je podmornica v bližini, ko so čutili eksplozijo prvega izstreljenega torpeda, dokler se ladja 20 minut kasneje ni v trenutku preobrnila in potopila, ko so jo zadeli trije ali štiri drugi torpedi. Zanimljivo je bilo, ko smo slišali, da je našel smrt pri tej nesreči tudi admiral Blagrove. Znan mi je bil osebnost N. dolgo tega, kar sva govorila o naši Dalmaciji in jugoslovenskih mornarjih, ki jih je označil »tako inteligentne, da vam vsak govori menda pol ducata jezikov.«

Se druge nesreče vzemirajo Anglijo, ki so jih odkrili zdaj, ko gremo proti koncu drugega meseca vojne. V prvem mesecu je bilo več kot dvakrat toliko smrtnih nesreč na cestah radi prometa kakor lani ob istem času. In vse to pri veliki manjšem prometu, saj če smo pred nekaj tedni rekli, da se vojna malo pozna na zunaj v Londonu, se je to zadnje tedne zelo spremenilo, odkar so uvedli kazenske za ome-

motoristom, saj pešcem so že malo popustili, ko so jim dovolili, da lahko rabijo male svetilke, prej še tega ni bilo.

Ko smo zdaj toliko govorili o izgubah in nesrečah, se vam bo zdelo čudno, če vam začnem govoriti o angleškem humorju. Ali vendar je tako, da so tu tudi sedaj vsi humoristi; komedijanti, ki brijejo šale, karikaturo, ki rišejo za časopise pesniki in pevci veselih popevčev: vsi imajo dela čez glavo. V radiu začne s smehom na vse zgodaj in nehajo pozno. Časopisi so veseli, če se lahko ponašajo da priobčujejo karikature in smešnice. Umetniki, ki so do pred nedavnimi nastopali po operah, prirejajo dan za dnem koncerte po vojaških kasarnah po mestu in po deželi: vojakom v zabavo. Ker Angleži verjame, da je dobra volja neprecenljiva vrednost že v normalnih časih, a še veliko bolj v vojnih. Pravijo, da se vse lažje prenese, če se prenaša s smehom. V veliko veselje in zadovoljstvo jim je, da Nemci ne znajo uživati humorja, da ga zato ne znajo prav ceniti. Nekateri celo trdijo, da je to odločilo zadnjo vojno in najbrže računajo, da bo zdaj enako Humor pa tudi znajo — uživati saj se smejejo vsaki naivni šali in se te vesele kot otroci. Za glavno pesem nove vojne so na primer proglasili ono, ki poje o »perilu ki ga bomo razobesili«.

Lynx.

Trgovske in vojne ladje ter njih tonaža

Pri vojnih ladjah pomenijo tone njih resnično težo, pri trgovskih ladjah pa samo velikost tovarnega prostora

Zdaj, ko dan na dan čitamo vesti o potopitvah vojnih in trgovskih ladij, pogosto srečavamo izraze kakor displacement, tonaža ter bruto in neto registrske tone. Pod temi izrazi si laž težko kaj predstavljamo. Ve sicer, da pomeni tonaža neko mero, s katero se določa ladijska velikost, toda manjka mu merilo, da bi si lahko prav predstavljali njihove resnične dimenzije.

Tu je treba v prvi vrsti omeniti, da se vojne ladje normalno označujejo z drugo velikostno mero, kakor pa trgovske brodogojce. Vojna ladja je edinica, ki tvori s svojo posadko vred neki organizem, ki se časovno bistveno nič ne izpreminja, dočim so trgovski parniki v tem pogledu zelo labilni. Prazna trgovska ladja ima povsem drugo težo kakor pa zvrhoma nato-vorjena. Ze iz tega se vidi, da je pri trgovskih ladjah njih tovarnost, njih prostornina najbolj merodajna za presojanje velikosti. Če pravimo, da ima neka trgovska ladja n. pr. 1000 ton, pomeni to, da je njena njena teža, ki je lahko enkrat večja, drugič manjša, kolikor tovara pač ladja prevaža, marveč je v tej številki obsežena njena prostornina. Iz tega že tudi lahko sklepamo, da tona trgovske ladje ni težnostna, ampak prostorninska mera.

KAD JE SLUŽILA ZA MERO

Izraz tona je že precej star. Izvira iz srednjega veka in je nordijskega porekla. Stare hanseatske ladje, to je misljene na prvi vrsti trgovske mornarice starih nemških mest Hamburga, Bremena in Lübecka, so namreč merile svoje tovore na nekakšne sode ali kadi, ki so držale nekako po 120 do 180 litrov naše današnje mere. Te kadi — večinoma so z njimi odmerjali sol in vino, ki so ju vozili iz Francije in Španije v severne dežele — so imenovali tone. Ker je morala imeti v strogem redu hanseatske mornarice vsaka ladja število takih ton, ki jih je bila v stanju prevažati, natančno zabeleženo ali registrirano v skupnem mornariškem seznamu, so začeli označevati prostornino ali tovarnost ladij po »registrskih« tonah.

ČEVLJ IN TONA

Označevanje velikosti ladij po registrskih tonah, torej po njihovi prostornini, se je potlej ohranilo skozi vsa stoletja do današnjih dni. Razlika je le v tem, da je bila registrska tona kasneje malo drugače izbrana. Ko je namreč angleška vlada vplejala za vsa angleško trgovinsko mornarico obvezno izmeritev ladijske prostornine pri vseh tovarnih in potniških ladjah izvemrili manjših ribiških ladij, so vzel za osnovno mero prostorninski čevlj. Pri vsaki ladiji se na podlagi posebnih formul izračuna ves tovarni prostor v čevljih in to število deljeno skozi 100 pove potlej la-

dijsko prostornino v registrskih tonah. Registrska tona znaša torej 100 prostorninskih ali kubičnih čevljev.

Za nas cilnice, ki smo ne kakor Angleži v čevljih, vajeni računati v metriski meri, je bilo kasneje tudi izračunavanje ladijske prostornine vplejano po metriskem sistemu. Ladijska prostornina se izmeri na kubične metre in njih število deljeno z 2,83 da potlej ladijsko prostornino v registrskih tonah. Potemtakem znaša torej zaokroženo vzeto ena registrska tona približno 2,8 kubičnega metra.

CISTA IN KOSMATA »VELIKOST«

Zdaj je treba poudariti samo še razliko med bruto in neto registrskimi tonami. To nista nikakršni novi meri, ampak je v njih skrita sama porazdelba ladijskega prostora v tisti del, ki se lahko uporabi za tovar, ter v del, ki ga potrebuje ladja sama za sebe v obratu. Za računanje različnih prevoznih taks, kanalskih ter pilotnih pristojbin je namreč merodajna tista ladijska prostornina, ki se lahko založi s tovorom, od katere ima torej ladja svoj zaslužek, ne pa tudi tisti prostori, ki služijo za bivanje ladijske posade. Ako od celotne, od kosmate ali bruto prostornine ladje odštejemo ta del, ki je za ladjo nedonosen, potlej nam ostane njena neto ali čista tonaža. Od te je v prvi vrsti odvisna tudi ladijska vrednost. Jasno je, da imajo potniški parniki, ki potrebujejo poleg običajne posade tudi veliko število strelnega orožja, pri isti bruto tonaži manj neto ton, kakor pa tovarni parnik.

Merjenje ladij po njihovi bruto in neto tonaži je posel, ki je poverjen posebnim mornariškim uradom. Ladijska tonaža se potlej zabeleži v posebnem izmernem pismu ali certifikatu, ki velja za nekakšno osnovno legitimacijo ladje, s katero se lahko izkaže in po kateri se ji zaračunava tonaži različne pristojbine po lukah širom sveta.

Zanimivo je, da imajo poleg običajnega izračunavanja ladijske tonaže veljavnost tudi še posebni predpisi, po katerih zaračunavajo ladijsko tonažo nekateri prekipi in reke, ki so privatna last ali pa se vsaj vzdržujejo v privatni režiiji. Tako n. pr. velja za določitev neto tonaže ladij, ki plovejo skozi Sueški prekop posebno pravilo (sueško pravilo). Prav tako imajo svojo mero za določevanje tonaže tudi Panamski prekop, mednarodno donavska komisija ter mnogi prekipi in reke zlasti v nordijskih državah.

DEPLACEMENT —

ZPODRINJENA VODA

Pri vojnih ladjah, ki so kakor že rečeno po svojih izmerah in tovoru popolnoma stalne, je seveda njih prostornina po-

stranskega pomena in se zaradi tega tudi njih velikost ne določa na tej osnovi, ampak samo po njihovi celotni teži. Ker je teža ladje zmerom enaka teži vode, ki jo ladja izpodrine, se vzame prav ta izpodrinjena voda — »displacement«, kakor se s tujko imenuje ta efekt, kot osnova za ladijsko velikost. Tisočtonska vojna ladja torej nima prostornine tisoč ton ali približno 3000 kub. metrov, ampak znaša toliko le njena celotna teža.

Med trgovsko in vojno ladjo iste tonaže je lahko zelo velika razlika, odvisna od

tega, kako je ladja grajena. S težkimi oklepi zavarovana 10.000-tonska oklopna križarka je torej po vnanosti mnogo manjša od enako velikega trgovskega parnika. Prav tako se tudi posamezne edince vojne brodovja iste tonaže lahko po velikosti zelo razlikujejo med seboj, po tem pač, koliko teže odpade pri tej ali oni na teže njenih oklepov. Težke oklopnice, bojne in linijske ladje se nam zde na oko zmerom dosti manjše od trgovskih parnikov iste tonaže.

Vesti iz češko-Moravske

Znamka z nebotičnikom — Milijonska Praga — Podpore za novoporočence — Denar in zastava protektorata Izjava županov nemških mest

Kakor javljajo praški listi, bo v kratkem izdana nova znamka protektorata Češke in Moravske za 3 krono. Na znamki bo upodobljen del Batjevega mesta Zlina z upravnim poslopjem Batjevega podjetja. Ta zgradba je najvišji nebotičnik v srednji Evropi in ima 16 nadstropij. Nova znamka bo prva v Evropi, ki ima sliko nebotičnika. Prestolnica Praga je pretekli dni dosegla prvi milijon prebivalcev. Velika Praga je še pred letom štela okrog 900.000 duš, zaradi političnih izprememb pa se je tok nalistve osredotočil proti prestolnici, koje prebivalstvo se je z vsem tem tokom toliko pomnožilo, da je preseglo milijonsko število. Samostojnih domačih gospodinjstev je v mestu nekako 310.000, ako pod tem razumemo samostojno stanovanje, najeto naravnost od hišnega lastnika.

Posebna komisija mladinskega odseka Narodne zajednice je pokrenila prostovoljno pomožno akcijo pod geslom »Mladi sebi«. Vodstvo te akcije bo dajalo enkratno podporo po 1000 kron mladim parom za neobhodne potrebe o priliki poroke. Kdor bo prošil za to podporo, mora izpolniti naslednje pogoje: zaročenca morata biti telesno in duševno zdrava in člana češke Narodne zajednice; noben od njih ne sme biti star nad 30 let in njun mesečni dohodek ne večji od 1000 kron. Sredstva za te podpore si bo mladina Narodne zajednice nabavljala sama. Češka mladina iz bogatejših slojev bo podprla novi sklad z znatnimi prispevki, pa tudi sicer bo mladina sama skrbela, da sklad ne usahne. Obenem bo

imela nova akcija v programu propagirati smisel za rodbino in zakonsko življenje.

Ko se v protektoratnih deželah pred mesecem dni raznesli glasovi, da bo češka krona ukinjena in da bo kot plačilna vrednota uvedena tuda na Češkem in Moravskem nemška marka, so vlagatelji začeli dvigati svoje prihranke pri bankah in hranilnicah. Nastal je pravi naval na denarne zavode, ki pa se je poleg, bržko je z uradnih mest prišlo zagotovilo, da so gotovnice o izpremembi valute brez podlage.

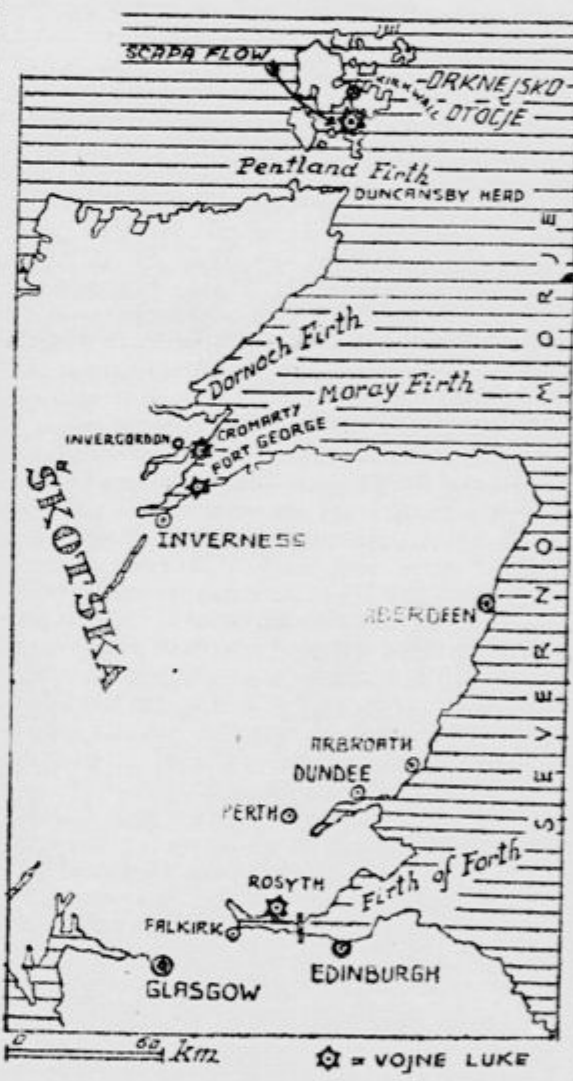
Vlada je nedavno izdala zakon, ki spreminja dotedanji grb in zastavo. Nova zastava bo belo-rdeče-modra v treh enako dolgih pramenih, pravokotnih k drogu. Mali grb bo imel samo češkega srebrnega leva na rdečem polju, veliki pa bo razdeljen na štiri polja, na dveh poljih je češki lev, na dveh pa šahovski polje Moravske.

Mestni magistrat v Lutemecih odločno zavrača vesti nekaterih zapadnih listov o nemirih, ki so baje prošli teden izbruhnili v mestu. Res je na vsej stvari: le to, da je odposlanstvo nemških mater zahtevalo na županstvu povišanje obroka živil na posamezno osebo in da je prošnja odposlanstva podprla večja množica semšljenj. Vendar pa tudi pri tej priliki javni red ni bil porušen. Najbolj se litomeški župan zavaruje proti trditvi, da bi bile nemške matere nemških Litomefic klicale: »Hočemo nazaj Češkoslovaško!« Slične objave so dali tudi župani iz Liberca, Opave, Podmoklov in Karlovih Varov.

Oporišča angleške mornarice na Škotskem

Škotska pokrajina, ki zavzema severni del Britanskega otoka, je močno pripravna za zatočišče bojnih ladij. Razčlenjena obala ima mnogo globokih zalivov, številni otoki nudijo brodovju ugodna zaklonišča, prelivji med njimi pa omogočajo svobodno kretanje. Mornariška oporišča se dajo v teh krajih dobro zavarovati in utrditi. Vrh tega je zračna oddaljenost od Nemčije večja kakor pri drugih lukah, ki bi se prišle v poštev kot oporišča vojne mornarice. Vrhovno poveljstvo angleške mornarice je zaradi tega v škotskih lukah zbralo velik del onih ladij, ki jih drži v rezervi ali pa jih pripravlja za kak podvig na morju.

Po nemških napadih sta v zadnjem času postali znani zlasti dve taki zbirališči. Prvo je Scapa Flow prav na severu na Orknejskih otokih, drugo pa bolj južno v zalivu Firth of Forth. Nemški napadi so pokazali, da tudi ta, že od narave dobro zavarovana oporišča niso varna pred napadi ne pred letalskimi, niti ne pred podmorniškiimi, če vodi podmornico drzna posadka. Verjetno je, da se bodo sedaj, ko vse kaže na poostreitev vojne, taki in slični nemški napadi češče ponavljali. Da se bodo naši bralci lažje znašli pri morebitnih poročilih o napadih, prinašamo danes tale zemljevid, na katerem so mornariška oporišča posebej označena.

Agrarna reforma na Siciliji

Kakor posnemamo po italijanskih listih, so preteklo soboto začeli na Siciliji uradno izvajati veliko agrarno reformo, ki jo je pred meseci napovedal predsednik italijanske vlade Mussolini. Delo, ki bo pomenilo popolno preobrazbo dosedanjega socialnega, gospodarskega in tudi demografskega položaja na otoku, se je začelo v navzočnosti tajnika fašistične stranke Staraceja in nekaterih članov vlade.

Starace je imenoval agrarno reformo na Siciliji »revolucionarno dejanje fašistične Italije.« V nasprotju z gradnjo novih mest v Pontinskem močvirju in v nasprotju z raznimi melioracijskimi in izsuševalnimi deli, gre tu za reformo zastarelega socialnega in gospodarskega sistema, ki je ovrnil sleherni razmah poljedelstva. Izdelani so podrobni načrti za daljšo dobo, da se odstranijo vse naravne ovire napredka kakor pomanjkanje vode in golčave, obenem pa odpravijo tudi vsi socialni nedostatk, ki izvirajo iz prevladovanja veleposredniškov latifundistov nad poljedelskimi delavci, ki so stanovali doslej večinoma v mestih, ta-

ko rekoč odtujeni zemlji, ki so jo obdelovali. Zato je v programu predvidena predvsem gradnja kmetijskih domov v neposredni povezanosti z zemljo. Po vnaprej izdelanih načrtih bo v petih letih zgrajenih 10.000 novih kmetijskih hiš, na novo preurejeno pa bo skupno nad pol milijona hektarjev zemlje. Država bo najprej izvedla ona javna dela, ki so pogoj nadaljnjega razvoja na novih socialnih osnovah: gradila bo ceste, napeljavala vodovode in pogozdovala teren. Posedniki pa bodo morali nato poskrbeti za izboljšanje zemeljske donosnosti s pravi namakanjem ter s primernim obdelovanjem, ki je doslej zelo trpelo. Za opremo domov in gospodarstev je država zagotovila izdatna posojila, da ne bi novo delo propadlo zaradi pomanjkanja sredstev pri posednikih.

Kakor pišejo italijanski listi, bo v prvem delovnem letu zgrajenih okoli 2500 novih kmetijskih domov. Prva dela po tem načrtu so se začela v soboto, in sicer istočasno na kakih 100 krajih.

Nekaj podatkov o Nemcih v Rusiji

»Neue Zürcher Zeitung« objavlja o Nemcih v Rusiji nekaj zanimivih podatkov, po katerih posnemamo:

Naseljevanje Nemcev v Rusiji se je začelo pod vladno cesarice Katarine II. (1762 do 1796). Med leti 1764 in 1773 se je zaradi raznih ugodnosti, ki jih je cesarica nudila, naselilo na obeh bregovih Volge med Saratovom in Samaro okoli 50.000 nemških kmetov iz Württemberga, Hesena, Pfalza in Alzacije. Med leti 1854 in 1874 so pomnožili te nemške kolonije ob Volgi še Menoniti iz zapadne Prusije. Pod carjem Aleksandrom I. (1801—1825) in njegovim zelo liberalnim ministrom Speranskim so se še ponprej naselili mnogi Nemci tudi v južni Rusiji, zlasti v vzhodnem delu polotoka Krima. Med tem, ko so Nemci ob Volgi polagoma prevzeli ruski ob-

činski sistem »mir«, so Nemci na Krimu v glavnem ostali pri zasebnem posestvu. V vsej južni Rusiji so tik pred svetovno vojno našli okoli 325.000 nemških naselencev, na Krimu pa je bilo še leta 1926. še 43.000 Nemcev.

Krimski Nemci so pod sovjetskim režimom prišli pod Tatarsko republiko, Nemci ob Volgi pa imajo svojo samostojno sovjetsko republiko, ki je seveda povsem prirojena sovjetski ustavi in mora poslušati navodila iz Moskve kakor vse druge sovjetske republike. Nemška republika ob Volgi je kmetijsko še zelo primitivna. Njeno glavno mesto je Pokrovsk, ki se sedaj imenuje Engels in ki šteje komaj 30.000 prebivalcev. Drugo največje mesto v republiki je Maršstadt, ki pa šteje le nekaj nad 15.000 prebivalcev. Po štetju leta 1931.

je v nemški republik ob Volgi skupno 425.000 Nemcev, ki žive v okoli 300 kmetijskih kolonijah. Iz strahu pred strožjim izvajanjem kolhoznega sistema je leta 1929. mnogo nemških kmetov zbežalo iz republike. Nekateri so odšli v Ameriko, drugi pa so se umaknili moskovskemu nadzorstvu v Sibirijo, in sicer v kraje, kjer so bili že od 18. stoletja dalje zaposleni nemški rudarji. Tako so sčasoma nemške naselbine v Sibiriji, ki segajo tja do Tihega oceana, narasle na okoli 500 in štejejo 109.000 duš. Med izseljenci iz republike ob Volgi so bili seveda v glavnem samo zastopniki starejših generacij, medtem ko so mlajši vztrajali na svoji grudi.

Vatikansko glasilo

o selitvi Nemcev

»Osservatore Romano« zelo ugodno tolmači italijansko-nemški sporazum o preselitvi Nemcev iz Južne Tirolske. Pravi, da pomeni prijateljski sporazum med Italijo in Nemčijo v tem vprašanju razumevanje za vse plati problema in da odgovarja harmoniji med najbolj naravnimi čustvi (ljubezen do rodne grude in ljubezen do lastnega naroda) ter odstranjuje zato sleherni vzrok bodočih sporov. List nato nadaljuje:

»Medtem ko je vrnitev v domovino za vse rajševske državljane, ki samo prebivajo na Južnem Tirolskem, obvezna, je izselitev nemških tujerodcev, ki so italijanski državljani, samo prostovoljna. Gre torej za izbiro, ki daje tolažbo, da se sleherni odloči za boljše po svojem svobodnem preudarku. Kdor pa se bo odločil, da ostane tokraj mej, postavljenih od Boga na Alpah, ne bo mogel zanikati, da dolguje velikodušnosti italijanske vlade to, kar je zase smatral za najdražje in najboljšo. To bo zanj nagib popolne lojalnosti do države, ki bo tudi z državne strani za služila polno in iskreno razumevanje.«

Omejitev voženj s taksijski v Nemčiji

Nemški minister notranjih del je odredil, da morajo v bodoče soferji avtotaksijev v naprej vprašati osebo, ki se želi peljati z njihovim avtomobilom, za namen in cilj vožnje. Ako gre le za zabavo ali udobje, mora sofer vožnjo odkloniti. Prav tako ne smejo soferji avtotaksijev voziti po cestah, kjer vozijo tramvaj ali avtobus.

Nemški listi pravijo, da bodo s tem odlokom nezadovoljni razni ljubitelji udobnosti in na ljudje, ki se radi ponašajo z avtomobilskimi vožnjami pred drugimi. Toda ti ljudje se bodo že morali navaditi na to, da je treba živeti v času vojne, to je s čim manjšo udobnostjo in čim večjimi žrtvami v korist skupnosti.

Zadovoljni Slovaki

Nemški listi objavljajo izjavo novega slovaškega poslanika v Berlinu Matusa Cernaka, ki je dejal med drugim:

»Danes govorim po svetu toliko o nemškem imperializmu. Naše izkušnje z Nemčijo so ravno obratne. Slovaki smo dosegli najvišjo stopnjo svojega razvoja ravno s pomočjo Nemčije in njenega velikega voditelja. Najnovejša zgodovina Slovaške dokazuje, da lahko živi v Nemčiji v prijateljstvu in miru tudi najmanjši narod na svetu, samo če to res iskreno hoče. Naši življenjski interesi so najbolj spoštovani baš od Nemčije. Slovacom so pomagali do tisoč let starih pravic ne Čehi, Madžari, Francozi ali Angleži, temveč samo Nemci. Slovaki narod se je že in se bo še izkazal vrednega naklonjenosti velike Nemčije. Zato smo se že borili ramo ob ramo z nemškimi vojniki ter jim pomagali razbiti v poljski vojni staro krivico in obnoviti poštene pravice.«

Lov na podmornice

Enolična je stražna služba na lovcih na podmornice. Dneve in tedne je treba čakati na nevidnega sovražnika. Videti ga ni, mogoče ga je z občutljivimi podmornskimi prisluskovalnimi pripravami samo slišati. Posamič ali v iskalni vrsti plovejo lovci. Na morju ni vedno sončno. Kadar biča veter vodo in dobe valovi bele grive, se potaplja nosovi lovcev globoko v vrtnočasto vodo, valovi se razbijajo s trščem proti ladijskim stenam, čez krov prši bela pena do poveljniškega mostu.

»Podmorski šumi na 240 stopinj!« Iz prisluskovalne kabine vodilnega broda prihaja sporočilo do poveljnika krdele. »Alarm!«

Takoj zatulijo sirene in zvoje moštvo k bojnimi položajem. Bliskovito dečujejo signalne naprave, zastave se dvigajo in dajejo ostalim lovcom smer. »Stroji — s skrajno silo naprej!« Jekleni trup se stresa, težko se obrača v valovju v novo smer. Poveljnik stopi h govorniki cevi: »Inženir vodja — še več obratov!« — »Stroji tečejo z najvišjim številom obratov, je odgovor. Prisluskovalce sporoča poveljniku neprestano svoje meritve. Lovci vzijo proti sovražniku. Radiotelegrafist je med tem poklical brod. Odgovora ni — torej biti mora sovražnik.

Specialist na krovu pripravlja bombe, nastavlja jih na globino. Sedaj je moralo krdele obkrožiti sovražnika. S periskopom in svojo prisluskovalno napravo je gotovo že opazil naval nasprotnikovih ladij. Šel je v globino. Njegovi stroji so se ustavili, da jih ne bi mogel kdo slišati.

Signal vsemu krdelu. Z mosta spuščajo bombe. Pljuskajoč padajo v vodo. Čez nekoliko sekund se oglasi votlo podmorsko grmenje. Ladijsko telo se stresa. Nekoliko sekund pozneje drug grom, druga, tretja bomba se je razpočila. Visok in širok val se dvigne, dvigne tudi ladjo, odpojuje naprej in se izgublja v drugih valovih. Krdele lovcev nadaljuje pot, en sam lovec ostane zadaj.

Na krovih močje ostro opazujejo. Tam so se dvignili vodni mehurji, na površini se je prikazala velika, temna oljnata lisa. Lovci se usmeri proti njej, da sovražno podmornico dokončno uniči. Če bi se navzile poskodban dvignila iz lastne moči.

Za mostvo ima lov na sovražne podmornice še neki dobri zaključek. Sila eksplozivnih vodnih bomb ubije številne ribe. Potegnejo jih na krov, v kuhinji pa zakurijo pošten ogenj.

Univerza v Madridu zopet posluje

Madridska univerza je te dni po treh letih zopet odprla svoja vrata slušateljem. Otvoritev je bila izvršena z velikimi svečanostmi.

Kaj znači ofenziva na utrjeni fronti

Gorostasne in strašne, toda resnične številke

Razna znamenja kažejo, da se nemško vrhovno poveljstvo resnično pripravlja za odločilni udarec na zapadnem bojišču. Vodilni francoski in angleški vojaški krog resno računajo z nemko ofenzivo. Za vsak slučaj pa se pripravljajo tudi vojske Švice, Belgije in Nizozemske, da v grozečem viharju obranijo nevtralnost svojih držav.

V velikih pomladanskih ofenzivah leta 1918. je uporabljal takratni nemški vojskovodja Ludendorff poldrugi milijon mož. Poraba vojnega materiala pa je pri velikih vojnih operacijah toliko, da si jo je kar težko predstavljati. Še sredi XIX. stoletja je zadostovalo okoli 90 kg municije za onespobjenje enega sovražnikovega vojaka za nadaljnje bojevanje konec svetovne vojne pa je bilo za to potrebnih že 900 kg municije. Kolika je ta količina danes v moderni tehnični vojni, se še ne ve, gotovo pa je še neprimerno večja.

Po londonskih podatkih imajo Nemci sedaj na razpolago 15 divizij ob nizozemsko-belgijski meji, 75 do 80 divizij nasproti francosko-angleški fronti (od teh čez 30 v sektorju Pirmasena) in končno 12 divizij ob švicarski meji. Skupaj bi torej znašala nemška ofenzivna vojska okrog 110 divizij t. j. 2.200.000 mož operativne vojske.

Ofenziva se kakor v svetovni vojni tudi danes pričinja z bobnajočim ognjem topništva. Za to je potrebnih najmanj 140 topov na en kilometer sovražnikove obrambne črte. Ofenzivni velkopotezni sunki obsegajo v moderni vojni 30 do 60 in tudi več kilometrov. Tako so izvršili Nemci 21. marca 1918 napad na dolžini 60 km zavez-

niške fronte s 6000 topovi vseh mogočih kalibrov. Še bolj gosto so koncentrirali topništvo Francozi pri svojem napadu na nemško obrambno črto ponatle leta 1917, ko je na odseku 40 km bruhale ognji in jelo 5500 topov nepretrgoma 11 dni in noči.

V svetovni vojni so izračunali, da je potrebno za razrušitev enega metra dolžine utrjenih sovražnikovih postojank od 5 do 6000 kg granat. Leta 1918 so porabili francoski topničarji sleherni dan 2.750.000 lahkih in nad 10.000 težkih granat. Povprečno se računa, da porabi divizija v vojnem stanju na dan 32 vagonov artilerijske municije, 10 vagonov streliva za strojnice in puške, 10 vagonov živih, 15 vagonov inženjerskega materiala (lesa, betona, bojeve žice, strešne lepence itd.) ter 15 vagonov raznega drugega gradiva, skupaj torej 85 vagonov raznega materiala, vsak dan, kadar je v boju.

Pri večjih ofenzivnih podjetjih je angaziranih v bojni liniji najmanj 40 divizij, ki porabijo na dan najmanj 3280 vagonov raznega materiala, to je okrog sto vlakov. Treba pa je računati da trajajo velike moderne ofenzivne bojne operacije po več tednov.

Finančni stroški velike ofenzive prehajajo v astronomski številke. Moderna ofenziva večjega obsega stane danes najmanj svojih 5 do 6 milijard dinarjev. V tem pa so vrčunali samo materialni stroški brez izgube tisocev človeških življenj. Ofenziva velikega obsega so v svetovni vojni zahtevale do 150.000 mrtvih in od 200.000 do 250.000 ranjenih vojakov.

da je imela GM v preteklem šolskem letu 118.815,50 din dohodkov in 118.371,25 din izdatkov. Prebitek je torej znašal 444,25 din. Šolski nadzornik GM prof. Fink je omenil, da poučujejo na zavodu sledeče predmete: violino, klavir, solopetje, glasbeno teorijo, mladinsko petje in ansambelsko igro godalnega orkestra. Pouka klavirja se udeležuje 60, violine 33 in solopetje 6 odstotkov gojencev in gojenk. Po poročilu gospodarja ravnatelja Jeriča o izpremembah v inventarju je ravnatelj Karlo Sanein prikazal glasbeno vzgojno delovanje zavoda, ki je vseskozi sistematično, tehtno in uspešno. Smisel za glasbeno kulturo širi v Celju tudi nova vojaška godba, s katero bo orkester GM sodeloval. Na predlog pregledovalca računov direktorja Mravlja je prejel odbor razrešnice s pohvalo. Nato je bil soglasno izvoljen dose-danji odbor s predsednikom dr. Milanom Orožnom na čelu. Pri slučajnostih se je direktor Mravlja v imenu celjske gimnazije zahvalil GM za lepo sodelovanje z gimnazijo in se priporočal za nadaljnjo naklonjenost. Glede na veliko, pomembno in uspešno delo zavoda je podčrtal nujno potrebo, da bi država, banovina in samoupravna oblastva sploh čim bolj podpre Glasbeno Matico v Celju in ji tako omogo-čile čim večji razmah.

Zanimiv političen proces v Beogradu

Pred beograjskim sodiščem je bila te dni zelo zanimiva razprava o tožbi bivšega poslanca JRZ dr. Vorkapčica proti beograjskemu novinarju dr. Ivanu Nevestiću. Oba sta se sprla v neki kavarniški debati. Med prepričkom je zabrusil Nevestić Vorkapčicu med drugim: »Nimate pravice braniti srbstva, ker ste v Parizu hodili za Ante Pavelićem, katerega agent ste bili, sedaj pa ste zaobrnilli«.

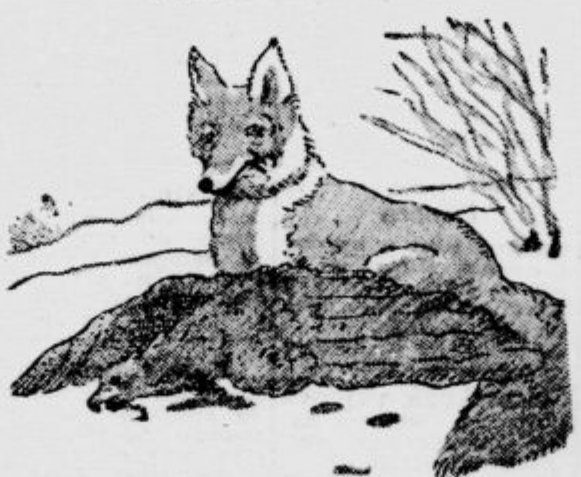
Toženi dr. Nevestić je izjavil ob pričetku razprave, da se ne čuti krivega. Opisal je nato incident, ki je predmet tožbe. Pri razgovoru o sporazumu med Hrvati in Srbi je dr. Vorkapčic zatrieval, da ne bodo Srbi iz Like nikoli odobrili sporazuma v sedanjih obliki. V odgovor mu je dr. Nevestić dejal, da se bo obesil sredi beograjskih Ter-daj, če bodo Ličani še kdaj izvolili Vorkapčica za svojega poslanca. Dr. Vorkapčic mu je odgovoril z zelo krepkim izrazom. Nato se je dr. Nevestić še bolj razburil ter vzkliknil: »Vi ste bili agent. V Parizu ste letali za nekim Pavelićem, sedaj pa hočete braniti srbstvo«.

V svojem zagovoru je dalje podal dr. Nevestić politično biografijo bivšega poslanca dr. Vorkapčica, ki je prišel svojo politično kariero l. 1931. Takrat je odšel v Prago kot stipendist. V Pragi je napisal brošuro »Zedinjena revolucionarna omladina«, zavoljo katere je bil pozneje sedanjí direktor »Gospodarske sloge« dr. Rudolf Bičanić aretiran, ko jo je poskušal spraviti preko meje v Jugoslavijo. Iz Prage je odšel dr. Vorkapčic v Pariz, kjer je stopil v zvezo s pokojnim Svetozarjem Pribičevićem. Iz Pariza je odšel preko Carigrada, kjer se je takrat mudil voditelj makedonskega Vojvode Vanča Mihajlov, v Sofijo, kjer pa je zahteval jugoslovensko poslanstvo njegovo izročitev našim oblastem. Med tem je bil namreč zaradi svoje brošure »Zedinjena revolucionarna omladina« obsojen na 5 let črke. Leta 1936, za časa dr. Stojadinovičevega režima je bil pomiloščen, po mnenju obtoženca dr. Nevestića zato, ker je prej javno oklevetal svojega dobrotnika, Svetozaria Pribičevića. Ko se je vrnil dr. Vorkapčic v Jugoslavijo, se je predstavljal kot levitar in dopisnik francoskih levitarskih listov. V tem svojstvu je stopil v stik z dr. Mačkocom in drugimi voditelji opozicije. Na drugi strani pa se je tudi vedno bolj približeval JRZ in njenemu takratnemu šefu dr. Milanu Stojadinoviću, o katerem je pisal celo funaške pesmi ter jih širil po Liki in Baniji.

Po obtožencu dr. Nevestiću so bile zaslišane še številne priče, med njimi dr. Nikola Lalić, ki je izjavil, med drugim, da je bil dr. Vorkapčic odpuščen kot dopisnik nekega francoskega levitarskega lista, ker je preje sporočil vsebino neke dr. Mačkove izjave dr. Milanu Stojadinoviću, kakor pa redakciji, kjer so bili zaradi tega prebrani, da je agent režima.

Po zaključnem govoru dr. Vorkapčica, ki je podrobno pobijal navedbe obtoženega dr. Nevestića, je sodišče obsodilo dr. Nevestića pogojno na tri mesece zopora in plačilo sodnih stroškov, z utemeljitvijo, da se mu dokaz resnice ni posrečil. Dočim se je tožitelj dr. Vorkapčic zadovoljil z obsodbo, je najavil obsojeni dr. Nevestić priziv.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

de in to je v mesecu juniju in juliju. Takrat se zgodi, da lisice odnesejo iz ene vasi tudi po 20 kokoši, ki so vredne recimo 500 din. Če ljudje pazijo in kokoši skrbno zapirajo v nevarnih mesecih, ta škoda odpade. Skozi vse leto, vsako noč pa lisice stikajo po poljih in gozdovih in love miši po vseh rjavah, travnikih in gozdovih. Iste lisice, ki so unčile recimo za 500 din kokoši, kar se pa lahko prepreči ali vsaj zniža, pa uničijo na tisoče miši in tudi mnogo škodljivih golazni. Nastane vprašanje: kaj je bolj primerno, da pazimo na kokoši v onih nevarnih mesecih in pustimo lisice, da jedo miši, ali pa pustimo miši in preganjamo ter zastrupljamo lisice celo poleti, ko tudi kozuhovina ni nič vredna.

Da je resnica, da lisice užijejo veliko število miš, se lahko kaj hitro prepričamo. Nikjer se tako lahko in hitro ne ujame lisica, kakor na sveže izorani njivi.

Mladi na delu ob meji

Bežni obiski v počitniških delovnih taborih študentov in študentk v krajih na severni meji

Delovni tabori ljubljanskih visokošolcev so v letošnjem poletju zaveli velik obseg. Marsikaj je bilo dobrega, gotovo nekaj tudi slabega. Treba je napraviti bilanco, še bolj pa je potrebno obvestiti javnost o tem, kar so mladi pri tem videli in slišali. Evo, kaj hočemo povedati:

Zgodovina teh študentskih prizadevanj ni obširna, tri ali štiri leta komaj je od prvega tabora. Bile so visokošolske prve, vsa čast jim! Skupina študentk je na iniciativu Zlate Pirnatove delovala v Belokrajinu in to z uspehom. Šele potem so se zganili fanteje. Zlasti bivše akad. društvo »Jadranc« je prirejal 14-dnevne taborne na Kočevskem. Stvar je postala zrejša v preteklem letu, ko so taborile visokošolke pri Kapli nad Marenbergom, člani »Jugoslavi-je« v Lokavcu pri Apačah in akademski Branibor pri sv. Danijelu nad Prevaljami. V lanskem poročilu o taboru pri sv. Danijelu sem napisal, da je pomen teh narodnoobrambnih in delovnih taborov zlasti v tem, da se posamezniki in skupine mladih ljudi vzgoje in pridobe za delavce v narodno-obrambni smrti. Dokazi so tu: v l. 1938 trije tabori z 21 udeleženci, v l. 1939 deset taborov s preko 100 udeleženci. Med mladimi je narodno-obrambno delo oživilo in z njim splošna razgibanost na univerzi, kjer je doslej delovala desetletje le akademska CMD. Danes je organizacij več, vse pa delujejo enotno in skupno v akad. narodnoobrambno sveto.

Čez sto mladih ljudi je bilo letos na taborih: nad Prevaljami so jih Ljese sprejele in nerade pustile; v dravski dolini, v skrajnem koncu so bili v Libelcih; v Marenbergu dekleta, pa v Gradišču, pri Mariji Snežni in v Stogovcih, doli v Halo-zah pri sv. Duhu in spet v Kamovih na Ravenskem in v Adrijanih na Gorickem — Prekmurje. Kočevja ne smemo pozabiti: v Smuku in Brigi je bila »Jugoslavija«.

Ljubljana je bila tu in tam preobložena nabiralec in nabiralk. Naj ji ne bo žal tega, kar je dala! Sicer jim pa ni bila preveč naklonjena. Vsa čast pa našim založbam, knjigarnam in lekarnam! Če bi ljudje vedeli, kako težko je človeku, ki ima le dva tučata krtačca, nekaj mila, perila, ovojev in zavoj kekvov za sto pričakujočih malih glav, za silo oblečenih ali bolje: slečenih, bi bili bolj radodarni.

Ta ali oni bo morda vprašal, kaj smisel imajo ti tabori študentov? Vemo, da mladi ljudje, ki sodelujejo pri njih ne bodo izboljšali razmer čez noč, niti poravnali kmetskih dolgov ali zgradili novih vasi, toda prav gotovo bodo mnogo dobrega storili, zlasti ono majhno, podrobno delo, ki ne daje slave, ki pa je najbolj potrebno. Revnim kmetom in delavcem, ljudem, ki so od vseh zapuščeni in izkoriščani, viliti več samozavešni in ponosa, dokazati jim, da neko misli z njimi in hoče popraviti v bodoče nadloge in krivice, to je morda glavna naloga. Nič manj ni važna vzgoja mladih, kajti točno poznanje gospodarskih, socialnih razmer na vasi, pravilno pojmovanje odnosa inteligence do kmeta in delavca, je edina pot, ki vodi do pravilne vsmeritve generacije mladih in s tem posredno do izboljšanja obstoječih razmer.

Bilo bi še drugih razlogov: higiena, prosveta, skrb za deco, a menim da sta prva dva dovolj, skupaj z važnim momentom narodne samoobrambe.

Zgodnje jutro je še in naša Ljubljana še spančica. Napolnili smo »samodre« za raznimi dobrotami in koristnimi stvarmi, ki so jih naši tovariši pričakovali, in le s težavo smo se tudi sami skobacali v »Olimpijo«.

Pravim, da smo se dobro otovorili, a bilo je še vse premalo. Saj imamo kraje, kjer vladajo malarija, tifus, jetika; kjer stoji sredi vasi močvirja, kjer ima kmet le par orolov zemlje, ki ne more preživeti 10, 12 lačnih ust, poleg pa se še zmeraj razprostrirajo veleposstva. Mnocih mladih, dela željnih rok mora ven, v tujino, na sezonsko delo, da se vrne pokvarjena in otudjena; asanacija vasi je le blizu Ljubljane, tu ni nikjer vodovoda, vse vodnjake do štirikrat na leto zalije voda, ki poplavi tudi gnojšča. Statistika pravi, da je vsako leto pogosta suša in slana, kaže pa tudi, da ni v kraju nobene — gostilne!! In da se kmetje z učiteljem mučijo za boljše kvaliteto živine in uspeva jim, kljub vsemu, kar jih tepe. To je volja in ogromen napor ljudi, ki si hočejo lepšega, človeškega življenja. Petišovci so to, vas blizu Lendave. Pa takih Petišovcev je več, posejani so širom Slovenije, kjerkoli gledaš, povsod jih najdeš. Le oči odpri in srce mora biti iskreno!

Libelci so tu. Prišli smo nenapovedani, a nekaj kosila bo tudi za nas. Tovariši imajo nešteto vprašanj. Čujemo tudi pritožbe na račun kuharic in smo mnenja, da

je kritika dobra in koristna, biti pa mora stvarna in dobrohotna. Biba je šel enkrat predaleč, rešil se je iz zadrege in jo pobral na obed v krčno. Nič drugega!

Libelci stoji tik državne meje, v skrajnem koncu dravske doline, ki je še pripadla Jugoslaviji. Pred vojno so težile na Labud, danes se naslanjajo na Dravograd, ki pa je dosti oddaljen. Obmejni promet je zastal, pridelki se težko prodajo. Kraj je na oko prijeten, visoke, prostorene hiše izpred vojne; danes pa so prazne in v škodo, zgradarina se računa po obsebnosti. Skoraj vsi kmetje so zadolženi in to precej. Vzroki so različni, izvirajo tudi iz vojnih časov. Mnogo škodo je povzročil sicer uspeši poskus upeljati gojitev hmelja. Letine so bile odlične, prav tedaj pa so cene padle, investirani kapital se ni mogel amortizirati in posledice vidiš v zemljiški knjigi. Treba bo najti način, da se pasivnost zmanjša. Tudi tu velja; pomagaj si sam! Naši fantje so imeli težave radi brezbrzičnosti ali konservativnosti zlasti kmetskih. Trud g. upravitelja in gospe je bil vsa dolga leta skoraj zaman. Na šoli manjka mlajša moč, za dva človeka je dela absolutno preveč, saj je šolski okoliš obširen, otrok zelo veliko in organizacija kmetijskih in gospodinskih tečajev vzame ves preostali čas.

Če bi ta ali oni popotnik zavel v Libelce, bo živel poceni in mirno, v Dravi se lahko skuplje in izletov ima dovolj; na Strojno, odkoder se odpira pogled na Podjuno in ob jasnem vremenu zagleda temni Dobrač tam daleč. Sv. Danijel lahko obišče in naprej, na sivo Peco se bo spravil, kdor rad hodi. Tudi Urška gora in Rimski vrelci pri Guštanju, Mežica z rudnikom in krasnim kopališčem niso daleč.

Taborjani so se dobro razumeli z ljudmi, ob četvi so bili pridni, dekleta so vezala snope, nič manj niso delali fantje. Ta ali oni poreče, da je vse to čisto lušno in zabavno. Le naj gre drugo leto z nami, prav radi ga vzamemo, če bo vzdržal! Včasih je treba spati na tleh, zgodaj vstaneš in hajd na polje ali pripravljaj predavanje za zvečer, otroci tudi hočejo, da je nekdo z njimi. Koliko truda daje priprava na akademijo. Nastopili bodo z izbornimi recitacijami in drugim, utenje ne gre tako hitro — biti moraš potrpeljiv in imeti razumevanje za te uboge malčke, ki ne poznajo zabave mestnih otrok. Pred kosilom dobiš doma gospodarja — prav rad se bo zapletel v pogovor tudi če ima delo. Vse ti bo povedal, kar želiš izvedeti, pa le počasi in nezapujno, če nisi bil večkrat z njim. Čutiš kako malo zaupanja ima preprosti človek do inteligence. Prvo vprašanje je navadno — ali boste davke povišali? Zbirali smo namreč podatke za anketo Hilgenskega zavoda, pa tudi zase, ker morajo pač biti mladi ljudje poučeni teoretično in in praktično o razmerah na vasi. Nekdo bodo prišli na odgovorna mesta; če ne bodo poznali ljudstva, bo vse njih delo papirno in škodljivo. Precej neznana stvar je, da se ogromno ozemlje pri nas še vedno nahaja v rokah nekmetov. Zlasti advokati imajo tudi mnogo zemlje v rokah. Tu v dravogradskem srezu smo zasledili primer prehajanja zemlje v roke človeka, ki je pred 10 leti prišel praznih rok, danes pa ima več posestev, hiš in vil.

Vzeli smo slovo od Libelci. Toda preden gremo naprej ne smemo pozabiti na g. upravitelja Močnika in gospe, ki sta najbolj pomagala našim. On in vsi ostali njegovi tovariši, ki smo jih obiskali, so resnični pionirji prosvetnega dela na vasi in večinoma edini, ki se trudijo za napredek našega podeželja ob Severni meji.

Čez Dravograd zavijemo proti Prevaljam in naprej v Ljese. Tu so bivakirali Mariborčani — akademski Branibor. Razvaline poslopij ob cesti kažejo, da se bližajo kraju, kjer je nekoč cvetelo življenje, rudnik je dajal zaslužka stotinam pridnih rok. Danes je pogled žalosten: vse je zapuščen, propada in v ta okvir padajo male hišice bivših rudarjev, skromne, a lične, druga ob drugi z malimi, skoraj miniaturnimi vrtički.

Ljeshani-taborjani so se prav dobro vživeli v razmere, priljubljeni so prav v vsaki hiši, ljudje bi jih najraje kar obdržali. Delo, ki so ga opravili, je lepo in precejšnje. Vsem ne gre tako delo od rok... Ljudje so precej obupani, saj že preko pet let životarijo brez dela in zaslužka; kaj naj bo 150 dinarjev, kolikor dobe pokojnine na mesec za večlasko družino? In Ljese so prav blizu meje... Mirno se trpe take razmere in ni ga, ki bi skušal položaj ublažiti.

Naš dragi tehnik Bato je bil v Ljeshah zelo navdušen, vrtel je filme ob lepi udeležbi do 400 ljudi, na kar je bil sveda močno ponosen, rekord je pa vseeno dosegel v Benici, kjer je prišlo na sestanek preko 500 ljudi, mladih in starih, vrtel jim je na prostem in čeprav je bil že mraz in jutraj delo, so vztrajali skoraj do polnoči. Ljeshane je obiskal večkrat tudi g. Dobršek iz Prevalj, s katerim se vse Ljeshane najbolj razumejo in so bila njegova, kakor tudi predavanja ostalih vedno zanimiva in ob polni dvorani.

V Marenbergu so tiho delovala dekleta — jim okoli. Spočetka so bile precej obupane, celo napadene so bile večkrat — nasprotniki so pač zelo »fair«! Kmalu pa so se opogumile in svoje delo v takih razmerah dobro opravile. Obiskovalce so bliznaje vasi in mnogo dobrega stile vsej okolici. Imele so tudi nekaj blaga s seboj, kar je bilo zelo dobrodošlo. Ustavili smo se mimogrede, toda bile so zunanje, v hribih. Nazaj grede smo jih obiskali, bile so nas vesele, še bolj pa filmov in aparata, ki smo ga pripeljali na — Batota seveda, našega tehnično-operatorja, da jim je pomagal. Sploh si je Bato stekel veliko slavo po vseh taborih...

Hitimo proti Mariboru. Po krasni dolini pelje cesta, vsa je pretrpana voz z lesom. Niso dovolj splavi, ki hite po vodi. Dan na dan gre bogastvo naših gozdov doli proti jugu, vse preveč gospodari sekira v hosti — ponekod skoraj ne bo več pošene hmeljeveke. Dolgovi pa so vseeno pri hiši... Kje je krivda? Tudi kmetje sami je imajo precej na vesti, a glavni vzrok bo menda isti kakor povsod: pomanjkanje krepke organizacije kmetskega ljudstva in reforma agrarno-gospodarske politike. Vključiti je tudi agrarno reformo, ki še ni dosledno izvedena!

Selili smo se v študentska taborišča v Prekmurju — o tem pa prihodnjič več! — B. Z.

Zborovanje učiteljev v Novem mestu

Zborovalci so odločno manifestirali za nerazrušno edinstvo narodne in državne celote

V soboto so imeli učitelji novomeškega okraja svoj redni občni zbor, ki ga je vodil namesto prestavljenega predsednika g. Menarda podpredsednik g. Matinec. Ta je v pozdravnem nagovoru poudaril, da je slovenskim učiteljem in sploh vsem Slovencem zamejen svobodni razvoj samo v Jugoslaviji. Zato je pozval vse prisotne, naj povedo ljudem to resnico in naj jim pomagajo z odločno besedo pravi položaj, da ne bodo neuki in nepoučeni naslednji prosvotakterjem. Zbrano učitelstvo mu je bučno pritrdilo in manifestiralo za edinstvo narodne in državne skupnosti.

Na tem občnem zboru je polagal upravni odbor obračun za svoje triletno delo, ki se ni moglo tako razmahniti, kakor bi bilo želeli, kajti nad vsemi je visela neka mora križev in težko, porajajočim se ob notranjih neurejenih razmerah, ko je vsakdo moral šteti v prvi vrsti svoje interese, pa je pri tem v veliki meri pozabljal, da mu je lahko najmočnejša opora ravno stanovska organizacija. V tej triletni dobi je izstopilo iz društva prostovoljno 13 članov, premeščenih je bilo 5, dočim jih je 7 na novo pristopilo. Vsega skupaj je danes v društvu 97 članov, kar je še vedno razveseljivo dejstvo in je želeli samo to, da bi ti res aktivno sodelovali tako pri plačevanju članarine kakor tudi pri vsem drugem organizacijskem delovanju.

Pri volitvah so bili izvoljeni: za predsednika Edo Hofbec, za podpredsednika Jožica Kos, za tajnika Vekoslav Perpar, za blagajnika Zdenka Krapš in za odbornika Martin Šlibar ter Dušan Spindler, v nadzorni odbor pa Ana Štran, Vera Perko in Gabrijel Tavš. Novi odbor je dobil nalogo, da poživlji v sedanjih, na novo nastalih razmerah društveno delovanje, kajti učitelstvo bo potrebovalo vedno bolj močno organizacijo v svoji borbi za vse materialne, pravne in politične pravice.

Na občnem zboru so bile postavljene tudi želje, da začne voditi izvršni odbor v Beogradu odslej brezkompromisno, odločno borbo, da se čim prej izpremenijo pravila, kajti po dosedanjih je otežena priložnost in efektivnost organizacijskega delovanja, da se izvrši med mladimi učitelstvom agitacija za pristop k društvu in da se zahteva od Slovenske šolske matice, ki jo vzdržuje učitelstvo, naj izdaja v bodoče kvalitetna dela, ki bodo služila za praktično šolsko delo in ki bodo zanjama snov iz življenja našega naroda.

V splošnem je učitelstvo pokazalo za obravnavana vprašanja precejšnje zanimanje, kar pomeni velik korak naprej.

S. D.

20 let dela celjske Glasbene Matice

Odlični glasbeno vzgojni zavod bi zaslužil izdatnejše podpore poklicanih instanc

Celje, 27. oktobra. Glasbena Matica v Celju je podala v četrtek zvečer na občnem zboru obračun svojega smotnega, požrtvovalnega in uspešnega dela. Zavod je letos zaključil 20. leto svojega udejstvovanja.

Predsednik dr. Milan Orožen je v svojem poročilu poudaril, da je zavod na odlični višini. To je zasluga ravnatelja Karla Saneina in ostalih učnih moči, ki jim je izrekel predsednik zahvalo za njihov trud in vestnost. Tajnica I. Zupančičeva je poročala, da obiskuje zavod 150 gojencev in gojenk. GM je bila v preteklem šolskem letu deležna podpore države, banovine in mestne občine celjske. Vprašanje primeren učnih prostorov zavoda še vedno ni rešeno. Zaradi pomanjkanja prostorov goji mladinsko petje v prostornih mestnih narodnih šolah. GM je sodelovala lani pri proslavi zedinjenja in gledališču, organizirala je koncert zbora ljubljanske Glasbene Matice v Celju in koncert bogrskih narodnih pesmi, ki ga je priredil bolgarski pevec Hri-

sto Zlatev. Na koncertu zbora ljubljanske GM je bila z velikim uspehom izvaiana skladba g. Mirce Saneinove. Lani 28. decembra sta dunajska in graška radiostaja prenašali »Celjsko suito« ravnatelja Karla Saneina v orkestralni izvedbi. Godalni kvartet GM je sodeloval pri literarnem večeru II. celjskega kulturnega tedna in izvala dve komorni skladbi ravnatelja Saneina, mladinski zbor GM pod vodstvom Cirila Preglja pa je nastopil na koncertnem večeru II. celjskega kulturnega tedna. Orkester GM je sodeloval pri akademiji »Sotce«, dijaški godalni orkester pa pri gimnazijskih proslavah Dne 26. januarja je na sestanku staršev predaval ravnatelj Sanein, ki je pozneje predaval tudi na ljudskem vseučilišču o »Prerezu zgodovinskega razvoja glasbene umetnosti«. Letošnje tri glasbene produkcije gojencev so zelo lepo uspeli. GM izvršuje intenzivno delo za propagando glasbene kulture v vseh ljudskih piasteh.

Blagajnik ravnatelj Turnšek je poročal,

Mišja nadloga

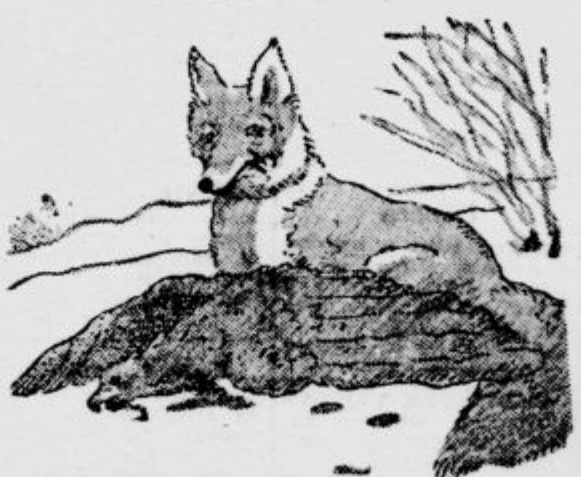
Največ poljskih miši uničijo lisice in sove

Radovljica, 27. oktobra. Ze sredi poletja so se kmetje pritoževali zaradi velike škode, povzročene od poljskih miš. Več kmetov je opazilo že julija, ko so spravljali prvi zgodnji krompir, da je zelo objedeno od miš. Ker ga je bilo v zemlji vedno manj, namesto da bi se množilo, so sklenili kopati ga zelo zgodaj. Kljub splošni dobri krompirjevi letini so ga mnogi le malo pridelali. Znatno del so ga bile uničile miši. Mišja nadloga je močno škodovala tudi pri drugih pridelkih. Na nekaterih njivah so poljske miši ogledale in izdobile znaten del krmilne pise.

Kmetje so v skrbah, kako bi si pomagali proti tem škodljivcem, ki se navadno skozijo nekaj let zelo razmnožujejo. Letos so bili od poljskih miši napadeni le nekateri kraji. Ker pa se mišja zalega izredno hitro množi, posebno če je suha zima, se je bati, da se bo o poljske miši v prihodnjih letih še zelo razmnožile. Proti poljskim mišim uporabljajo kmetje razna sredstva. Kot uspešno sredstvo za zastrupljanje poljskih miši smatrajo med žito pomešan fosfor in pa bacile mišjega tifusa. Le ti sredstvi pa ste precej nevarni. Ker zastrupljeno žito s fosforjem uživajo tudi ptice, jih mnogo pogine. Fazani pa poginejo tudi zaradi tega, ker jedo po strupu poginile miši. Uporaba mišjega tifusa postane lahko nevarna z valim in celo človeku. Če drugače ne povzroča saj žledolne bolečine. Potrebno je, da vložijo

mo strup v mišje luknje in te zadelamo, da ostanejo mrtve miši v zemlji. Največ miši uničujejo postolke, kanje in pa razni četveronožci, ki jih pa človek v nepoznanju njihovih življenjskih razmer navadno prav tako sovraži, kakor poljske miši. Huda sovražnica mišjega roda in to poljskih miši in voluharjev sta mala in velika podlas ca. Počilas co vsaj v zadnjih letih manj preganjajo, kakor so jo nekoč, ko so ji v neumni babjevernosti pripisovali celo to, da je njeni dihi strupeni. Danes je posebno slabo zapisana pri kmetih lisica. Lisice vsakdo na deželi pozna kot največjo sovražnico kmeta, ker krađe kokoši. Vse drugo mnenje pa imajo o lisici drugi narodi, ki so se vse bolj kakor pa pri nas poglabili v prirado. Dočim pri nas na svojem posestvu lahko vsakdo preganja in zatira lisice, le s tem pri držkom, da jo mora oddati zakupniku ali lastni k lovišča, je bila na Poljskem lisica zaščitena po lovskem zakonu samo zaradi tega, ker so spoznali, da je zelo koristna za kmeta, ker uniči zelo veliko poljskih in gozdnih miši. Nešim ljudem je »čez do-povedati, da je korist lisice veliko večja kakor škoda, ki jo lisica povzroča, nadadri pa škodo povzročeno po lisicah pri do-bri volji lahko preprečimo, dočim smo proti mišji nadlogi, ki jo lisca v toliki meri uničuje, izredno izpostavljeni.

Lisice delajo veliko škodo pri kokoših posebno takrat, ko imajo doraščajoče mla-

de in to je v mesecu juniju in juliju. Takrat se zgodi, da lisice odnesejo iz ene vasi tudi po 20 kokoši, ki so vredne recimo 500 din. Če ljudje pazijo in kokoši skrbno zapirajo v nevarnih mesecih, ta škoda odpade. Skozi vse leto, vsako noč pa lisice stikajo po poljih in gozdovih in love miši po vseh rjavah, travnikih in gozdovih. Iste lisice, ki so unčile recimo za 500 din kokoši, kar se pa lahko prepreči ali vsaj zniža, pa uničijo na tisoče miši in tudi mnogo škodljivih golazni. Nastane vprašanje: kaj je bolj primerno, da pazimo na kokoši v onih nevarnih mesecih in pustimo lisice, da jedo miši, ali pa pustimo miši in preganjamo ter zastrupljamo lisice celo poleti, ko tudi kozuhovina ni nič vredna.

Da je resnica, da lisice užijejo veliko število miš, se lahko kaj hitro prepričamo. Nikjer se tako lahko in hitro ne ujame lisica, kakor na sveže izorani njivi.

Poročil bi
gospodično, staro do 25 let, katera ima veselje do gostine in ima nekaj gotovine. Ponudbe s sliko na pošto. Podajati na ogle, odd. Jutra pod šifro »Vigred 1940«.
28904-25

Čevljar
35 leten, želi znanja s temo, do 26 let staro, pošteno in dobro gospodinjstvo. Podajati na ogle, odd. Jutra pod šifro »Na deželju«.
29123-25

Katera gospodična
ali vdova, ki ima trgovino, gostilno ali šiviljo bi poročila dobrega fanta s nekaj gotovine. Ponudbe na ogle, odd. Jutra pod šifro »Osmajljica«.
29116-25

Gospod
srednje postave, 30 leten, želi poznati radi duševnega razvedrila mlado resno gospodično. Zanimati ni izključno. Diskrecija častna stvar. Neomane ponudbe na ogle, odd. Jutra pod šifro »Zrcalo«.
29122-25

25letna inteligentna
lepa vdova z detetom, izvrstna gospodinja išče plemenitega in naobraženega moža, stalno nameščenega. Ponudbe na ogle, odd. Jutra pod »Dobro očake«.
28779-25

POSREĐUJTE
V JUTRO 1

ŽOLČNI KAMENČKI

Znani SALVAT CAJ proti žolčnim kamenom in boleznim žolčnega mehurja se dobi pri glavnem zastopniku Lekarna pri Sv. Ivanu. Zagreb, Kaptol 17. — Zastoj pošljemo prospekte o zdravljenju.
O. c. s. br. 27870-1936 Ro 3487

Praznoverni loterijski igralci

Prodajalci srečk opisujejo kupce — Za in proti številki 13 — Srečke na ime dimnikarjev in poštarjev

V vseh dobah se praznoverni udeležujejo kot zvesti spremljevalci vsake borbe s srečo. Borbe za srečo so različne in tako bi lahko rekli da ima tudi praznoverni svoje posebne načine in sisteme. Pri loteriji se praznoverni seveda najbolj okopa številki, izraža pa se tudi na razne druge načine po individualnosti loterijskih igralcev. Mnogi ljudje imajo sploh za osnovo in gonilo silo svojega življenja praznovernost.

Zdaj ob začetku 39. kola državne razredne loterije so poročevalci listov naprosili beograjske kolektorje, naj povedo iz prakse nekaj o praznovernosti svojih klientov. Nekateri so se povabili odzvali in vedo povedati marsikaj zanimivega. — Lastnik velike kolektore, ki je postal že nekakšen filozof v svojem poklicu, je pripovedoval:

— Ze kakih 20 let sem kolektor in lahko vam rečem, da statistika praznovernosti od leta do leta narašča. Ali je to naraščanje v zvezi z dvigom kulturnega življenja, ki ima vedno večje potrebe, ne morem z gotovostjo trditi. Po mojem mnenju se praznovernost oklepa človeka že od pametevkov in se na najrazličnejše načine v zvezi z dnevnimi dogodki, s hotenjem in željami udeležuje. Lahko pa rečem, da danes že ni več kupca srečk brez praznovernosti.

Oni dan je starejši gospod. zahteval tri srečke, katerih zadnje številke bi dale skupaj vsoto 13, drugi je spet izbral srečko, ki dajo s svojimi zadnjimi številkami številko, v kateri ni enojke in tudi ne trojke. Ta se pač boji vsake kombinacije, ki bi lahko dala zanj nesrečno številko 13. Neka gospa je kupila četrtino, a srečke ni hotela vzeti v roke, češ da sreča nikdar ne pride direktno. Srečko sem ji moral dati v kuvertu, na katero sem napisal njeno številko. Mnogi kupci srečko na ime svojega psa, svoje mačke, svojega konja. Se rajši pa na ime dimnikarja ali pisarniškega. Neka žena mi je nedavno telefonirala:

— Prosim vas, srečko ki jo imate zdaj v tem trenutku na vrhu kupa, rezervirajte za mene. V kakih 20 minutah pridem ponjo. Prosim vas, na vsak način samo prvo srečko na vrhu. Kake druge ne vzamem.

Storil sem po njeni želji in že je prihitela po srečko s takšnim. Preden jo je vzela in plačala, si je sumljivo ogledovala mizo in jo je videla na njej velik kup še nerazmetanih srečk, je bila pomirjena. Neki upokojenec, ki je moj stalni odjemalec, ne pride nikdar sam po srečko. S seboj pripelje vsa-

kokrat kakoga otroka, ki ga je na ulici našel in plačal s sladkorčki, da zanj izbere srečko. Pri meni kupuje mož srečko že kakih pet let in že nekajkrat je zadel. Prepričan je, da so mu pri tem pomagali otroci, ki jih tudi med iskanjem srečk gosti s sladkorčki in čokolado. Pred zadnjim zrebanjem pa sem se čudil nekemu dimnikarju, ki je kakih desetkrat prišel po srečko. Ko je videl, da se mu čudim, mi je povedal, da kupuje srečke za stranke, pri katerih ometa številke in peči.

V neki drugi kolekturi so pripovedovali, da je bil največji promet 13. t. m., ko je bil povrh še petek. Tja so se zatekali pač oni številni srečolovci, ki pripisujejo velik srečo pri mnogih drugih osovraženi številki 13 in ravno tako osovražnemu petku.

Poslovanje je včasih oteženo, ker so želje kupcev najrazličnejše. Eni zahtevajo srečko z datumom svojega rojstva drugi z datumom kakoga srečnega dne v svojem življenju, tretji iščejo v srečki številke, ki jih je imel konj, zmagovalce zadnje dirke Kola jahačev, potem pridejo z imeni raznih srečnih ljudi: filmskih zvezdnikov, popularnih gledaliških igralcev, velikih državnikov itd. Imena imajo napisana na listku, pod vsako črko imena pa je številka, ki odgovarja vrstnemu redu črke v abecedi. Zdi se, da iščejo srečko, da bo ustrezala praznovernemu kupcu. Tudi z onimi kupci ni lahko, ki prinesejo dojenčke, da jim s kupa potegnejo srečno srečko. Zaradi kupčije pa človek marsikaj potrpi, s praznovernostjo pa itak morajo računati vsi kolektorji.

Tudi svetniki imajo svoj delež pri loteriji. Ko se ljudem prikazujejo v sanjah, povedo včasih tudi kako številko in potem mora pač kolektor iskati srečko, ki odgovarja svetnikovim številki. Neka stara gospa je v sanjah videla sv. Antona, ki je trikrat po vrsti zaklical: Sto tisoč! Gospa, ki je dobra odjemalka, je seveda takoj prihitela v kolekturo ter zahtevala, naj ji takoj nabavi srečko s številko 100.000. Ker take srečke v kolekturi ni bilo, so jo iskali pri drugih kolekturah. Naposled so srečko dobili iz Novega Sada. Kolektura, ki je imela v petek 13. t. m. rekorden promet, ima zdaj vse srečke s številko 13 spredaj ali zadaj na posebnem kupu, da lahko naglo potegne vsem prijateljem trinajstice. Kolektore upoštevajo sploh vse praznovorne sisteme ter po njih sortirajo srečke, da pri prodaji ni tolike zamude. — tg

Kako odvzameš kranjičem med

Naj je bila čebelarstva letina ugodna ali ne, vendar hoče čebelar iztisniti od čebel nekaj medu, da ga bo imel vsaj za domačo uporabo. Tako sem našel na čebelarju, ki je čebele zažveplal, da je prišel do medu. Poučil sem ga, naj tega nikar ne dela, saj se mu mora pač živlčica smiliti, ko se je celo leto trudila, delala in iskala med, za plačilo pa jo čebelar neusmiljeno pokonča. Saj je vendar tudi škoda čebelle, ker mu se služijo, in sem mu tudi pokazal, kako naj stori v bodoče, da si prihrani čebele.

Ker je med preprosti čebelarji gotovo še več takih, menda ne bo odveč, če tudi na tem mestu nasvetujemo, kako ohranimo čebele, ne da bi jih zažveplali. Čebelarju, ki ima umetne panje, pač ne bo prišlo na misel žveplati čebele. Je tudi pri takih panjih delo precej enostavno. Nekaj drugega je pri kranjičih, kjer se satniki trdo drže pokrovov ali gornje stranice panjev in jih ne moremo poljubno premikati. Pri kranjičih ravnamo torej na sledeči način:

Odvzemanje medu opravljamo najlepše ob oblačnem, meglenem toda toplem dnevu, ali v jutrnjih urah, dokler še ne sije toplo sonce, ali pa proti večeru. Na primeren prostor blizu čebelnjaka postavim mizo, na katero prinesem panj, kateremu hočem odvzeti med, in pa panj, ki ima manj čebel in bi mu jih rad dodal. Panju plemenjaku, ki ga bom prezimil, odvzamem zadnji pokrov ali vrata, ravno tako odvzamem zadnji pokrov drugemu panju, katerega čebele hočem s prvim panjem združiti, ga obrnem polagoma narobe, tako da leži na mizi zgornja deska panja, spodnje dno panja pa navzgor. Dno panja polagoma in previdno, da preveč ne razburim čebel, privržim in odstranim čebele, ki bi se držale dna, s puranovim perjem lepo otresem v prvi panj. Čebele pustim nekaj minut, da se napijejo medu, nato tolkljam po zadnji strani s kakim trdnim predmetom. Čebele, vzemirjene in nasičene z medom, prično hiteti v prvi panj. Pri tem je treba čebelarju skrbno paziti in poškatati matice, ki jo odvzame. V kratkem času zlezejo vse čebele v nastavljeni panj. Nato pričnem izrezavati čebelarstvom nožem sat za satom. Če se satja drži še kaj čebelle, jih s peresom otresem v panj. Satje polagam v pripravljeno posodo, ki naj bo pokrita, da ne pridejo čebele zraven. Ko to delo opravi, očistim panj in ga spet sestavim in postavim v čebelnjaku na primerno mesto.

Čez zimo obdržimo za plemenjake le močne, zelo čebelnate in živahne panje, ki imajo dovolj medu, lepe sate in mlado matico. Slabe panje je najbolje združiti na opisani način. Če imajo plemenjaki kaj preveč medu, česar pa letos vsaj na Dolenjskem ni, naj se jim med odvzame in pridene onim, ki ga imajo mogoče premalo. Panje s premajno količino medu dopolnim s sladkorjem.

Iz Julijske Krajine

Pošojilnica v Tolminu je že nekaj časa v likvidaciji. Z dekretom ministrskega predsednika je bil sedaj imenovan za njenega novega likvidatorka komisarja odvetnik Karel Venturi.

V raskem premogovniku je nastala preteklo soboto velika nesreča. V nekem rovu je bil poleg drugih zaposlen tudi 35 let stari Blaž Šarč iz Vojnjana. V rovu so našli razstreljajev neko skalo. Šarč je ostal blizu mine, ki so jo pripravili v skali, in ko je eksplodirala, ga je zadela kamenje s tako silo, da je dobil nevarne poškodbe po vsem telesu. Moža so takoj prepeljali v puljsko bolnišnico, kjer mu skušajo rešiti življenje. Izgubil je tudi eno oko.

Pogreša se 18-letna Marija Srebrnič iz Solkana. Dekle je pred dobrim tednom dni na vse zgodaj zapustilo domačo hišo ter se odpravilo na vas. Doma je ostala le njena matica, ker je oče stalno zaposlen v Podmelcu. Ljudje so splošno mislili, da je Srebrničeva šla v kakšno trgovino nakupovati, a ko je do polne ni bilo domov, so se za matico začele velike skrbi. Ves dan jo je čakala in povpraševala pri sosedih po njej. Nazadnje so zvedeli za stvar karabinerji in kmalu so dekle pričeli iskati po vsej deželi, a vse doslej zaman. Marija Srebrničeva je nečakinja krškega škofa msgr. dr. Srebrniča.

Smrtna nesreča. V tržaških pristaniških skladiščih se je preteklo sredo pri delu smrtno ponesrečil 40-letni Karel Leopold, ki je bil zaposlen pri nekem žerjavu, s katerega je padel tako nesrečno, da si je zlomil tilnik.

Avtomobil je na Opčinah povozil 65 let starega težaka Karla Žerjaka, ki je baš odnašal več kovčegov z nekoga drugega voza. Žerjak je dobil nevarne poškodbe po glavi in drugod po telesu ter so ga v naglici prepeljali v bolnišnico, kjer se bori za smrtjo.

VIRILINETS?
MOŠKI
ki trpe na spolni slabosti, naj poskusijo preprati »VIRILINETS«
Skafica z 20 tabletami 64 din, z 40 tabletami 97 din, s 100 tabletami 203 din. Dobiva se v lekarnah.
Generalno zastopstvo
LEKARNA S. MITTELBACH,
Zagreb, Jelačićev trg 2.
Reg. sp. br. 265-39.

NAJPOPOLNEJŠE HARMONIKE SVETA.
HOHNER
GENERALNO ZASTOPSTVO
SCHNEIDER
ZAGREB NIKOLIČEVA IO
ZAHTEVAJTE BRESPLAČNI CENIK

GLAVNA KOLEKTURA
DRŽAVNE RAZREDNE
LOTERIJE

Državna razredna loterija

SREČKE II. RAZREDA 39. KOLA SO DOSPELE. Zrebanje bo dne 10. novembra. Kdor še nima srečk za 39. kolo, si jih lahko nabavi v poljubnih serijah v kolekturi »VRELEC SREČE«.

Upam, da bo tudi Vam sreča naklonila v domači kolekturi »VRELEC SREČE« kak večji dobiček, ali morda premijo 1.000.000, ali pa celo 2.000.000 dinarjev.

Številni veliki dobitki, ki so bili izplačani na kupljene srečke v domači kolekturi »VRELEC SREČE«, so Vam dokaz, da pot do Vaše sreče ni daleč.

„VRELEC SREČE“
ALOJZIJ PLANINŠEK
Ljubljana — Beethovnova ulica 14.

Klišeje
ENG. IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
Zagreb, Radni trg 25

Kupujemo
posušeno cvetje
arilike,
korenine preobčede,
bezgovno cvetje,
baldrjanove korenine
in sviščevce
(enclanove) korenine.
Ponudbe naj se pošljejo na APEF, Via
Dectani 15 — Udine.

Novi naslovi
Frankškanska ul. 8.

Srečno, drage kamne
in vsakovrstne
ZLATO kupuje
na oajvišjih cenah
IOŠ. EBERLE, Ljubljana
Ljubeševa 2
natača hotela »Sion«

Hubertus
bašči a din 250.
vse vrste dežnih
plaščev, trensko-
v, sukenj toploga
perila itd. nudi po
uravnanih nizkih
cenah
PRESKER,
Sv. Petra c. 14.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne
obroke
Ivan Legat
LJUBLJANA
Prešernova ulica 44
MARIBOR
Vetrinjska ulica 30

100
uspehov
na
ogla-
v
JUTRO

Radijske tehnike

vzamemo v službo. Pogoj je solidno teoretično in praktično znanje. Prednost imajo oni, ki so izobraženi tudi v kino-stroki in so vajeni dela na stružnici. Mesečna plača od Din 1500.— naprej po dogovoru.

»RADIO«

dr. z o. z. v Ljubljani, Miklošičeva c. 7.

KORESPONDENTINJA-STENOTIPISTKA

perfektna v slovenščini, nemščini in srbohrvaščini, z daljšo prakso, še mlada, IŠČE Z NOVIM LETOM
dobre stalne službe. — Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod Minimum 1500.—

Zastopnika

s prakso vinske stroke za Ljubljano in okolico IŠČE renomirana tvrdka, uvedena v Slovenijo. — Samo prvovrsten zastopnik naj pošlje ponudbe na oglasni oddelek lista pod »br. 2500«.

JAMSKEGA PAZNIKA

z rudarsko šolo SPREJME TAKOJ prenovljen TPD v Kočevju.
Ponudbe je nasloviti na vodstvo rudnika.

Kokoške perje,

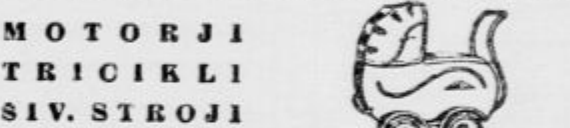
nečiščeno kg din 5, razpošilja po povzetju Viljem Abt, eksport Maribor.

Najmanjša količina 15 kg

Od Vas je odvisno, da imate obliko vedno kot novo
zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni
JOS. REICH
Ljubljana
Poljanski nasip 4-6
tel. 11111 — Svetlokalnica

Celuloidni ščit
pri vratnih ključah vam prihrani večkratno pleskanje. Vrata bodo vedno čista. Dobavlja jih
SEMIČ V.
Privoz 13 Ljubljana Tel. 36-92
Celuloid je na zalogi v vseh barvah. Sprejmejo se dobri akviziterji.

KOLESA NAJNOVEJŠI OTROSKI VOZICI

IGRACNI VOZICI, SKIROJI, AVTOMOBILSKI, KOLES DELI
TRIBUNA F. B. L. LJUBLJANA — Karlovška cesta št. 4
Podružnica: Maribor, Aleksandrova 26 — Ceniki franko.

Cenjenemu občinstvu naznanjam, da od 1. novembra 1939. v palači Grafike na Masarykovi cesti poleg hotela Mikliča lastno

špecišno uniformsko delavnico za vse vrste kap.

Priporočam se za vsa v to stroko spadajoča dela in Vam zagotavljam — da Vas bom v tem pogledu popolnoma zadovoljil.

VINKO PLEVEL — Masarykova
palača Grafike — II. nadstropje.

NOVOST!

Cenj. gospodom naznanjam, da sem otvoril na Tyrševi cesti št. 15 poleg kavarno Evrope

higijenično in moderno urejen brivski salon za gospodo. — Postrežba točna, cene zmjerne. — Za cenj. obisk se vrljudno priporoča
KNOL RUDOLF

ZAHVALA

Potrti v žalosti zaradi izgube našega nenadomestljivega sina in brata, gospoda

dr. Bogomira Skaberneta

profesorja in novinarja ter rez. poročnika

izrekamo vsem, ki so sočustvovali z nami, prisrčno zahvalo. Zahvaljujemo se vsem, ki so od blizu in daleč spremili pokojnika na poti do njegovega preranega groba, zlasti pa Udruženju rezervnih oficirjev, vojaški upravi in vojaški godbi za spremstvo, gg. novinarjem za nepozabne vrstice v časopisih, vsem darovalcem prekrasnih vencev in šopkov ter vsem, ki so nam poslali neštete izraze sožalja.

Hvala tudi dragi tetki ge. Skabernetovi, ki je dala pokojniku poslednji dom v svojem družinskem grobu. Bog Vam plačaj!

CELJE, dne 27. oktobra 1939.

ZALUJOČI OSTALI

Mestni pogrebni svod
Občina Ljubljana

T

Potrti od neizmerne žalosti sporočamo v svojem in v imenu odsotne sestre

Josipine por. Mufich, da je naš prelubi brat, soprog, svak in stric, gospod

ALBIN BEVC

glavni univerzitetni arhivar, rez. vojni činovnik III. kl.

danes ob 11. uri dopoldne umrl po dolgi in težki bolezni, v 45. letu starosti.

Z neomejeno osebno in srčno dobroto nas je vezal v srečnem rodbinskem krogu. Zapustil nas je v globoki tugi, ki jo bomo težko prenašali.

Pogreb blagopokojnika bo v ponedeljek 30. oktobra 1939 ob 4. uri popoldne izpred mrtvašnice splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu, kjer ga bomo položili k večnemu počitku v rodbinski grob.

V LJUBLJANI, dne 28. oktobra 1939.

Tončka Bevc,
soproga
Ing. Ladislav Bevc, brat
Josip Bevc, brat

Rodbine: Bevc, Gorenc, Lužar, Mufich, Sket, Rogl in šest

Šest zlatih angelov

Roman 75

M. BRAND

»Zaskrbelo me je, pa sem po telefonu vprašal pri Ravenni,« je kratko poročal Martin. »Gospodična Durante, ki je bila pri aparatu, mi je rekla, da ste najbrže pri »Danteju« —

»Kakopak — ženske!« je zastokal Luigi Ravenna.

»Zdrevil sem semkaj in razbil šipe v hišnih vratih.« je Martin nadaljeval. »Ko je potem Gonelli zapustil to sobo, sem takoj poizkusil nastaviti kombinacijsko ključavnico —

»To je bil torej tisti kovinski šum, ki sem ga slišal!« je zastokal Ravenna.

Ryder je stopil k njemu.

»Kje sta Leslie Carton in Gonelli?« je vprašal.

»Povedem vas k njima, a samo z enim pogovorom.«

»Namreč?«

»Da me potem izpustite.«

»O tem seveda ne more biti govora!« je zaklical Martin. »Še preden je gospodar utegnil odgovoriti. Jadrno je zvezal Ravenna z isto vrvjo, ki jo je bil pravkar odmotal z Ryderja, nato pa kratko ukazal: »Stopaj!«

Ravennove oči so zletele proti Charlesu, kakor bi ga prosile usmiljenja, ko je pa videl, da se mladi človek ne da ganiti, je globoko vzdihnil in krenil naprej. Zunaj je bila črna noč, le električna žepna svetilka, ki jo je bil Martin izvelkel in prižgal, je s svojim svetlobnim stožcem rezala temo.

Pred kletnimi vrati se je Ravenna ustavil — in komaj jih je komorni sluga odprl, je Italijan na vse grlo zarjovel v svoji materinščini:

»Nevarnost, Gonelli — spravi deklo, kamor veš!«

Spodaj je luč takoj ugasnila. Ryder je pahnul Ravenna v stran, vzel Martinu svetilko iz roke in mu kriknul:

»Pazi na debeluha!«

Z dolgimi skoki je planil po stopnicah, a pri tem se je nekajkrat spotaknil ob sode in zaboje, tako da je Gonelli za časa utegnil odpreti vrata na reko in pahniti Lesliejo Carton v pripravljeni čoln. Ko je Charles pritekel do vodnih vrat, ga je zagledal v svitu svoje žarnice: stal je v čolnu pokonci in pravkar odričal.

»Tako je se vrnil!« mu je zaklical.

Ker ni bilo podoba, da bi mislil Italijan ubogati, je Ryder ustrelil, toda svinčenka je udarila v vodo. Gonelli se je sklonil in potegnil Lesliejo Carton, ki je zvezana ležala na dnu čolna, kvišku, tako da jo je držal pred seboj kakor ščit — Charles torej ni smel več streljati, ako je ni hotel spraviti v nevarnost.

Tok East-Riverja je bil medtem zgrabil čoln in ga je odnašal vse dalje in dalje.

Ryder se je na glavo vrgel v vodo — in ker sta ga svetilka in pištola, ki ju je še vedno držal v rokah, ovirali pri plavanju, ju je izpustil. Goreča svetilka se je potopila in še dolgo časa medlo sijala pod vodo.

Z naglimi sunki se je Charles poganjal za čolnom. Ko je bil le še nekaj sežnjev od njega, je Gonelli spustil Lesliejo nazaj v čoln ter pomeril na Ryderja in ustrelil — svinčenka je tik pred Charlesom udarila v vodo. Spet je počilo — tudi ta strel je zgrešil cilj, ker se je bila Leslie vzravala in se začela nalašč metati sem ter tja, tako da se je čoln nenehoma zibal in Gonelli ni mogel meriti. Dvakrat je udaril po nji, a Leslie se ni dala ugnati; nadaljnja dva strela sta bila spet zaman, in šele tretji je zadel Ryderja v prste na levi roki, ko je zgrabil čoln za rob. Vkljub skeleči bolečini Charles ni izpustil čolna, ampak se je zavil vanj, in njegova desna noga je pogodila Gonelli s tolikšno močjo, da je padel. Preden se je utegnil pobrati, je Ryder že ležal na njem, ga zgrabil z desnico za grlo in tako silovito udaril z njegovo glavo ob deske, da je izgubil zavest.

Ko se je Charles ozrl, je zagledal Lesliejo, ki je s krvavim obrazom pokonci sedela na dnu čolna. Čeprav ni mogel rabiti leve, jo je hitro rešil obliža, ki ji je lepel na ustih, in ji nato z žepnim nožem prerezal vezi.

»Primi za vesla,« ji je velel; »vrniti se morava, kajti Martin ima Ravenna ujetega.«

»Ali ne bi rajši veslala do vlačilca, ki je zasedran tamle spredaj?« je boječe vprašala.

»Ne, ne — stori, kar ti pravim!«

Ta čas, ko se je upirala v vesla, je pobral pištolo, ki je bila padla Gonelliju iz roke, in zlezal k njemu. Ker je bil Italijan še nezavesten, je sedel k Leslieji ter prijel z desnico za eno izmed vesel, da je mogla z drugim oberoč veslati in sta hitreje napredovala proti toku.

»Kaj je s tvojo levico?« je vprašala.

»Nič huđega,« je odvrnil.

Ko je čoln trčil ob odprtino kleti, je Gonelli mahoma sedel pokonci — Ryder je pomeril nanj s pištolo, toda Italijan je klavirno izpregovoril:

»Usmilite se, gospod — vsemogočni Bog mi je priča, da sem usmrtil Dorrito Innis samo zato, ker me je ta debeli prasec prisilil.«

V kleti je gorela luč, in Martin jima je pritekel naproti.

»Vse v redu?« je vprašal Ryder. »Kje je Ravenna?«

»Evo me!« je zaklical Italijanov debeli bas iz ozadja.

Martin je zvezal Gonelliju roke na hrbtnu in ga postavil k Ravenni.

»Siromak,« je dejal Ravenna, »vidim, da te je vražji dečko neusmiljeno zdelal.«

»Prihrani si lepe besede,« je Gonelli odvrnil; »mene ne premočiš več — to pot povem vse.«

»Drugega nisem pričakoval,« je odgovoril Ravenna, »saj vem, da je nevhvaležnost plačilo sveta.«

Kazino

Pričetkom leta 1940. oddamo v večleten najem povečano in preurejeno tovarniško restavracijo na Jesenicah. Le seriozni interesi naj se z lastnoročnim življenjskim (ob navedbi družinskih in premoženjskih razmer, strokovnih izpričeval in znanja jezika) obrnejo na naslov: Kranjska industrijska družba, Jesenice-Fuzine, ki jim bo nato poslala razpis s podrobnimi pogoji.

2951

DRVA
PREMOG
IV. SCHUMI
DOLEHJSKA
CETVA

Sveže najfiniješe
norveško
ribje olje

Iz lekarn
dr. G. PICCOLIJA
v Ljubljani
se priporoča bledim in
slabotnim osebam

Vata

tablah in za odeje,
redno na zalogi —
zahtevajte vzorce in
cenik.

Arbeiter — Maribor.

Ugodna prilika za plodonosno naložbo kapitala!

Prodaja se ugodno

PARNA OPEKARNA

blizu Zagreba s popolno strojno opremo, sedaj v obratu. Kapaciteta 5 — 6 milijonov strešne in zidne opeke v sezoni. Odjem produkcije zagotovljen. Resne pismene ponudbe na PUBLICITAS d. d., Zagreb, Ilica 9, pod »CIGLANA«.

ZAHVALA

Vsem, prav vsem, ki ste z nami sočustvovali in nas tolažili ob prerani smrti našega ljubega, srčno dobrega

NANDETA TUŠARJA

in ga spremili na njegovi zadnji poti — vsem naša srčna hvala!

Posebno se zahvaljujemo sokolskemu društvu Ljubljana-Siška za častno stražo in za polnoštevilno udeležbo pri pogrebu, Društvu za zgradbo Sokolskega doma, Narodni čitalnici in pevcem za ganljivo petje in za udeležbo pri pogrebu.

Zahvaljujemo se obrtniškemu društvu, Zvezi obrtnih zadrug za dravsko banovino, zastopnikom gasilske čete Ljubljana-Siška, zastopnikom krožka ruskega Sokola in ostalim sokolskim deputacijam, podružnici D. C. M., organizaciji JNS, njegovim stanovskim tovarišem ter vsem ostalim organizacijam za številno udeležbo pri pogrebu.

Bratu podstarosti Burji Jožetu in g. Rebeku Josipu za ganljive poslovilne besede pred Sokolskim domom ter bratu Jesihu Jakobu in g. Igliču Francu za poslovilne besede pri odprtem grobu velja naša posebna zahvala.

Enako se zahvaljujemo gg. zdravnikom in sestram sanatorija Leoninum za izkazano zdravniško pomoč in nego; vsem darovalcem vencev in cvetja, premnogim, ki so obsuli njegov grob s cvetjem, vsem, ki so se udeležili pogreba in ga kljub slabemu vremenu spremili na njegovi zadnji poti izrekamo našo prisrčno zahvalo. Hvala tudi vsem tistim, ki so nam osebno ali pismeno razlili svoje sožalje.

Sv. maša zadušnica za dragim pokojnikom se bo brala v ponedeljek, dne 30. oktobra 1939 ob pol sedmi uri v župni cerkvi sv. Frančiška v Šiški. LJUBLJANA, dne 28. oktobra 1939.

UŽALOŠČENA RODBINA TUŠARJEVA.

Porabniki! Zahtevajte izrecno odlične
DAIMON
žepne svetilke, žarnice, baterije, di-
name in reflektorje! Glav. zastopstvo
RUDOLF PRPIC, Zagreb
VRHOVČEVA ULICA 13
Zahtevajte brezplačen cenik in pro-
spekt!

PREKO STIRI MILIJONE GRITZNER šivalnih strojev JE V UPORABI

GRITZNER ŠIVALNI STROJI
SE DOBJO V VSEH BOLJ-
SIH TRGOVINAH S ŠIVALNI
MI-STROJI

GENERALNO ZASTOPSTVO ZA JUGOSLAVIJO
EM. FISCHER, ZAGREB, Palmotičeva 52
Veletrgovina dvokoles. motociklov in šivalnih strojev

Razpis zdravniške službe

GLAVNA BRATOVSKA SKLADNICA V LJUBLJANI razpi-
suje službo zdravnika pri Krajevni bratovski skladnici v Kočevju.
Zdravstveni okoliš te skladnice obsega mesto Kočevje z okolico
najdalje do Ložine, Starega loga, Oneka in Mozlja. Število članov
okoliša 200, rodbinskih članov 300.

Plača po dogovoru.

Za izvrševanje zdravniške službe veljajo načelno določbe pra-
vilnika za opravljanje zdravniške službe pri bratovskih skladnicah
z dne 13. VII. 1938 (Službeni list kraljevske banske uprave dravske
banovine št. 461/75 iz leta 1938).

Za to službo prihaja v poštev doktor vsega zdravilstva s kvali-
fikacijo, ki se zahteva za banovinskega oziroma sreskega zdravnika
ali zdravnika urada za zavarovanje delavcev. Prednost pa ima oni,
ki je že delal v socialnem zavarovanju, v porodništvu in mali
kirurgiji.

Lastnoročno pisane prošnje in curriculum vitae je vložiti pri
krajevni bratovski skladnici v Kočevju do dne 20. XI. 1939. Tam
se dobe tudi natančnejše informacije.

VIŠEK TEHNIKE

je novi model ARDIE S 125 ccm motorno kolo, ki je pravkar
lospelo na glavno zastopstvo ARDIE in HOREX motorjev, tvrdko

J. PRAPROTNIK DOMŽALE

kjer se dobijo tudi 200 in 250 ccm ARDIE in 350 ccm HOREX
motorji modela 1940. Tudi ima tvrdka veliko zalogo najrazličnejših
malo rabljenih in dobro ohranjenih motornih koles od 98 do 500
ccm po jako nizkih cenah proti takojšnjemu plačilu.
V zimskih mesecih izvršuje tvrdka v lastni delavnici na najugod-
nejših cenah generalne pregledne in reparature vseh vrst motornih
vozil. Na zalogi so vsi rezervni deli za ARDIE in HOREX motorje
vseh tip.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega ljubljanskega očeta, tasta in
deda, gospoda

BENEDIKTA PAVLINIČA

POSESTNIKA

smo prejeli toliko izrazov sočutja, da se tem potom
vsem najiskrenejše zahvaljujemo.

Posebna zahvala zdravniku g. dr. Slavku Grumu,
dalje č. duhovščini, zastopnikom raznih društev in kor-
poraciji, vsem darovalcem cvetja ter vsem onim, ki so
blagega pokojnika spremili na njegovi poslednji poti.

ZAGORJE — SUŠAK, dne 28. oktobra 1939.

Rodbini Pavlinič

Kupujemo ŠIPEK

plod s semenom v dobro posušenem
stanju. — Pošljite takoj vzorec na:
JUGOFARMACIJA d. d., Zagreb.
Jukićeva ul. 12.

Tragično je preminul v službi 27.
oktobra uč. pilot. lovec

FRANC ERJAVEC

v Nišu.

Zemeljski ostanki se prepeljejo v
domačo grudo.

Pogreb pokojnika bo v torek 31.
oktobra iz hiše žalosti v Vižmarjih.
Prosimo tihega sožalja.

Globooko žaljujoči ostali

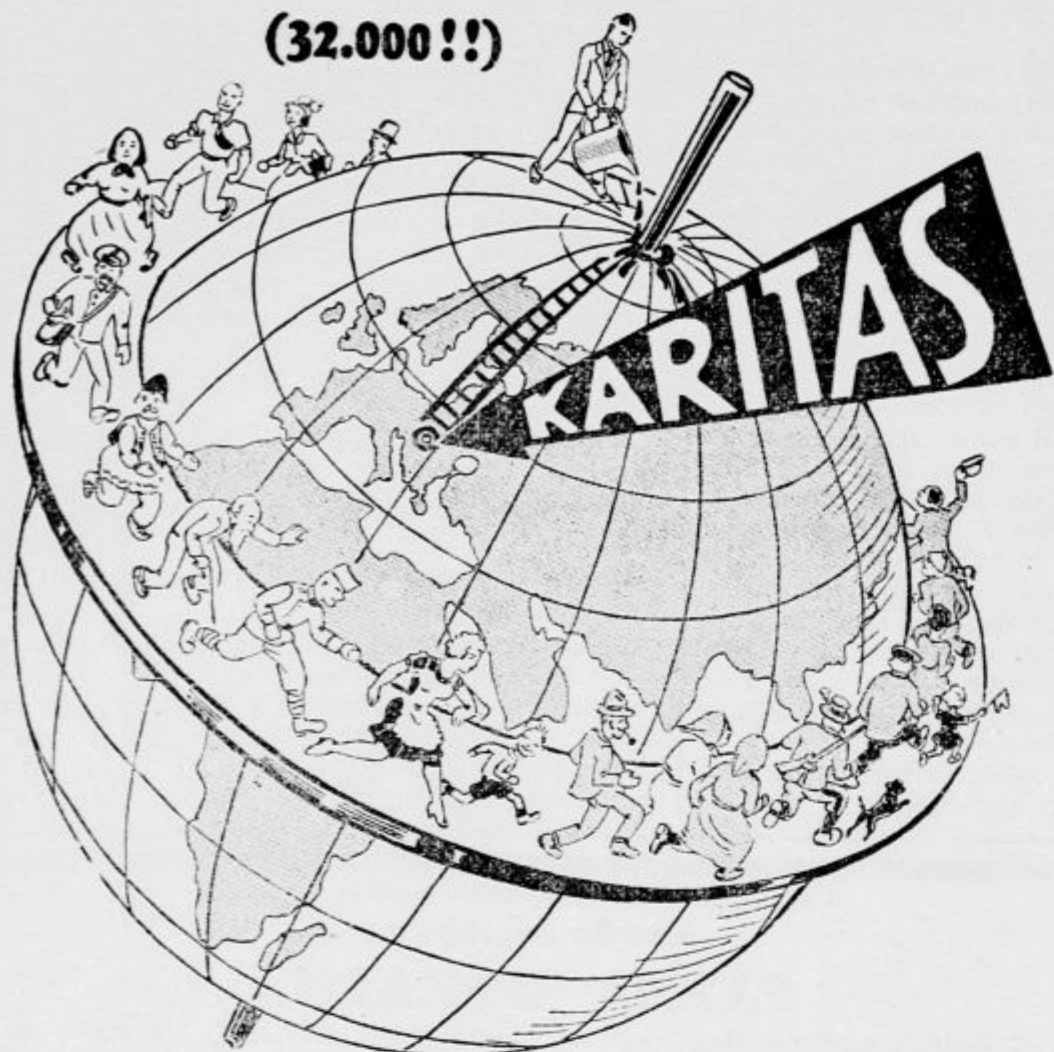
Fortunat Lužar

banski šolski nadzornik v pok., odlikovan z redom
sv. Save III. stopnje

Za naše šolstvo zaslužnemu pokoj-
niku ohrani Ljubljana trajen in časten
spomin.

Koliko zavarovancev ima KARITAS?

(32.000!!)

Ce bi vsak zavarovanec prehodil pot 1.300 m, bi vsi
skupaj napravili pot okoli sveta!

Po 15. novembru 1939 bo že prepozno!

Vsi, ki ste rojeni l. 1860, 1865, 1870, 1875, 1880, 1885, 1890, 1895, 1900, 1905, 1910, 1915, 1920, 1925, 1930 (in še niste zavarovani pri KARITAS), pristopite v KARITAS najkasneje do 15. novembra 1939. Pozneje bo za vas zavarovanje dražje!

Posmrtnina

Dota

Starostna preskrba

Jamstvo: nad 100.000.000 din
K A R I T A S, Ljubljana, palača Vza-
jemne zavarovalnice.
K A R I T A S, Maribor, Orožnova 8.

Zahvala

Občina Ljubljana
Mestni pogrebni zavod

Ob bridki izgubi našega predragega papana, dedka, brata in tasta,
gospoda

dr. Ivana Geigerja

SEFA ZDRAVNIKA DRŽ. ŽELEZNIC V POKOJU

izrekamo najtoplejšo zahvalo vsem za izražena sožalja in darovalcem
krasnih vencev ter cvetja.

Posebno zahvalo smo dolžni g. šef-zdravniku dr. Slavku Rakovcu za
veliko skrb ob bolezni, g. članom Zdravniške zbornice, posebno g. pred-
sedniku dr. Valentinu Meršolu za tople poslovične besede, pomočniku di-
rektora drž. železnice g. Hojsu in ostalim članom ravnanstva, službe-
nim tovarišem ter končno vsem prijateljem in znancem, ki so blagega
pokojnika v tako častnem številu spremili na njegovi zadnji poti k več-
nemu počitku.

LJUBLJANA, dne 28. oktobra 1939.

ŽALUJOČE RODBINE: GEIGER — DR. R. KOBAL — VANIČ

Obratovodja

(Werkführer)

za srednje veliko

TOVARNO USNJA

(Na Hrvatskem)

za nadziranje izdelovanja podplatov, mastnega gornjega
usnja in blanka po lastnem sistemu tovarne, vsekakor
pa več v izdelovanju vsega usnja za vojaštvo in z
veliko prakso v renomiranih podjetjih

SEIŠČE

za takojšen nastop. — Ponudbe z opisom dosedanjega
službovanja, s pričevali (v originalu ali prepisih) in
z navedbo zahtevkov je poslati na oglasni oddelek
»Jutra« pod »Hrvaško«.

Zahtevajte za vaše žimnice in tapcirano pohištvo žimo samo
z zaščitno plombo

STERILIZIRANO

Naša žima je higijensko očiščena in sterilizirana na pari
115° C, ne diši, je brez maščobe in fermentov, ker je naša
tovarna opremljena v to svrhu z najmodernejšimi stroji in
aparati.

Odklanjajte žimo iz prepovedanih šušmarskih obratov, ker
je slabo in nehigijensko izdelana, ni dezinficirana, vsebuje
fermente in ima neprijeten duh. V njej se zaredijo molji
in mrčes.

Prepričajte se pred nakupom! — Naše cene so najsolidnejše!
Zato zahtevajte samo žimo z zaščitno plombo

STERILIZIRANO

POHIŠTVO

moderno in v slogu

Stalna zaloga pohištva za vsako stanovanje.

Najstarejša tovarna pohištva

ZALOKAR ANTON

Sl. VID NAD LJUBLJANO

ZAHVALA

Vsem, ki ste se kakorkoli spomnili

naše mame

v času njene bolezni in smrti — naša iskrena zahvala.

Posebej se še zahvaljujemo preč. g. župniku p. Kazi-
miru Zakrajšku za duhovno tolažbo in besede, ki jih je
spregovoril ob grobu, ter pevcem.

Kristus Kralj naj vsem stotero povrne!

LJUBLJANA, dne 28. oktobra 1939.

Plestenjakovi

Zahvala

Za izkazano sočutje ob bridki izgubi naše mame,
gospe

MARIJE ŠIMEC, roj. Janc

za poklonjeno cvetje in vence, za spremstvo na zadnji
poti in za molitve izrekamo vsem našo globoko hvalež-
nost. Bog plačaj!

Sv. maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek,
dne 30. oktobra, ob 8. uri v župni cerkvi sv. Petra.

LJUBLJANA, dne 28. oktobra 1939.

DR. MALKI in NANDI ŠIMEC

Umrl je gospod

Albin Bevc

glavni univerzitetni arhivar

Bil je zvest sodelavec slovenske univerze od njenih
prvih začetkov in svojim stanovskim tovarišem naj-
boljši drug.

Zato mu bodi ohranjen časten spomin.

Rektorat univerze kralja Aleksandra I.
v Ljubljani in njeno uradništvo

ZAHVALA

Občina Ljubljana
Mestni pogrebni zavod

Za vse dokaze iskrenega sožalja, ki smo jih prejeli od nenadomestljivi izgubi
našega nadvse ljubljenega soproga, očema in brata, gospoda

IVANA ČERNETA

vulgo MOŽINE
gostilničarja in posestnika

kakor za mnogobrojne poklonjene vence in cvetje, se tem potom vsem najtopleje
zahvaljujemo.

Posebno zahvalo smo dolžni gg. zdravnikom dr. Rusu, dr. Blumauerju, dr.
Merčunu ter dr. Kraju za njihov trud ob težki bolezni, č. s. prednici Leopoldini,
č. s. Zofiji ter ostalim sestram Leonišča za vso pomoč, preč. g. dr. Kotniku za
duhovno tolažbo, č. g. župniku sv. Petra za asistenco ter končno vsem sorodni-
kom, prijateljem in znancem, ki so blagega pokojnika v tako častnem številu
spremili na njegovi zadnji poti.

Sv. maša zadušnica se bo brala v ponedeljek, dne 30. t. m. ob 7. uri v farni
cerkvi sv. Petra.

LJUBLJANA, dne 28. oktobra 1939.

FRANČIŠKA ČERNE, vdova Marovt, roj. Grum, soproga; ing. IVAN MAROVT,
sin; IVANKA ČERNE, sestra.

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Umrl je naš zlati papa, gospod

Fortunat Lužar

banovinski šolski nadzornik v pokoju
in občinski svetnik mesta Ljubljane

Pokopali ga bomo v nedeljo, dne 29. t. m. ob 14.30 uri
iz Postojnske ulice št. 14 na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 28. oktobra 1939.

CIRIL, OLGA, VLADISLAV — otroci;
NADA — snaha; JANEZEK — unuček

u— Plesne vaje danes in vsako nedeljo ob 15. uri v dvorani Delavske zbornice. (—)

u— Otvoritev plesnega zavoda »Jenke« v Kazini, edine strokovne šole za družabni ples v Ljubljani bo nepreklicno v ponedeljek 30. oktobra ob 20. uri z začetniškim tečajem za novince-dame in gospode. Oficijalna otvoritev nadaljevalnega tečaja z revijo novosti »Booms a Daisy« in »The Park Parade« bo pa v torek 31. t. m. ob 20. uri. Informacije za posebne ure in vpisovanje proti legitimiranju vsak dan od 11. do 13. in 15. do 19. ure. Dijaki-nje imajo popust. (—)

Iz Celja

e— Krajevna organizacija Legije koroških borcev v Celju vabi svoje člane, da se polnoštevilno udeležijo službe boje za padle in umrle tovariše, ki bo o Vseh svetih 1. novembra ob 8. zjutraj v opatijski cerkvi. Po službi boji bo žalni obred pred spomenikom padlih koroških borcev na dvoristi vojašnice kralja Petra. K žalni maši in obredu pred spomenikom je vabljeno tudi ostalo občinstvo.

NEPREMOČLJIVE HUBERTUS PLASČE za dame in gospode din 220.—, fantovske hubertus plasče od din 120.— dalje, kakor tudi vse zimsko blago po znanih engros cenah dobite v modni in manufakturni trgovini

A. PETEK — CELJE
PRESERNOVA ULICA 21

e— Nova avtobusna zveza Celja s Savinjsko dolino. Zaradi ukinjitve večernega vlaka v Savinjsko dolino uvaža »Avtobus mesta Celja« na progi Celje—Mozirje novo vožnjo in sicer z odhodom iz Celja ob 20.45 in prihodom v Mozirje ob 21.56 ter s povratkom naslednje jutro iz Mozirja ob 6.19 in prihodom v Celje ob 7.30. Avtobus obratuje vsak dan ter veljajo zanj iste vozne cene in returke kot pri dosedanjih vožnjah, ki ostanejo neizpremenjene. (—)

DAME! Da boste praktično in lepo kupile vaš zimski plašč, perilo in drugo, poiščite modno trgovino **GUSTI VRACKO, CELJE.**

e— Promet na pokopališču. Mestni pogrebni zavod v Celju bo tudi letos preskrbel potrebno število avtobusov, ki bodo vozili od 31. t. m. do vstetega 2. novembra izpred celjskega kolodvora na okoliško in na mestno pokopališče.

e— Zdravniško dežurno službo za člane **OUZD** bo imel danes zdravnik dr. Josip Čern v Presernovi ulici.

Dr. PODPEČAN IVAN

zopet ordinira - Gaberje, Mariborska 15a

e— Priščen jubilej. Letos je poteklo deset let, odkar je prišla v Celju obratovati mehanična tiskalnica »Metka«. Ob tej priliki je delavstvo in nameštstvo tovarne priredilo pred dnevi svojemu šefu Henriku Weinbergerju prijetno presenečenje. Ko je prišel zjutraj v tovarno, so ga z godbo pričakali pred slavnostno okrašenim vhodom. Ena izmed delavk je v pozdravni govoru na kratko orisala razvoj podjetja in uspešno udeleževanje njegovega vodje. Nameštstvo je iskreno čestitalo svojemu šefu, v tovarni zaposlena delavka pa je v imenu vsega osebja g. Weinbergerja v spomin na ta dan izročila album, iz katerega je razviden razvoj tovarne v slikah. Gosp. Weinberger se je iskreno zahvalil za veselo presenečenje in takoj odredil, da bodi ta dan plačan praznik. Pozneje pa je prejel še vsakdo, ki je zaposlen v podjetju, znatno denarno nagrado. Tovarna, katere notranji prostori so bili prav tako okrašeni, je bila dvadsi občinstvu na ogled.

e— Novi člani mestne občine. Mestni svet je na seji v petek sprejel gostilničarja Antona Klajnška, posestnika Maksa Skamna in Ludvika Travnarja ter šolsko sestro Koebekovo in trgovko Josipino Šosterjevo v članstvo mestne občine. Prošnji Friderika Löfflerja in Kurta Schulza za zagotovitev sprejema v članstvo mestne občine pa je odklonil.

e— Umrli je v petek v Razlagovi ulici 5 v starosti 81 let vdova po železniškem uslužbenecu g. Antonija Deniša, mati šivilje gđ. Pie Deniše, in zasebnega uradnika g. Draga Deniša. Pokojni bodi ohranjen lep spomin, svojcem naše iskreno sožalje!

Iz Maribora

a— Bolgarsko, ne belo. Tiskarski muhlec je napravil v večerjanih notici pod naslovom »več vagonov« pravcaro zmedo. Ne gre namreč za »belo« grozdje, ampak za bolgarsko grozdje, ki je šlo te dni v večjih količinah preko meje v Nemčijo.

a— Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom **OUZD** ter njihovim upravičnim svojem ima danes v nedeljo zdravnik dr. Ivan Turin, Linhartova ul. 12. Nočno lekarniško službo imata v tekočem tednu Minačikova mestna lekarna pri Orlu na Glavnem trgu, tel. 25-85, ter Remsova lekarna pri sv. Roku na vogalu Aleksandrovo in Meljske ceste, tel. 25-32.

a— Prva letošnja popoldanska gledališka predstava bo danes ob 15. Uprizorilo se Kreftovi »Celjski grofje«.

a— Spomenik žrtvam dela. Na pokopališču v našem malem Beogradu bo jutri ob 3. svečano odkritje spomenika žrtvam dela Strnadu, Ditmajerju in Robiniku. Spomenik tragično umrlih ruskih delavcev je bil izdelan po osnutku akademskega slikarja in kiparja L. Sušnelja. Denar so zbrali za spomenik delavci sami.

a— Nove prodajalne mlke. Končno so vendarle postavili na trg 100 novih prodajalnih mlz, ki so bile kravovo potrebne. Stevilne kmetice in prodajalke so morale namreč imeti svoje blago kar na prašnih, včasih pa blatnih ter umazanih tleh, česar gotovo ni moglo spraviti v sklad z načeli higijene.

a— Svinje in koze morajo stran. S 1. novembrom t. l. bodo morali stanovalci železniške kolonije opustiti rejno domačih živali, predvsem svinj in koz. Zaradi tega so precej prizadete rodbine naših železničarjev, ki bivajo v koloniji in ki jim je bila reja domačih živali sprito nizkih mezd precej dobrodošla.

a— Pobjanje draginje. Odbor za pobiranje draginje, v katerem so zastopniki raznih stanov in poklicev, je že prišel s svojim delom. Mariborčani upajo, da se bodo že v kratkem čutili posledice koristnega delovanja omenjenega odbora, ki bo skušal dobiti čimprej evidenco o dejanskih cenah posameznih življenjskih potrebščin ter živili.

a— V torek prva glasbena premiera. V torek 31. t. m. bo v Narodnem gledališču prva letošnja operetna premiera. Uprizori se zabavna Beneševa opereta »Navihank«.

a— Predavanje o kemični vojni. V četrtek bo na studentski ljudski univerzi predavanje o kemični vojni. Predava prof. S. Modic, ki bo demonstriral tudi zažigalno bombo.

Nepremočljivi hubertusi

in dežni plašči pri »L.A.M.A.«, Jurčičeva ulica 4. — Prost ogled.

a— Krav spopad med kaznenci. V četrtek zvečer je nastala v moški kaznilnici huda rabuka. Med kaznenci, ki so bili zaposleni z žaganjem in sekanjem drv, je bilo običajno razpoloženje. Nenadoma pa je zaradi žaljive opazke nastal konflikt. V naslednjem trenutku so se kaznenci že formirali v dve skupini ter se temeljito spoprijeli. Udeleženci rabuke so pograbili za polena in so jih zavijali proti svojim nasprotnikom. Udarci s poleni so padali na vse strani. Na bojišču je obelazil s težjimi poškodbami 36letni Gabriel Batovinec, ki ima poškodbe na glavi. Batovince so morali prepeljati v splošno bolnišnico. Ostale poškodovance, ki imajo manjše praske in poškodbe, so izletili v kaznilniški bolnišnici. Kravava rabuka bi nedvomno zahtevala še hujše žrtve, da niso pazniki s takojšnjim energičnim postopkom spet vzpostavili red in mir.

a— Krznarstvo P. Semko, Tyrševa 37. Vam nudi ceneno kožuhovino in krznarske izdelke. (—)

a— Predstojništvo mestne policije v Mariboru prepoveduje na osnovi čl. 3 navedbe bana dravske banovine o zaščiti javnih cest in varnosti prometa ljudi ob priliki obiska grobov na pokopališčih na Pobrežju na dan Vseh svetnikov med 12 in 19. uro brezpogojno vožnjo za vse vrste vozil po Pobreški cesti, to je od začetka državnega mostu na Kralja Petra trgu do Meje ulice, izvzemši mestne avtobuse. Vsa ostala vozila, namenjena na pokopališča, naj vožnjo po Tržaški cesti in Nasipni ulici do Pobreške ceste ter obratno. Prestopki te navedbe se bodo kaznovali po čl. 69 zakona o notranji upravi z globo 10 do 1000 din, v primeru neplačila denarne kazni v odrejenem roku pa z zaporom od 1 do 20 dni.

a— Skrnilci grobov so se pojavili na pobreških pokopališčih. S številnih grobnic in grobov so pokradli cvetje. Ugotovo se je, da sta odnesla cvetje po naročilo svojega delodajalca vrtnarja Konrada R. dva vrtnarska vajenca. Vsi trije so priznali krivdo.

Z Jesenic

s— Slovenska služba božja bo danes ob 10. v Delavskem domu na Savi. Vstop vsakomur prost.

s— Zvočni kino Radio predvaja danes v nedeljo ob 3. uri pop. vefilim »Potepušček« (Pot k slavi) s Szöke Szakalom v glavni vlogi. Med dodatki tudi Universum zvočni tednik. Sledi poljski vefilim »Junaki Sibirije«.

Iz Litije

t— Otroška bolezen. Med našo mladino se je razpasla nalezljiva bolezen — vodene kože. Na koži se spuste vodeni mozolji. Zdravstvena oblast je odredila, da oboleni otroci ne smejo v šolo, prav tako so pod zaporo njihovi bratje in sestre. Bolezen ni nevarna, bolniki čutijo le srbenje. Odrejen je kontumac za obolele družine 10 dni. Le če se bomo obolenih otrok puščali med zdrave, bomo vodene kože lahko zatrili. Vsako obolenje je treba prijaviti. Če se bolniki prehladijo, pa nastanejo hujše posledice.

t— Harmonikarski tečaj. V litijski glasbeni šoli na Stavbah se bo otvoril harmonikarski tečaj. Poučeval bo priznan strokovnjak. Vodstvo bo oskrbelo tečajnikom harmonike tudi na obroke. Tečaj bo pomenben za glasbeni napredek našega kraja. V tečaju bodo poučevali tudi note in drugo teorijo. Tečaj bo odprt v soto 4. novembra ob 20.15. Prijave sprejema glasbena šola.

t— Piščol obiskani živilski trg. Vsako soboto imamo pri nas pred Sokolskim domom živilski trg. Draginja je precejšnja, včasih je pri nas kaj dražje, kakor na ljubljanskem trgu. Treba po na pristojnim činiteljem nadzorovati, kaj prinesejo prodajalke na trg. Zgodilo se je že, da je nekaka okoliščina prinesla na trg smetano, ki ji je bil primešan kvas. Takša roba seveda ni bila užitna. Strogo tržno nadzorstvo bo lahko preprečilo take zlorabe.

Iz Zagorja

z— Starega nacionalnega delavca zadnja pot. V četrtek popoldne je številno občinstvo z zastopniki društev in korporacij sprejelo starega nacionalnega borca, katarskega rojaka Benedikta Pavliniča, do groba. Pogreb je bil izredno lep, kakršnega je pokojnik s svojim življenjskim delom v resnici zaslužil. Pokojni Pavlinič je včasih sam pripovedoval, kako so razni takratni vladni mogotci narodnim buditeljem, Spinčiču, dr. Laginji in dr. Mandiču ponujali denar, da bi opustili svoja nacionalna stremjenja in zahteve. A borci so vse mameče ponudbe zavrnili čeprav so sami živeli v stiski. Tudi pokojnemu Pavliniču so bila dobra mesta na ponudbo, vendar ni koli ni klonil. Danes žal takih moči ni več mnogo. Zato so čisti značaji vredni toliko svetlejšega spomina in zato bo Pavliničev ime ostalo zapisano v naših srcih.

Iz Hrastnika

h— Poslednja pot Franca Ravtarja. Truplo smrtno ponesrečenega čuvarja turbin pri steklarni, Franca Ravtarja, ki se je v nedeljo smrtno ponesrečil pri karambolu v Savinjski dolini, so prepeljali na njegovo stanovanje v Hrastnik, od koder se je v torek vršil lep pogreb na dolsko pokopališče. Na poslednji poti je Ravtarja spremljala množica občinstva, zlasti steklarjev in rokodelcev iz steklarne, v sprevedu pa je korakala tudi steklarska godba in pevci Vzemnostni II. Na žalostni poti je godba igrala žalne koračnice. Pri odprtem grobu se je od tragično umrlega poslovil dolski župnik in eden izmed pokojnikovih tovarišev, ki se je bil v njegovi družbi udeležil usodnega izleta v Celje, štore, Loboje in Soštanj. Pevec in godba so se po govornih oglasili pokojnemu v zadnji pozdrav, nato pa so grude zgrmale na prezgodnjo krsto komaj 40letnega moža. Pokojnik je bil zvest uslužbenec steklarne, a med prebivalstvom je bil še zlasti priljubljen kot dober harmonikar. Naj v miru počiva — hudo prizadeti vdovi in sinu, dijaku celjske gimnazije, naše iskreno sožalje!

h— Smrtna kosa. V rudarski koloniji je po dolgotrajni zahrbtni bolezni umrla 26-letna šivilja Marija Bajda. V četrtek so jo pokopali na dolskem pokopališču. Bodi ji lahka domača zemlja — preostali naše iskreno sožalje!

h— Počastitev župana g. Karla Malovrha. Na predvečer 60letnice našega župana g. Karla Malovrha so Hrastničani pred njegovim stanovanjem na Logu priredili podoknico, katere so se udeležili pevci obeh Vzemnostni, hrastniški in dolski gasilci. obe godbi na pihala, občinski odborniki, delavska kulturna društva in množica občinstva. Po petju, govornih in sviranju godb so se udeleženci odpravili v dvorano Delavskega doma, kjer se je vršila družabna prireditve z akademijo. Občinski odborniki so svojemu županu izročili diplomu, ki jo je z umetniškim okusom izdelal učitelj Mahkota. Drugi dan so prihajale na občino v županovo sobo čestitke razne deputacije. Med njimi poslanci učiteljske, šolske mladine, gostilničarjev, trgovcev in občinskih uslužbenecv.

Iz Kranja

r— Kino Narodni dom prikazuje danes ob 4. pol 7. in 9. prekrasno češko filmsko dramo »Hordubalovci«.

Dr. Pance Pavel

zopet redno ordinira

Iz Novega mesta

dr. M. Ž. Červinka

PRIMARIJ
v Novem mestu — Ljubljanska c. 15
zopet redno ordinira

NOVO MESTO. Kino »Dom« v Sokolskem domu bo predvajal danes v nedeljo ob 15. in 18. in 20.15 zvočni vefilim »Ljubzen tihotapek« (Ogenj). V torek ob 20.15 in na tiskavi Vseh svetih ob 18. in 20.15 bo film iz avijacije »Honoluluc«. Kolorirana predigra »Veseli pingvin«. (—)

Proti izgraditvi luke Ploče

Podpredsednika HSS inž. Avgusta Košutiča je obiskala, ko se je mudil v Dubrovniku, posebna deputacija dubrovniških gospodarskih krogov in mu izročila spomenico proti izgradnji luke Ploče ob izlizu reke Neretve. Za izgraditev te luke se je posebno zavzemal pokojni voditelj bosanskih muslimanov dr. Spaho, ki je preskrbel za njo tudi velike državne investicijske kredite. Spomenica dubrovniških gospodarstvenikov smatra, da je izgraditev luke Ploče škodljiva za Dubrovnik in sploh za vse hrvatsko narodno gospodarstvo. Namesto investicij v luki Ploče, naj bi se raje spopolnilo pristanišče v Gružu, za kar so izdelali že vsi načrti. Poleg tega bi stala vsa ta dela dosti manj, kakor pa izgradnja povsem nove luke v Pločah.

Inž. Košutič je obljubil Dubrovčanom, da bo posvetil njihovim težnjam v tem vprašanju posebno pozornost.

Iz življenja na deželi

RIBNICA. Sokolski zvočni kino predvaja danes popoldne in zvečer ob običajnih urah grandiozni film »Gospodar Sahare« (V službi božji), a dodatek Paramountov zvočni tednik. (—)

Podružnica Rdečega križa v Medvodah. Eno zadnjih tedaj je bil na osnovni šoli v Preski občni zbor krajevnega odbora RK za občino Medvode. V imenu banovinskega odbora je zborovanje otvoril in vodil njega tajnik, višji računski svetnik v p in posestnik v Svetju, Skalar. Na koncu je bil izvoljen naslednji upravni odbor: predsednik Josip Skalar, podpredsednik dr. Aleksander Horović, ravnatelj papirnice, tajnik Dušan Sedej, uradnik tekstilne tovarne Medić & Miklavc, blaginjak Jože Bogataj, uradnik papirnice, in odborniki dr. Miroslav Cirman, Viljem Lipa, Edo Tavčar Alojz Rebolj, Franc Šubic, Alojz Kržišnik, in Iva Slova v nadzorni odbor pa župnik Valentin Oblak, Franc Kokal, Peter Šušteršič in Ludvik Breščak. Novi odbor je takoj začel z delom in je dosegel samo v tekstilni tovarni Medić & Miklavc nabral 31 rednih in 70 podpornih članov, v papirnici v Goricanah pa 40 članov. V nedeljo 12. novembra bo odbor ob 10.30 priredil v osnovni šoli v Preski predavanje o zaščiti pred zračnimi napadi.

Zadnja pot pevca Viktorja Franzota

Ljubljana, 28. oktobra

Naš dragi nepozabni pevec br. Viktor Franzot je danes ob 14. nastopil svojo zadnjo pot. Kakor da bi se hotelo tudi nebo posloviti od pokojnega Viktorja, se je ob času pogreba zjasnilo, posijalo je sonce in ozarilo krsto. Ze mnogo pred 14. uro se je zbrala pred mrliško vežo splošne bolnišnice velika množica, da spremi pokojnega Franzota na zadnji poti. Po opravljenih molitvah sta združena pevstva zbora viškega Sokola in viške »Edinosti« pod vodstvom pevovodje br. Albina Lajovca zapela večnolepo »Vigred se povrne«, nakar je krenil dolg žalni sprevod proti Sv. Križu. Za križem so stopale součene pokojnikove hčerke, sošolci Christofovega zavoda, za njimi pevci in močno zastopstvo viškega Sokola s starostjo br. Borštnikom in br. Viktorjem Jelocnikom na čelu za vozom z duhovščino in s krsto, ki je bila obložena s krasnimi vencji, je šla globoko užaloščena rodbina pokojnika, ki so ji sledili pokojnikov prijatelji in znanci, med drugimi dr. tožilca Branko Goslar in dr. Lučovnik, predsednik Združenja gledaliških igralcev Lujo Drenovec, predsednik k. o. Jadranske straže veletrgovca Verbič, zastopniki viške JNS in drugi.

Pri viaduktu na Šmartinski cesti so peveci zapeli Venturinijevo »Usmili se, o Boge«, potem pa je krenil žalni sprevod na pokopališče. Ko so po molitvah v cerkvi prenesli krsto do svežega groba, so pevci zapeli pod vodstvom pevovodje g. Cirila Ob-

laka »Blagor mu,« potem pa so grude zasule krsto prezgodaj umrlega navdušenega pevca, ki ga bomo vsi ohranili v častnem in trajnem spominu. Naj bo bratu Viktorju Franzotu lahka domača zemlja!

Slovo zglednega učitelja

Hrastnik, 28. oktobra.

Z letošnjim šolskim letom je zapustil črno dolino vrli nacionalni učitelj g. Davorin Cander, ki je v Hrastniku in na Dolu služboval polnih 27 let. Dičila ga je ona redka vrlina, ki jo imajo vsi radi: znal je peti in pesem širiti med narodom. Ko je služboval od 1. 1912. na Dolu, je takoj ustanovil mešani zbor ter mali salonski orkester, s katerim je obživljal domoljubne prireditve. Ko se je preselil v Hrastnik, se je po njegovi zaslugi l. 1919. ustanovilo Glasbeno društvo, kateremu je bil vnet pevovodja. Društvo ima uvežban mešan zbor, ki je zmogel izvajati najtežje skladbe, ter tudi vigran orkester prav takih vrlin. Celoglasbeno šolo je društvo imelo v enem izmed plodnostnih let. Glasbeno društvo je zato g. Candru izvolilo za svojega častnega člana. Pevska zveza pa mu je poklonila zlato kolajno.

G. Cander pa je bil tudi dolga leta funkcionar Sokola, predsednik CMD na Dolu in ker je bilo treba prijeti za delo, tam si našel njega in njegovo soprogo Julko. G. Cander je tudi dober komponist in instrumentator, igra pa menda vse instrumente. V šoli šolnik brez primera in sila družaben človek, zato si je pridobil v Zaslugu mnogo prijateljev in spoštovalcev. Občinska uprava je na svoji zadnji seji sklenila, poslati g. Candru pismo zahvala.

Velik uspeh bolgarske knjižne razstave

Ljubljana, 28. oktobra

Razstava bolgarske knjige, ki jo je priredila v Narodni galeriji tukajšnja JB liga, vzbuja še vedno kar izredno pozornost. Dan za dnem prihaja stotine obiskovalcev, zlasti srednješolske mladine in visokošolcev. Danes je bil na razstavi rekord obisk: razstavo je posetilo okrog 2500 vseh. Večino obiskovalcev so tvorili ljubljanski srednješolci, ki so prispeli z nekaterimi svojimi profesorji; celo iz Celja se je pripeljala posebna srednješolska ekskurzija. JB liga je v mnogih primerih sama preskrbela strokovno vodstvo po razstavi, tako da so se mladi obiskovalci nekoliko bliže seznanili z duhom bolgarske literature in z nje vodilnimi imeni.

Naša poročila po polnoči

Položaj v italijanski luči

Močen vtis papežev enciklike v Evropi

Rim, 28. okt. z. Papeževa enciklika je napravila na vso italijansko javnost zelo globok vtis, ki je tem večji, ker so sedaj ljudje izgubili že vse nade v obnovo mira. Listi so polni pesimističnih vesti ter naglašajo, da se je Nemčija odločila za energično borbo proti Angliji in da je pri tem v igri tudi Nizozemska. To so italijanske ugotovitve, ki povzročajo glede na dosedanje italijanske simpatije do Nemčije uradnim krogom v Rimu prav resne skrbi, ker bi vsaka prekršitev nizozemske nevtiralnosti izzvala strašno reakcijo po vsem svetu. Poleg tega tudi ugotavlja italijanski tisk tudi na osnovi izjav angleških in francoskih odgovornih faktorjev, da povzroča ruska ekspanzija sedaj tudi že Angliji prav resne skrbi. Evropski položaj se tako zapleta, da kmalu dejanski ne bo mogoče več najti izhoda iz zagate. Za edini svetlobni zarek, ki je predi temne oblake nad evropskim horizontom, smatramo rimski politični krogi okoliščino, da je bil takoj po turško-francosko-angleškem paktu podpisan italijansko-angleški sporazum o novih metodah za ojačanje trgovinskih odnosov med obema državama. To jasno kaže, da Italija ni mogla smatrati ankarskega pakta za dejanje, ki bi bilo naperjeno proti njenim interesom.

Italija bo še nadalje storila vse, da bo ostala nevtralna. O tem priča tudi današnja Mussolinijeva izjava, da se bo vse delo režima opiralo na neposredne interese italijanskega naroda.

London, 28. oktobra. Z Angleški politični krogi ugotavljajo, da je v papeževi encikliki vsaka beseda naperjena proti narodnosocialistični in komunistični ideologiji in da veljajo zlasti za prvo očitki, da pomeni uničenje vsakršnega pravnega sistema in verske svobode.

Pariz, 28. okt. z. Tukajšnji listi naglašajo, da je papež, ne da bi po imenu apostrofiriral prizadete, razkrinkal krivice sedanje vojne, ko je obsodil politiko napadov in nasilja. Papež je točno razlikoval med napadalcem in njegovo žrtvijo. Zato je enciklika odločilnega pomena za nadaljnjo moralno orientacijo vsega sveta.

V pričakovanju nemškega napada

London, 28. okt. s. Reuterjev poročevalec pri angleškem letalstvu v Franciji poroča: Če bo začela nemška vojska uporabljati svojo letalsko silo, je verjetno, da bo angleško letalstvo že v naslednjem tednu povzelo energično in najbrž odločilno akcijo proti nemškim vojaškim objektom. Od nemške akcije bo zaviselo, ali bo angleška letalska akcija naperjena proti koncentraciji nemških čet, ali pa mornariškim ali letalskim bazam, oziroma tovarnam municije. Bistvena točka je, da ne sme biti izgubljenega prav nič časa, kadar bo enkrat dano povelje. Angleški načrt je, da na vsak način ohrani iniciativo v akcijah na strani zavezniškov. Posadeke in piloti več eskadril so že sedaj pripravljene za takojšnjo akcijo tako v Franciji, kakor tudi doma. Tvorijo te posadeke najboljše angleške letalske sile. Dokler ne bo dano odločilno povelje, pa angleško letalsko poveljstvo ne bo trati sil. Zato v zadnjih tednih ni bilo večjih akcij. Tudi izvidniški poleti so bili reducirani na minimum. Letalske sile Nemčije Angleži ne podcenjujejo, toda z ozirom na produkcijo angleških letalskih

lo za njegovo dolgoletno delovanje na območju sedanje občine Hrastnik—Dol. Težko ga bomo pogrešali. Na novem službenem mestu srešega šolskega tajnika v Ljubljani mu želimo mnogo zadovoljstva ter čim večkrat naj v Hrastnik kaj »prihodi«.

Jubilej gospe Ane Kozjekove

Ljubljana, 28. oktobra

Danes je praznovala v krogu svojih dragih na svojem domu v Ljubljani na Celovski cesti sedemdesetletnico rojstva gospa Ana Kozjekova.

Naša jubilarntka je ugledala luč sveta v kmečki hiši v Begunjah. Mlado dekle je odšlo služiti v Radovljico, nato pa v Ljubljano, kjer sta s kočijažem g. Kozjekom stopila v življenjsko zvezo. V srečnem zakonu sta se jima rodila sin in hči. Sama narodno zavedna je gospa Kozjekova vzgojila tudi svoja otroka v jugoslovanskem duhu. Sin Ivan je bil navdušen Sokol. Po njegovi prerani smrti se je v počastitev spomina sina-edinca v svoji privrženosti jugoslovanski misli vpisala v Sokola mati. Hči Anica, ki je učiteljica v Trebnjem, se tudi vneto udeležuje v Sokolu.

Pred leti je imela gospa Kozjekova gostilno pri »Vodniku« v Šiški. Ljubljanačani se radi spominjajo prijazne in ustrežljive gostilničarke gospe Kozjekove. Še prav posebno pa jo čislajo siromaki, ki jih zdaj kakor prejinja leta sprejema z odprtim srcem in jim prav po materinsko pomaga iz njihove stiske.

Zelimo jubilarntki gospe Kozjekovi, naši dolgoletni zvesti naročnici, da bi jo usoda zdravo, zadovoljno in vedro ohranila do skrajnih mej človeškega življenja!

Zaradi neprestanega navala je prirediteljica sklenila podaljšati razstavo za dva dni, tako da se bo zaključila v torek ob 16. Medtem je bilo ugodno rešeno tudi vprašanje knjig, ki ostanejo veščidel v Ljubljani. Tako bo dokaj preskrbjeno tudi za študij bolgarske literature in naša slavica dobe važno izpopolnitev.

V zvezi z razstavo je bil sredi v mali dvorani Filharmonije koncert profesorice sofijske Glasbene akademije, pianistke gđ. Ženi Kovačeve. Koncert je bil prav dobro obiskan in umetnica je bila po vseh točkah deležna iskrenega aplavza.

Tako se vezi med našim in bolgarskim kulturnim življenjem stalno razpletajo in poglobljajo.

Naše poročila po polnoči

Položaj v italijanski luči

Močen vtis papežev enciklike v Evropi

Rim, 28. okt. z. Papeževa enciklika je napravila na vso italijansko javnost zelo globok vtis, ki je tem večji, ker so sedaj ljudje izgubili že vse nade v obnovo mira. Listi so polni pesimističnih vesti ter naglašajo, da se je Nemčija odločila za energično borbo proti Angliji in da je pri tem v igri tudi Nizozemska. To so italijanske ugotovitve, ki povzročajo glede na dosedanje italijanske simpatije do Nemčije uradnim krogom v Rimu prav resne skrbi, ker bi vsaka prekršitev nizozemske nevtiralnosti izzvala strašno reakcijo po vsem svetu. Poleg tega tudi ugotavlja italijanski tisk tudi na osnovi izjav angleških in francoskih odgovornih faktorjev, da povzroča ruska ekspanzija sedaj tudi že Angliji prav resne skrbi. Evropski položaj se tako zapleta, da kmalu dejanski ne bo mogoče več najti izhoda iz zagate. Za edini svetlobni zarek, ki je predi temne oblake nad evropskim horizontom, smatramo rimski politični krogi okoliščino, da je bil takoj po turško-francosko-angleškem paktu podpisan italijansko-angleški sporazum o novih metodah za ojačanje trgovinskih odnosov med obema državama. To jasno kaže, da Italija ni mogla smatrati ankarskega pakta za dejanje, ki bi bilo naperjeno proti njenim interesom.

Starčki v Jugoslaviji

Zanimivi podatki državne statistike

Statistični letopis za leto 1938/39, ki ga je vprav izdal državni statistični urad, prinaša med drugim tudi podrobno statistiko o prebivalstvu Jugoslavije po starosti, in sicer na podlagi ljudskega štetja iz leta 1931. Iz te statistike izhaja med drugim zanimiva ugotovitev, da je bilo leta 1931. v naši državi 101.992 starcev in starih v starosti 80 let in več. Oseb v starosti 90 let in več je bilo 15.280. Što let in preko sto let starih ljudi pa smo leta 1931. našli nič manj kakor 2231. Ta številka znova potrjuje, da smo zares zdrav in krepak narod, saj živi večina teh starcev in starih v zelo primitivnih življenjskih razmerah, zlasti v pogledu higijene.

Se bolj zanimiva pa je ugotovitev, da pri nas ni redkost niti starost 110 ali 120 let. Oseb v starosti 100 do 104 leta smo našli 1720, v starosti 105 do 109 let tudi 267. Starcev in starih v starosti 110 do 114 let je bilo 142, v starosti 115 do 119 pa še 40; skoro neverjetno pa se zdi, da smo našli 62 ljudi, ki so bili stari 120 let in več. Človek bi sodil, da so med njimi taki, katerih starost ni točna, vendar je iz statistike razvidno, da so osebe, katerih starost ni znana, posebej štetje (takih oseb neznane starosti navaja statistika 1785).

Tudi dravska banovina ima mnogo ljudi, ki dosežejo izredno starost. Leta 1931. smo našli 6567 oseb v starosti 80 do 84 let, 1861 oseb v starosti 85 do 89 let, 269 oseb v starosti 90 do 94 let, toda le še 28 oseb v starosti 95 do 99 let, in končno samo tri osebe (starke) v starosti 102 leti, 105 let in 114 let.

Od skupnega števila 2231 starih ljudi, ki so dosegli sto let in preko sto let, so bili torej v Sloveniji le 3, pa tudi v saviški banovini jih je bilo le 34 in v primorski banovini 54, v dunavski pa že 75, v vrbski 188, v drinski 198, v moravski 420, v zetski 511 in v vardarski 733 (vrhu tega v Beogradu 15). Največ preko sto let starih ljudi imajo torej v Srbiji, Črni gori in Bosni.

let in več. Človek bi sodil, da so med njimi taki, katerih starost ni točna, vendar je iz statistike razvidno, da so osebe, katerih starost ni znana, posebej štetje (takih oseb neznane starosti navaja statistika 1785).

Tudi dravska banovina ima mnogo ljudi, ki dosežejo izredno starost. Leta 1931. smo našli 6567 oseb v starosti 80 do 84 let, 1861 oseb v starosti 85 do 89 let, 269 oseb v starosti 90 do 94 let, toda le še 28 oseb v starosti 95 do 99 let, in končno samo tri osebe (starke) v starosti 102 leti, 105 let in 114 let.

Od skupnega števila 2231 starih ljudi, ki so dosegli sto let in preko sto let, so bili torej v Sloveniji le 3, pa tudi v saviški banovini jih je bilo le 34 in v primorski banovini 54, v dunavski pa že 75, v vrbski 188, v drinski 198, v moravski 420, v zetski 511 in v vardarski 733 (vrhu tega v Beogradu 15). Največ preko sto let starih ljudi imajo torej v Srbiji, Črni gori in Bosni.

na kugi cel svinjak. Zato je tudi borba s kugo veliko težja in dražja kakor z rdečico.

Dočim pri rdečici poznamo bakterije, ki jo povzroča, vemo pri kugi le, da je kuživo ali virus, ki povzroči bolezen, zelo majhen, tako da ga niti z najboljšim mikroskopom ne moremo videti. Kuživo je zelo silno onemno pri kozicah. Skratinski ali svinjski, a nahaja se v bolni živali v vseh izmetih in organih, posebno še v krvi in seči. Vhod s tanko iglo, ki je namočena popreje v kužni krvi, zadostuje za okužbo svinje. Prakiči se okužujejo največkrat s hrano, a mogoče je okuženje tudi po koži. Od dneva okužbe do pojave prvih bolezenskih znakov, zlasti povišanje telesne toplote, minejo najmanj v 4 dnevih, včasih tudi do 7. Drugi bolezenski znaki se opazijo večinoma šele 6 do 9 dni po okužbi, lahko pa še pozneje. Svinje nehalo jesti, zarijajo se v kote in zgubijo živahnost. Posnetje kakor pljane. Očesne veznice so rdeče in gnojno vnete. Na koži se opazijo točkaste ali tudi večje temno-rdeče krvavitve. Blato je v začetku boleznir trdo, potem pa mehko vsled driske. Proti koncu bolezni pijejo mnogo vode. Bolezen traja povprečno 5 do 10 dni. Lahko pa tudi še več. Včasih svinje tudi kašljajo, kar je znak, da je pritisnila še pljučnica.

Meso v sili zaklanih svinj je užljivo in se sme z dovoljenjem pristojnega veterinarja uporabiti doma, ne sme pa se oddajati sosedom ali prodajati. Pa tudi pri porabi za domačo prehrano se mora meso dobro nasoliti ali prekuhati. Pri klanju za kugo bolnih prašičev je po predpisih ukrepati vse potrebno, da se kužni material ne raznese v okolico k sosedom. Svinjake je treba po preteku bolezni po navodilih uradnega živinozdravnika temeljito razkužiti.

Zdravljenje za kugo bolnih svinj ni vedno uspešno. V začetku bolezni serum se lahko pomaga in posebno pri dragih plemenskih svinjah je zdravilno cepjenje priporočljivo. Pač pa je serum proti svinjski kugi zanesljivo sredstvo, da se prepreči širjenje kuge na ostale prašiče. Z zaščitnim cepjenjem po takozvani simultani metodi je mogoče danes v vsakem primeru še neokužene prašiče očuvati pred to morilno boleznijo, ki pobere brez cepjenja le prevečkrat prav vse živali iz svinjaka v Jugoslaviji se cepi na leto okrog enega milijona svinj, a v Ameriki do 50 milijonov. Cepjenje danes tudi ni več tako drago, čeprav je nekoliko dražje kakor zoper rdečico. Pri strošmahnih posebnostih da v nujnih primerih cepivo brezplačno banovina.

Ker razen rdečice in kuge svinje le redko obole za kakšno drugo nalezljivo boleznijo, je za naše svinjerece važno tole pravilo: Prašiči naj se vsako spomlad ali poletje na vsak način prijavijo za pravočasno zaščitno cepjenje proti rdečici. Za kugo pa samo v primerih, če so dvorci že neposredno ogroženi ali so v nevarnosti okuženja potom odpadkov svinj, ki se oripelejo iz krajev izven Slovenije. Kdor se drži tega pravila se mu ne bo treba mnogo beliti glave radi prašičjih bolezni, ker bo le izjemoma v drugih primerih potrebna živinozdravniška pomoč.

Dr. Šime Žibert

nje, ki so se že po vsem telesu pordečile. Večina svinjerecev je spoznala veliko korist zaščitnega cepjenja prašičev, najboljše v spomladnih mesecih. Samo v Sloveniji se cepi na leto proti rdečici okoli 150.000 svinj, to je več kot polovica vseh. Najboljše bi bilo predpisati obvezno cepjenje, ker pogine še vedno precej svinj ravno malim posestnikom, ker niso bile cepljene.

Vsaka pojava rdečice se mora po zakonu o kužnih boleznih prijaviti občini ali najbližjemu živinozdravniku, ki ukrene vse potrebno, da se bolezen čim prej zatne.

Meso v sili zaklanih svinj je užljivo in se sme z dovoljenjem veterinarja uporabiti doma, ne sme pa se prodajati.

Svinjska kuga

Bolj neprijetna od rdečice je svinjska kuga, kjer imamo sicer tudi izvrstno sredstvo v zaščitnem cepjenju proti kugi. Toda pri že bolnih prašičjih serum ne pomaga vedno. Ta kužna bolezen je znana v Evropi šele 50 let in je zanešana iz Amerike. V Jugoslaviji je razširjena posebno na Hrvaško, Vojvodino in Srbijo, medtem ko je v Sloveniji rdečica pogostejša. Na žalost se širi v zadnjih letih tudi pri nas vedno bolj, posebno v krajih, ki mejijo na Hrvaško ali kjer se koljejo prašiči iz vzhodnih pokrajin. Svinje se okužijo najlažje s pomijami, v katere so priložili odpadki zaklanih, za kugo bolnih svinj. Dogaja se, da so uvožene svinje ali meso in slanina na videz čisto zdrave, pa vsebujejo vseeno kužni material, ki okuži domače in sosedove svinje. Zadržanje najmanjša stvar od kužne svinje da zbolli

Zdravstvena skrb za siromašne Haloze

Zdravstvene razmere v mnogih naših pokrajinah so take, da zahtevajo nujno pomoč poklicnih faktorjev. Povečani so posledica siromaštva, deloma pa tudi posledica nezaupljivosti in nepoučenosti ljudi.

Higienski zavod v Ljubljani si je zato nadel nalogo, da s praktičnim poukom na deželi vzbudi večje zanimanje prebivalstva, zlasti mater za zdravstvena vprašanja. Najprej si je izbral kraje, ki so najbolj zaostali ali drugače najbolj potrebni pouka in pomoči. Pri tej akciji se je pokazalo za priporočljivo, da se predavanjem in razstavam pridruži še nazorni pouk. Tako npr. obiskujeta dve zaščitni sestri v onih krajih, kjer prireja zdravstveno razstavo, vse domove, kjer se nahajajo matere z dojenčki, manjšimi otroki in bolniki, in da jeta nasvete glede ravnanja z otroki in bolniki.

Se učinkovitejši je postal tak praktični pouk s tem, da je Društvo prijateljev Slovenskih gor v Ljubljani pričelo pomladati zbirati predvsem opreme za dojenčke, katere deli potem Higijenski zavod na svojih tečajih. Na ta način dobe matere v roke najnujnejše predmete, da se lahko ravna po njih v praksi po dobljenih nasvetih. Obenem se s tem zelo dviga zanimanje za obisk razstave in predavanj. Razen opreme za dojenčke je zbralo društvo tudi darila za matere same (perilo), pa tudi za najpotrebnejše za šolske otroke (perilo, obutev, obleke, knjige).

Posebno pozornost sta posvetila društvu in Higijenski zavod Haloizam iz katerih se tako pogosto slišijo kliči na pomoč. Zato so opreme, ki se delijo v teh krajih, številneje kakor drugod in vsebujejo mnogo praktičnih daril tudi za večje otroke. Tako je razdelil Higijenski zavod na tečaju pri Sv. Barbari v Halozah sledeča darila Društva prijateljev Slovenskih gor: 50 plenice, 50 majic, 4 ženske sraice, 16 deških srajc, dve rjuhi, 4 blazine, 30 parov nogavičk, 10 naglavnih rut, 3 obleke (deške), 5 klobukov, 12 brisač, 3 slinečke, 5 deških oblek, 12 komadov otroškega perila, 5 skled za umivanje, 30 kosov mila, 30 škatlic otroškega pudra, 30 steklenic, 25 cucljev, 10 škatlic vazelina, 25 gumijastih plenice, 18 kosov čokolade, 10 knjig, 50 zvezkov, 20 šolskih tablic, 12 škatlic za svinčnike, 4 porcelanaste čaše, 4 triko-hlače, 8 hlač za dečke, pri tem pa še številne igrače, zbrane od trgovcev in ljubljanskih šolskih otrok. Do sedaj je Higijenski zavod pripravil obdaritev za 28 krajev ob naši severni meji z darili imenovanega društva. Pomladi je obdaroval Slovenske gorice in Dravsko dolino, sedaj pa obiskujeta dve skupini zaščitnih sester v Halozah kraje Zavrč, Sv. Andraž, Sv. Vid, Sela, Ptujška gora, Majšperk, Naranje, Studenice, Sv. Barbara, Sv. Trojica, Sv. Duh, Zetale, Stoperice in Makole.

V okviru te akcije je razdelil Higijenski zavod do sedaj blizu 1400 oprem za dojenčke z darili Društva prijateljev Slovenskih gor. Poleg neizmernega zdravstvenega pomena ima torej akcija tudi velik socialni pomen, ker hoče olajšati največje skrb najpotrebnejšim materam v obmejnih pokrajinah. Ker bo treba poskrbeti tu-

SPORT

Osiječani v Ljubljani

Popoldne ob 15. na igrišču Ljubljane s pretekmo med Hermesom in Kranjem ob 13.15

V hrvatsko-slovenski ligi je današnja nedelja zadnja v jesenskem delu tekmovanja in ima spet popoln spored. Upajmo, da drevi ne bo treba pisati o kateri izmed današnjih tekem tako, kakor smo morali preteklo nedeljo. Za Ljubljano je po čudnem naključju ta nastop v zadnjem jesenskem kolu še prav posebnega pomena.

Ali 5. ali 6. ali 7. mesto

To je vprašanje, o katerem bo za našo Ljubljano odločila današnja tekma z osiješko Slavijo. Gostje so dobro pripravljene in bodo gotovo zastavili vse svoje znanje, da bi se s čim manjšo škodo rešili ljubljanskega igrišča.

Belo-zeleni bodo danes nastopili — če pojde vse po sreči — v isti postavi kakor so igrali proti Splitu, toda še z Erberjem na levem krilu, ki bo po dolgi pavzi spet zaigral. Vprašanje je samo, če bosta mogla nastopiti Ceglar in Hassl. Ceglar je bil se pred odmorom v Splitu težje blestern in poškodbe še ni prav prebolel. Če ne bo mogel zraven, ga bo zamenjal Presinger.

V interesu lepega poteka igre je želeli, da publika opusti svojo razvado in ne narekuje igralcem načina, kako naj igrajo; gledalci naj se po možnosti omejijo zgolj na vzpodbujanje, dočim se morajo igralci glede načina igre v danem trenutku ravnati po položaju, po sistemu, ki ga izvajajo in po taktiki, ki jo terjata interes celote.

V predtekmlju bosta šla v borbo za točke Hermes in Kranj. Tudi ta tekma bo gotovo zanimiva, posebno če bo Kranj ponovil igro prejšnje nedelje.

Vstopnina je skupna za obe tekmi in ni povišana. Igralo se bo na igrišču ob Tyrševi cesti ob vsakem vremenu.

Ostali pari IX. kola

GRADJANSKI - HAŠK. Ta zagrebški »derby« bo rešil vprašanje drugega mesta v tabeli, na katerem se zaenkrat drži zagrebški »rdeči« s točko na boljšem pred Šaškom. Če bi se tekma končala neodločeno, bi bilo Haško skoraj dovolj, da bi to mesto obdržal tudi čez zimo. Lahko pa bo tudi drugače, kajti Hašk je zmerom najbolj nevaren nasprotnik »purgerjem«.

ŠAŠK - HAJDUK. Ta zanimiva borba bo v Sarajevu. Hajduk vsaj trenutno Sarajevčanom ni nevaren v tabeli, toda obema močtvoma so točke več kot potrebne. Če bi hoteli delati prognoze, bi prisodili

Novo kolo podsavskih tekem

Današnji prvenstveni spored LNP, ki spada v I. razredu ljubljanske in mariborske skupine je v spomladanski del tekmovanja, obsega naslednja srečanja:

I. RAZRED:
V LJUBLJANI: Svoboda—Bratstvo ob 9. na Igr. Ljubljane in Mars—Reka ob 10. na Igr. Ilirije. (Tekma med Hermesom in Kranjem bo kot predtekma ligaške tekme).
V DOMALAH: Disk—Jadrano ob 15.
V CELJU: Celje—Atletik ob 15. na Igr. Celja s predtekmo mladine Celja in Jugoslavije ob 13.45.
V mariborski skupini: V Mariboru: Železnik—Gradjanski ob 15. uri na Igr. Železnikarje, v Čakovcu: CSK—Maribor ob 15. na Igr. CSK in v Murski Soboti: Mura—Rapid ob 14.30.

NIŽERAZREDNE IN JUNIORSKE TEKME:
V Celju: Jugoslavija—Laško ob 10.30 na Igr. Celja, v Trbovljah: Trbovlje—Retje ob 15., v Brezicih: Brežice—RSK ob 15., dalje v Ljubljani: Ljubljana—Hermes jun. ob 10.30 na Igr. Ljubljane, Mars—Svoboda jun. ob 9. na Igr. Ilirije, Slavija—Jadrano jun., ob 10.30 na Igr. Jadrana in v Celju: Jugoslavija—Atletik jun. ob 9.30 na Igr. Celja.

Dirke na Grad

Popoldne ob 14. — če bo vreme ugodno

Danes je napočil Hermesov dan, to je njegov termin za »Seunigov memoriale« tradicionalno motociklistično dirko na Ljubljanskem gradu.

Dopolodne se bodo vozači poklonili na grobu ponesrečenega tovariša Staneta Seuniga, nato pa se bodo z motorji vrnili v propagandni vojni po glavnih ljubljanskih ulicah.

Tekmovanje se začne ob 14., progna na Grad pa bo zaprta ob 9. do 11. zaradi trčenja.

V nekaj vrstah

Prvenstvo II. razreda v Ljubljani

Preteklo nedeljo so bile končane prvenstvene tekme II. razreda v ljubljanski skupini in je vrstni red klubov v tej skupini naslednji:

Grafika	5	4	0	1	12	5	8
Moste	5	4	0	1	22	10	8
Mladika	5	2	1	2	12	11	5
Korotan	5	2	0	3	11	10	4
Slavija	5	1	2	2	8	11	4
Adrija	5	0	1	4	7	25	1

Kakor se vidi, se bo borba za 7. mesto vodila med Mostami in Grafiko. V jesenskem delu prvenstva je Grafika na prvem mestu zaradi boljšega količnika, morala pa se bo resno potruditi, če bo hotel obdržati sedanja pozicijo, ker ji bodo Moste zelo resen nasprotnik.

Hrvati so ustanovili »skijaško« zvezo

Kakor smo na kratko že zabeležili, so v Zagrebu pred kratkim ustanovili samostojno zimsko-sportno organizacijo, ki so jo po kratkem preudarku krstili kot »hrvatski skijaški savez«. Zanimivo je, da za to zborovanje ni bilo pravega zanimanja in je bilo na ustanovnem obnem zboru zastopanih samo 13 klubov, večina izmed njih iz Zagreba. Zbor je vodil znani zimskosportni delavec in predsednik ZZSP dr. Pandaković, ki pa je imel pri nekaterih točkah precej opravka z delegati. Posebno hudi so bili nekateri zaradi tega, ker je pripravljali odbor predhodno stopil glede reorganizacije v stik z ZZSS v Ljubljani, češ da je bilo to popolnoma nepotrebno, prav tako pa tudi sestavljanje pravil za vrhovni savez, ker vse to nima nobene zveze z gibanjem hrvaških smučarjev. Brez tehtne razprave so se zborovalci odločili za termin »skijaške« zveze, ne glede na to, da se v naši zimskosportni terminologiji od prvega dneva organiziranega sportnega delovanja na tem torišču poudarja, da je slovenski izraz »smuč« nekaj sto let

vsaki enajstotici po eno točko, čeprav govorimo domače igrišče le močno v prilog Saška.

CONCORDIA V VARAŽDINU. Varaždinci, ki so si do konca jeseni prebrili zelo malo pozitivnega, bodo danes imeli goste, in sicer Concordio iz Zagreba. Tivarjevo moštvo je bilo včasih na domačih tleh marsikomu v škodo in ni izključeno, da se bo kdaj spet ponovilo tako. Ali danes? Concordia je v zadnjem času dobila precej dobrega materiala in je tudi že dobro opravila z marsikaterim močnejšim nasprotnikom, kakor je današnji. Po vsem tem je prav malo verjetno, da se iz Varaždina ne bo vrnila z obema točkama. Če ne bo tako, bo prišlo zelo prav tudi naši Ljubljani.

BACKA V SPLITU. Drugi splitski klub bo danes spet igral doma, in sicer proti Bački. SK Split med hrvaško-slovenskimi ligaši tudi ni v najbolj zavidljivem položaju in bi krvavo potreboval točko. Seveda pa je veliko vprašanje, če mu jo bo Bačka hotela pustiti, tembolj, če se pomisli, da je Ljubljana preteklo nedeljo opravila s tem moštvom skoraj igraje.

Kljub pozni sezoni bo torej dogodkov in pričakovanj dovolj; drevi bomo imeli jesensko prvenstveno tabelo in polovico bilance v naši novi ligi.

VI. kolo v srbski ligi

Tudi kandidati v srbski nogometni ligi hitijo z dovršitvijo jesenskega dela tekmovanja in imajo danes na sporedu sesto kolo, v katerem bo prav tako nastopilo vseh 10 udeležencev.

Glavni dogodki bodo v Beogradu in njegovi okolici, saj bo tamkaj nastopilo kar šest ligaških enajstotici, in sicer v Beogradu Bask in Vojvodina ter BSK in Ba'ta (na raznih igriščih), medtem ko bo šla Jugoslavija gostovat onkraj mosta v Zemun.

Ostali dve tekmi bosta na skrajnem severu in jugu, in sicer v Subotici med Zaskom in Jedinstvom iz Beograda, v Skoplju pa med domačim Gradjanskim in Slavijo iz Sarajeva.

V tej ligi je zdaj z enakim številom točk in boljšo razliko golov v vodstvu BSK pred Slavijo in Jugoslavijo, tako da ni nobenega dvoma, da bodo današnji rezultati prinesli bistvene spremembe v vrhu tabele. Kako bo vse to, bomo videli drevi.

Planica je dobila prvi sneg. Kakor nam poročajo, je v noči od petka na soboto zapadlo v Planici 70 cm prvega novega snega. Gotovo je, da ta bela odeja v lepi Planici še ne pomeni otvoritve smučarske sezone na veliko, toda za vse, ki bi utegnili že v tej zgodnji sezoni nekoliko ponoviti svoje sposobnosti na smučeh, ga je za prvo loto res več kot dovolj. Komur se torej mudi in ga veseli na smuč, lahko že danes poskusi!

SK Reka. Danes ob pol 10. naj bo I. moštvo na Igr. Ilirije za Kolinsko tovarno. Postava na običajnem mestu.

»Avto in sport«, št. 10. in 11. (v skupni številki) je izšel. Vsebina: Reorganizacija našega kluba. — Naša motorizacija in sedanje razmere. — Aerodinamične linije v praksi. — Nekaj vrtic za vsakogar. — Delo za gradnjo modernih cest. — Akcija za propagando naših gorov. — Stanovanja za avtomobiliste v Ameriki itd. Med temi članki je še mnogo pestrega drobiža in aktualnih prispevkov iz bitja in zljta naših avtomobilistov. Številka bo gotovo zanimala vsakogar, ki se zanima za razvoj motorizacije v naši državi. Posamezne številke te edine slovenske avtomobilistične sportne revije so po dnu 5.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!